

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Romské etnikum v České republice
s podrobným pohledem a výzkumem na soužití a
integraci s majoritní společností v mosteckém regionu**

Autor práce: Michal Andörfer

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: Ing. Šárka Šmejkalová

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Šárce Šmejkalové, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Andörfer, M. Romské etnikum v České republice s podrobným pohledem a výzkumem na soužití a integraci s majoritní společností v mosteckém regionu: bakalářská práce. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017. 151 s. Vedoucí bakalářské práce : Ing. Šárka Šmejkalová

Klíčová slova: Romové, většinová společnost, asimilace, segregace, sociálně vyloučená lokalita, projevy extremismu, média.

Práce v první části vysvětluje základní pojmy, které se vztahují k tématu a soustřeďuje se na vzájemné poznání a pochopení vystupování, jednání a chování obou dvou skupin – Romů a majoritní společnosti. Je detailně vylíčena historie Romů, neboť na základních školách se většinová společnost o tomto etniku neučí, to má za následek nic nevědění o sebe navzájem. Na problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností lze nahlížet několika způsoby dle každého z nás. Autor popisuje základní právní prameny vztahující se k problematice, orgány a organizace zabývající se otázkou integrace a soužití Romů s většinovou společností, vlnu extremismu spojenou s rasismem a xenofobií, vliv médií a stavění některých osobností své kariéry na anticikánství. Otázka integrace a soužití je demonstrována na lokalitu Mostecko, především na města Most a Litvínov, kde se nachází známé sociálně vyloučené lokality, které zná hromada lidí prostřednictvím právě zmíněných médií.

ABSTRACT

Andörfer, M. Romany Ethnic Group in the Czech Republic with Detailed View and Survey of Coexistence and Integration with Majority Society in Most Region : Bachelor thesis, České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017, 151 p. Supervisor of Bachelor thesis: Ing. Šárka Šmejkalová

Key words: Romanies, gypsy, majority society, assimilation, segregation, socially demarcated locality, show of extremism, media.

The work explains the basic concepts which relate to the topic in the first part . It concentrates on the reciprocal cognition and understanding of the manners, actions and behaviour of the two groups – Romanies and the majority society. The history of Romanies is explained in detail there because the majority society is not educated about this ethnic group at basic schools . The outcome of this is no knowledge about each other. There could be several ways of the views of each of us when thinking of integration and coexistence Romanies and majority society. The author describes the basic legal sources concerning the problems, authorities and organizations engaged in the issue of integration and coexistence Romanies with the majority society, the wave of extremism connecting to racism and xenophobia, the influence of media and the problem of building careers of some personalities on „anti gypsy policy“. The question of integration and coexistence is illustrated in the location of Most mainly in the cities of Most and Litvínov. There are famous socially demarcated localities which are known by many people thanks to aforementioned medias.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Výklad základních pojmů	11
3 Historie Romů v České republice.....	13
3.1 Období do roku druhé světové války	15
3.2 Období druhé světové války 1939-1945	16
3.3 Období po druhé světové válce do roku 1989	17
3.4 Období po zlomovém roce 1989 až do současnosti	19
4 Všeobecné informace o romské menšině	20
4.1 Jazyk.....	20
4.2 Rodina	20
4.3 Jídlo	21
4.4 Tradice a zvyky	21
4.5 Náboženství.....	21
4.6 Kultura.....	22
5 Pohled na problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností z hlediska.....	23
5.1 Vzájemné poznání a porozumění.....	23
5.2 Vnímání a přisvojování si stereotypů	24
5.1.1 Boj proti stereotypům v souvislosti s romským tématem	34
5.3 Socioekonomické bariéry	38
5.4 Psychologické analýzy	44
5.5 Vzdělávání.....	53
6 Právní rámec a činnosti úřadů České republiky v otázkách integrace Romů do společnosti.....	57
6.1 Instituce, které se zabývají romskou otázkou	57
6.2 Prameny českého práva vztahující se k dané oblasti	61
6.3 Jednotlivé koncepce začleňování Romů	62
7 Sociálně vyloučená lokalita.....	64
7.1 Vymezení pojmu a obyvatelé těchto míst.....	64
7.2 Život obyvatel v sociálně vyloučené lokalitě.....	66
7.3 Strategie Vlády České republiky v boji proti růstu sociálně vyloučených lokalit.....	67
8 Vliv médií na poznání a tvorbu názoru na Romy	71
8.1 Populismus některých politiků	78
9 Extremismus	80

9.1	Pojem Extremismus.....	80
9.2	Dělnická strana sociální spravedlnosti.....	81
9.3	Statistika extremismu v ČR.....	83
10	Integrace a soužití Romů s majoritní společností na Mostecku.....	84
10.1	Město Most.....	84
10.1.1	Historie města Mostu a příliv Romů do této oblasti.....	84
10.1.2	Nejproslulejší sociálně vyloučená lokalita v České republice.....	84
10.1.3	Přístup Vlády České republiky a dalších státních institucí k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností.....	85
10.1.4	Přístup místního zastupitelstva obce a sdružení k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností.....	85
10.1.5	Pochody proti Romům.....	87
10.1	Město Litvínov.....	88
10.1.6	Historie města a příliv Romů do této oblasti.....	88
10.1.7	Sociálně vyloučená lokalita Janov.....	88
10.1.8	Těžký rok 2008 a sním spojený extremismus formou projevu demonstrací dřívější politické DS proti Romům v Janově.....	90
10.1.9	Přístup Vlády České republiky a dalších státních institucí k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností.....	90
10.1.10	Přístup místního zastupitelstva obce a sdružení k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností.....	91
11	Výzkumná část.....	93
11.1	Dotazníkové šetření.....	93
11.2	Řízené rozhovory.....	100
11.3	Anketa.....	121
11.4	Komparace přístupu řešení Vlády ČR a jiných státních úřadů, místního zastupitelstva, sdružení a samotných občanů problémů mezi městem Most a Litvínov.....	125
12	Závěr.....	127
13	Seznam použitých zdrojů.....	130
14	Seznam zkratk.....	137
15	Přílohy.....	138

Úvod

Aktuálnost tématu spočívá v tom, že vzniká stále více sociálně vyloučených lokalit, neslavně proslulých ghatt, v nichž se vyskytuje vysoká míra sociálně-patologických jevů, které se přesouvají i za hranice těchto míst. Díky distancování státu od problematiky narůstá i vlna extremismu mezi národnostní menšinou – Romy a majoritní společností, která má za následky například šíření nenávisti, masové demonstrace atd.

Problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností na Mostecku jsem si vybral hned z několika důvodů. Prvním důvodem byl zcela jistě ten, že jsem od školy, do svých 18 let bydlel v sociálně vyloučené lokalitě v Litvínově – na janovském sídlišti, kdy jsem sám zažil obrovský příliv Romů do této lokality. Krásné sídliště, s harmonickými vztahy mezi obyvateli, rychle narušili přichozí Romové. Z krásného sídliště se stalo polorozpadlé ghetto. Pro nájemníky, kteří zde žili řadu let, byl tento stav noční můrou. Město se snažilo v řešení této situace něco podniknout, ale snaha nestačila. Selhala zde vláda ČR, která situaci absolutně nezvládla. Tímto problémem – integraci a soužití Romů s majoritní společností se dostatečně nezabývala. Jediným možným řešením pro obyvatele Janova, bylo to, že začali opouštět své domovy, kde žili řadu let. Přestěhovali se do jiných klidnějších částí města. Napjaté vztahy vyústily v roce 2008, kdy hnacím motorem a spouštěčem nenávisti se stala Dělnická strana, která využila absence státu na neřešení situace. Dalším důvodem, proč jsem si téma vybral, byl právě zmíněný rok 2008 a s ním i dáno povědomí o nějakém sídlišti na severu Čech, kde gradovaly vztahy mezi majoritní společností a Romy pomocí zprostředkování našich médií, kteří nepřetržitě lokalitu monitorovali. V tuto dobu jsem poznal, jak média mohou ovlivnit pocity a nálady lidí, vyvolat strach, paniku. Proto část mé práce je věnovaná mediím. Mezi třetím a asi nejhlavnějším důvodem, proč jsem si vybral toto téma, je, že jsem byl mladý, možná i naivní kluk, co chtěl změnit tyto vztahy, které předcházeli hluboké poznání druhé strany – Romů. Na střední škole jsem se zúčastnil různých projektů zaměřených na oblast sociálně vyloučených lokalit a Romů. Mezi mé první absolvované projekty patřil projekt Bezplatná právní poradna pro Chanov, kdy jsem dostal tu příležitost jet poprvé do nejproslulejšího u nás nazývaného romského ghatta v České republice, a to do Chanova, kde jsem spolu s dalšími spolužáky a naším panem učitelem na právo radil místním lidem v jejich záležitostech v oblasti práva. Projekt se mi líbil, neboť jsem poznával život Romů.

Navazoval další projekt Aktivní občan, kdy naše škola – Střední škola diplomacie a veřejné správy z Mostu spolupracovala intenzivně s místní základní školou v Chanově, do které chodí čistě romské děti. Chtěl jsem zdejší děti více poznat – jací jsou ve skutečnosti uvnitř a zdali se mohou změnit k lepšímu. Proto i měsíční školní praxi jsem vykonal na chanovském sídlišti, kdy jako výstup mé práce nebyl pouze vedený deník praxe, ale i natočený krátký film o Chanovu. Tyto poznatky nejenom z praxe jsem mohl využít, abych mohl popřípadě zjistit, v čem se liší například chanovské a janovské sídliště. Měl jsem šanci poznat život Romů. Tudíž život takový, jaký prožívají, nejenom tedy zprostředkovaně televizí nebo očima člověka z majoritní společnosti v běžném životě. Byla mi odpovězena jedna zásadní otázka, proč se Romové chovají, tak jak se chovají.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Zjistit, zda je situace opravdu taková, jakou nám ji předkládají média, dotazováním a pozorováním zjistit opravdové vztahy mezi Romy a majoritní společností, zjistit, jakým způsobem se touto otázkou sociálního začleňování zabývá Vláda ČR, v regionu zastupitelstvo – aktivní přístup k této problematice, zda je přístup lepší, než v minulosti, navrhnout řešení, zpracovat koncepci dle výsledku výzkumu, která by vedla ke zlepšení situace a s tím související tendenci klesajících extrémních projevů mezi Romy a většinovou společností.

Budou použity různorodé metody k naplnění cíle bakalářské práce, jako jsou komparace, pozorování vztahů mezi minoritní a majoritní společností, dotazníkové šetření, anketa, rozhovory s představiteli měst, s občany obce atd., analýza dokumentů, které se týkají začleňování Romů, analýza zákonů, které se k problematice vztahují – Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, zákon o právu shromažďovacím aj.

2 Výklad základních pojmů

V této části práce budou vysvětleny základní pojmy, které se vztahují k oblasti integrace a soužití Romů s majoritní společností.

Asimilace: ztráta kulturní identity a úplné splynutí s majoritní společností. V pojetí některých, především severoamerických geografů, sociologů a etnologů je však asimilace také spojována se složitým procesem adaptace imigrantů, kteří stále, nebo jen určitou dobu žijí uprostřed jiné etnické skupiny (viz. Chicagská škola, asimilační koncepty, asimilační strategie apod.), aniž by ve skutečnosti splynuli s majoritou. V evropské literatuře se spíše setkáváme s názvem integrační procesy a asimilace je pouze jeden z možných výsledků integrace. Na nejvyšší úrovni tj. imigrační skupiny lze rozlišit tři typy asimilace. Pokud je přistěhovatelská minorita ochotna vzdát se své etnické identity a úplně se přizpůsobit národnostní kultuře, pak hovoříme o monistické asimilaci. Asimilační proces nemusí však být chápán jednostranně, ale může být založen na principu vzájemnosti. Přijatá menšina přijímající většina se sblíží jako důsledek interakce a komunikace. Pak se jedná o tzv. asimilaci interakční, díky níž vznikají jazykové a národnostní pospolitosti.

Separace/segregace: vyčlenění z majoritní společností způsobené samotnou minoritou se nazývá separace. Naopak vyvolané tlakem majority se nazývá segregace. K segregaci dochází nejen z hlediska psychologických aspektů chování jedince či etnické skupiny, nýbrž i z toho vyplývajících sídelně – prostorových vztahů například ghettotizace.

Etnikum: seskupení lidí, kteří mají historicky společný původ, jazyk, kulturu (materiální – památky, umělecká díla, duchovní – mýty, pověsti, pohádky). Etnické skupiny vznikly z původních kmenů, mají stálé složení, společné území svého vzniku a vývoje.

Národnost: společenství lidí (především kulturní a politické) hlásící se ke stejné národnosti, může být tvořeno více etniky. Pro určení národnosti je rozhodující vlastní svobodné prohlášení občana. Národnost mohou tvořit různé typy, rasy nebo smíšené populace. Národ je vázán často na konkrétné stát.

Anticikanismus: proti romské nenávisti.

Sociálně patologický jev: se obecně rozumí takové chování jedince, které je charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování a jednání, které vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku vede pak individuálním, skupinovým či společenským poruchám a deformacím.

Tyto projevy ohrožují společnost z hlediska mravnosti a morálky. Jedná se o určité vychýlení se z běžných norem a pravidel dané společnosti, nerespektování požadavků, které jsou na jednotlivce či skupinu kladeny.¹

Integrace: sjednocení a včlenění nižší části do vyššího celku. Integrace ve vztahu k imigraci je chápána jako proces, v jehož rámci se imigranti stále více včleňují do různých oblastí společenského života v majoritní společnosti a do již existujících sociálních struktur. V popředí zájmu je především kvalita a způsob jejich zapojení do daného socioekonomického, právního, politického a kulturního systému majoritní společnosti. Podle úrovně zapojení se imigrantů do života majoritní společnosti lze rozlišit již zmiňované integrace socioekonomickou (hraje roli čas, jedná se o vertikální pozici – vzdělávání, profesní prestiž, příjem) a horizontální, kde hraje roli prostor – příkladem je bydlení. Druhou úrovní je kulturní, pokud přijme minorita převažující národní kulturu, třetí je politická – účast na volbách, založení etnických sdružení a stran. Poslední úrovní právní – legální povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu. Z hlediska imigrantů je pak nejvýznamnější strukturální integrace, která v sobě nese všeobecnou rovnoprávnost imigrantů s majoritní populací, včetně možnosti uchovat si do jisté míry specifika příslušného etnika. Spočívá především v zabezpečení práv a přístupu imigrantů na pracovní trh, do vzdělávacího systému, na trh s bydlením či zisku občanství.

Diskriminace: v obecném smyslu představuje znevýhodněné zacházení (omezování, utiskování určitých společenských skupin). Pro potřeby právní úpravy bylo nutné, aby zákonodárci diskriminaci přesně vymezili. Proto rozlišujeme diskriminaci přímou a nepřímou.

---

¹ Pokorný, V., Telcová, J., Tomko, A. Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe. Brno, Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r.s. 2003. 186 s.

3 Historie Romů v České republice

Abychom pochopili vztahy mezi majoritní společností a Romy nejenom na území České republiky, musíme si říci na počátku práce, kdo jsou to Romové – jejich příběh až do dnešních dní. Na celém světě dle odhadů žije 10 milionů Romů. V Evropě z tohoto čísla žije přibližně 6 milionů Romů, kteří se liší od majoritních společností nejenom tmavší barvou pleti, očima, vlasy ale i odlišnou kulturou a jazykem. Romové jsou všude roztroušeni mezi místním obyvatelstvem, neboť nemají svůj vlastní stát. Samo toto etnikum se nazývá různorodě – Cikáni, Lingari, Gitanos či Gypsies, nejrozšířenějším je však pojmenování Roma, česky Romové. V 11. Století se Romové pojmenovali Adsincani, následně o století později Athinganci, na území Byzance se označovali příslušníci náboženské skupiny manichejců Atsinganos – toto označení se stalo základem pojmenování Romů (Asinganus – holandsky, Cingerus – latinsky, Zingaro – italsky, Zigeuner – německy, Tigan – rumunsky, Czigány – maďarsky, Cigán, Cygan – ve slovanských jazycích). Největší nepravdivá informace tehdejších teoretiků vedla k tomu, že Romové pochází z Egypta, neboť když vstoupili na území Evropy, představovali se jako knížata z Malého Egypta, proto je každý nazýval a bral jako egyptský lid. Lidé věřili, že Romové pochází z Egypta a skláněli jim úctu tím, že je hostili, drželi nad nimi ochrannou ruku. Právě tato nepravdivá informace byla vyvrácena v průběhu 9. a 10. století, neboť se zjistilo, že předkové dnešních Romů opouštěli Indii a v jednotlivých skupinách putovali přes Persii – dnešní Irán, Arménii, Malou Asii – Turecko na evropský kontinent. Vysvětlením, proč Romové si říkali egyptský lid je takový, že Malý Egypt byl romským osídlením v blízkosti města Méthoné na řeckém Peloponésu na území zvaném Malý Egypt. Dle různých bádání a výzkumů Romové v Indii patřili k chudé skupině obyvatelstva, která žila kočovným způsobem, živobytí si obstarávali různě, především tím, čím sami vynikali – kovářstvím, zpracováním hlíny, dřeva, výrobou proutěných košíků, chovem a prodejem koní a v neposlední řadě mnohé lidí bavili svou hudbou a tancem. Vědci se domnívají, že v Indii patřili ke skupině Domů, kteří žijí v Indii do dnešních dnů. Z antropologického hlediska patří Romové k tzv. bílé rase – europoidní, jsou nejmladšími Indoevropany na evropském kontinentě.

První nejstarší zmínka o Romech v Evropě sahá do roku 1068.

V průběhu 12. a 13. století Romové pronikli z Balkánu podél Dunaje do střední Evropy. První zmínka ze sousední země – Slovenska pochází z roku 1322, kdy při soupisce statků bylo poznamenáno, že se v lesích objevují Romové.

Za nejstarší doklad o přítomnosti Romů v českých zemích se považuje Dalimilova kronika, sepsaná počátkem 14. století, ve které se uvádí, že v roce 1242 přišla do českého království skupina asi 500 Romů. V 15. století na území Slovenska přišel král Lindel a vévodové Paniel, Midal a Ondřej, kteří se posléze rozdělili na území střední Evropy. Situace Romů, kdy byli velkolepě vítáni a hoštěni v Evropě, se brzy rychle změnila, a to přesněji od poloviny 15. století z důvodu toho, že se jejich životy neslučovaly s představou tehdejšího světa – křesťanství. Romové začali být pronásledováni, postaveni mimo zákon, odevšad vyháněni. Roku 1427 rozhodnutím pařížského biskupa bylo vyloučit Romy z církve za věštění, hádání z ruky, porušení křesťanské morálky, krádeže. Romové porušovali způsoby klasického křesťanství i tím, že mladí Romové dříve uzavřeli spolu ve své osadě tím, že vážený muž, starosta nebo někdo z rodiny ženicha jim svázal šátkem překřížená zápěstí a do dlaní jim nalil víno, které navzájem vypili a potom se políbili. Oficiální svatba se pořádala až později, když měli manželé jedno nebo dvě děti a našetřené peníze. Tento model chování ze strany majoritní společnosti k Romům lze považovat až do roku 1989, kdy naopak jednotlivé vlády zemí chtějí rozvíjet vlastní kulturu Romů, Romové nejsou hnáni jako divoká zvěř, nejsou stavěni či oddělováni od většinové společnosti. Tento rok se stal zlomem k přístupu soužití a integraci Romů s majoritní společností, neboť se přestal dále narušovat vlastní život tohoto etnika, násilná převýchova, která měla docílit toho, aby se Romové chovali jako většinová společnost, de facto měl být potlačen jejich dosavadní život. Dříve, až do poloviny 18. století, byli Cikáni masově vyvražďováni, protože, kdo zabil Cikána, nebyl potrestán – nepovažovalo se to za zločin, tudíž to bylo dovoleno a společností tolerováno. Romové byli od 16. století dále z českých zemí vypovězeni. Dnes, na území Čech, můžeme rozdělit přístup k romské problematice do několika období, počáteční období vlády Marie Terezie a jejího syna Josefa II. do rozpadnutí Rakouska-Uherska, druhá etapa přístupu k Romům byla od 2. světové války do roku 1945, třetí etapu můžeme datovat z pohledu na Romy, po roce 1945 k nástupu komunismu, posléze socialismu a v neposlední řadě čtvrtá kapitola vnímání Romů, která se celá změnila po roce 1989, politikou romství, kterou známe do dnešních dnů.

Etapa jakéhokoliv řešení romské otázky cestou nenásilnou před zmíněným prvním obdobím chybí, proto nemůžeme ani hovořit o nějakém období řešení vztahů většinové společnosti směrem k Romům.

3.1 Období do roku druhé světové války

Ferdinand I. v roce 1556 vydal nařízení, že muž romské národnosti má být mučen a usmrcen, ženám a dětem mají být uřezány uši, pokud vstoupí do českých zemí. Císař Leopold I. vydal roku 1697 dekret, kde vyhlásil Romy za psance a postavil je mimo zákon – to znamenalo, že je každý mohl zastřelit. Dekret císaře Josefa I. z roku 1706 nařizoval zhotovit na hranicích českého království nápisy, varující před vstupem Romů a zobrazující tresty za takovýto přestupek – oběšení. Začátkem 18. století se názor na pronásledování Romů změnil. Romové měli být trvale usazeni. Marie Terezie a Josef II. chtěli z Romů udělat rolníky, přinutit je, aby se asimilovali s ostatním obyvatelstvem. I když se jejich představy nedaly uskutečnit, obsahovaly řadu moderních myšlenek. Kočovným životem nadále žili pouze olašští Romové, kteří měli postavení otroků v knížectví Valašska a Moldavska až do poloviny 19. století. Nařízení Marie Terezie a Josefa II z let 1761 a 1773 měly docílit asimilace Romů. Romové měli být rolníky, měla jim být přidělena půda, měli přijmout křesťanství, neměli být absolutně nazýváni Cikáni, nýbrž novosedláci. Byla potlačena jejich kultura – nesměli používat svůj jazyk, uzavírat mezi sebou manželství, děti jim byly odebírány na převýchovu. Josef II. kladl důraz na školní docházku, na vyučení se řemeslu, na povinnou návštěvu kostela a na zlepšení hygienických podmínek. Oba panovníci se stali inspirací pro ostatní země v Evropě, zejména pro Rusko a Španělsko. Romové se v té době živili především jako kováři, kdy své obydlí stavěli na okrajích měst nebo blízko rolníků – tak zvané osady, kdy své produkty vyměňovali za potravu. Charakteristické romské osady vznikaly většinou na východním Slovensku, kde v dnešní době v jedné osadě bydlí přes tisíc Romů. Pronásledování za těchto 2 panovníků neustále trvalo.

I přesto vedli takovou politiku, jaká byla popisována v předchozích větách. Sami naschvál dávali rozkazy na masové popravy Romů. Často si Romy malá šlechta oblíbila, neboť jejich řemeslo kovářství bylo opravdu obdivuhodné – uměli vyrobit vše. Z řad Romů vyšli známí hudebníci, kteří si našli oblibu nejen u místních lidí, ale také u vyšších sfér společnosti. Hudebním nástrojem se u Romů staly housle, na které hráli lidové písně. Příkladem byl v 18. století houslista Michal Barna, ve 20. století František Horváth atd.

Romové se v zimních měsících živilí hudbou, zpěvem a tancem na zábavách, svatbách, pohřbech – při těchto příležitostech hráli své vlastní romské písně – táhlé, tesklivé, nebo temperamentní, v čardášovém rytmu. Svě hudební mistrovství prezentovali primaši v koncertních skladbách s houslovým sólem skladatelů, například P. I. Čajkovského, F. Chopina, N. Paganiniho. Dalším oblíbeným nástrojem u Romů se stala cimbállovka. Romové se prosadili i v jiných žánrech, za zakladatele romského jazzu je považován Django Reinhardt, skladatel, kytarista a kočovný francouzský Rom.

3.2 Období druhé světové války 1939-1945

Nejsmutnějším obdobím pro Romy byla nepochybně 2. světová válka, na území Protektorátu Čechy a Morava vznikaly cikánské tábory, odkud bylo romské obyvatelstvo převezeno do koncentračních táborů do Březinky a do Osvětimi. Celkem bylo odvezeno 20 000 Romů a Sintů z Německa, Čech a Moravy, Polska, Francie, Holandka, Belgie, Chorvatska, Maďarska, Litvy, Norska a Ruska. Na Slovensku začaly pogromy na Romy až v roce 1944, kdy německá okupační armáda na mnoha místech popravila masu Romů – byli falešně odsouzeni za to, že spolupracovali údajně s partyzány. *Podkladem pro rasovou diskriminaci Romů byl tzv. Výnos o Cikánech z roku 1938, podle kterého mělo být cikánské obyvatelstvo vyloučeno z řad německého národa, aby se zabránilo rasovému šíření. V listopadu 1938 vznikla tzv. Říšská centrála na potírání cikánského zlořádu, která podléhala přímo říšskému vůdci SS a šéfovi německé policie Heinrichu Himmlerovi. Všichni Romové a romští míšenci se museli podrobit rasově-biologickému vyšetření, na jehož základě byli rozděleni do pěti skupin podle podílu cikánské a německé krve.*²Roku 1939 zřídilo Říšské ministerstvo zdravotnictví v Berlíně speciální oddělení – Ústav pro rasovou hygienu, který vedl dr. Robert Ritter a jeho spolupracovnice Eva Justinová. Tento institut měl za úkol zkoumat rasy cizí krve. Již roku 1935 navrhnul dr. Ritter nedobrovolnou sterilizaci Romů, aby se zabránilo rozmnožování této rasy cikánských míšenců a sociálních psychopatů. V tomto okamžiku nebylo ještě pevně stanoveno, jak má vypadat politika vůči rasově čistým cikánům. Dr. Ritter doporučoval, aby jim bylo dovoleno žít podle jejich vlastních zákonů. H. Himmler tuto myšlenku přijal. Určitý omezený počet Cikánů, kteří žili v kmenových společenstvích, měl být ponechán naživu, jako druh živého muzea. Josef Gobbels a Martin Bormann byli proti tomuto plánu.

---

² MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 14 s.

Vůdce neměl o tomto plánu ponětí. Himler a jeho poradci rozhodli, že zachovají ty Cikány, kteří žili v Německu a na německy mluvících území – Protektorát Čech a Morava – nakonec mnozí z nich stejně byli zavražděni. Na oděv Romům se našivaly v této době černé trojúhelníky a na předloktí jim bylo vytetováno číslo a písmeno Z – Zigeuner – Cikán. Šílený doktor Mengele prováděl na Romech své pokusy. Na Slovensku v době války na některých územích byli Romové místními lidmi a úřady chráněni, nechtěli je nechat vyvraždit. Dle odhadů žilo v době války na Slovensku 100 000 Romů. Romové a Židé, kteří se nechtěli usadit, tak byli zbaveni občanství podle zákona z 25. září 1939 o státním občanství. Romové byli na Slovensku v bezpečí do doby, než přijeli nacisté, kteří Romy nařkli, že se spolčují s partyzány a byli hromadně věšeni. Výnosem MV z roku 1943 bylo důrazně nařízeno přemístit romské osady na vyhrazená místa. Romové na základě výnosu nesměli cestovat veřejnými dopravními prostředky, pokud nemohli předložit lékařské potvrzení, že nepřenáší nakažlivé choroby. Do některých měst a obcí směli vstupovat Romové pouze v určitý den nebo hodinu. Tato izolace vedla nejen k přerušení kontaktu s majoritní společností, ale i mezi samými Romy a projevila se ve ztrátě kladných sociálních a etických norem. Celkem na územích Evropy obsazených nacisty bylo zabito více jak půl milionu Romů.

3.3 Období po druhé světové válce do roku 1989

Po roce 1945 bylo na území Čech jen několik set – přibližně 500 Romů. Po druhé světové válce pod záštitou zákonů a nařízení se přesídlilo více než 15 000 Romů ze Slovenska do Čech. Tudíž neuplynuly ani dva roky po válce a na území Čech díky přesídlení Romů ze Slovenska jejich počet činil 16 752. Státní orgány v poválečném Československu navázaly na období Marie Terezie, čímž odmítaly k Romům přistupovat jako ke zvláštní národnosti, domnívaly se, že Romové svou zaostalost mohou překonat pouze tak, že se vzdají svého dosavadního života, co nejvíce se přizpůsobí většinovému obyvatelstvu. Nesměli zakládat folklórní soubory, mládežnické nebo sportovní kluby, ve školách se nesměly zpívat romské písně, nesměly vycházet romské knihy, časopisy, v televizi se nesměly vysílat romské večerníčky, nepoužívalo se ani označení Romové nebo cikání, ale „občané cikánského původu.“ Úsilí státu se zaměřovalo především na řešení problému bydlení, zaměstnanosti a plnění školní docházky. V roce 1958 byl vydán zákon, kdy měli být Romové usazeni, zbaveni svého kočovného života. Byly jim sebrány vozy, koně a mnohdy byli nastěhováni i přes svou nevoli do panelových domů, kde nedokázali v nových podmínkách žít.

Romové své děti neposílali do školy, považovali vzdělání svých dětí jako za zbytečné trápení, proto úřady přijímaly proti tomuto aspektu opatření. „*Státní orgány se nesnažily Romy poznávat a respektovat jejich názory a představy o životě, ale vnucovaly jim to, co samy považovaly za dobré. Vynakládaly na to přitom nemalé finanční prostředky.*“³ Za neúčelnost opatření úřady vinily Romy. Úřady se nikdy neptaly Romů, co mají dělat k jejich zlepšení života, nikdy nechtěly poznat jejich kulturu. Romové jsou dosti nedůvěřiví vůči osobám z majoritní společnosti, často se jejich pomoci zaleknou. Navzdory všemu úsilí státu nebylo bezvýsledné – mnozí Romové se vymanili ze svého původního života, získali dobrou kvalifikaci a začali hledat své nové místo ve společnosti. Slovenští Romové byli přesídleni díky teorii rozptylu, aby se zbavili všech vazeb a tradičního života, do vylidněného českého pohraničí. Zde se živilí především v lesních závodech, při stavbě cest. Druhou vlnou migrace Romů do českých zemí můžeme považovat 50. léta 20. století, kdy Romové odchází v důsledku organizovaných náborů do průmyslových center severozápadních Čech (do měst Mostu, Sokolova, Teplic, Ústí nad Labem, Chomutova, Chebu, Děčína), dále do Tachova, Kladna, Českého Krumlova a Ostravska. Romové s příchodem průmyslové revoluce ztratili svůj způsob obživy a byli donuceni odejít pracovat do velkých továren jako dělníci. „*Problémy často způsoboval náhlý přechod na úplně jiný způsob života: v zaostalých osadách často žili ze dne na den, neuměli hospodařit s vydělanými finančními prostředky, nebyli zvyklí platit nájemné, poplatky za elektřinu, vodu plyn. S touto novou realitou se mnozí neuměli vyrovnat.*“⁴ V letech 1965 až 1968 se problematikou Romů zabýval Vládní výbor pro otázky cikánských obyvatel, v roce 1969 vznikla při slovenském ministerstvu práce a sociálních věcí Komise vlády pro otázky cikánských obyvatel. Svou činnost zaměřovala na řešení problémů zaměstnanosti, bydlení, výchovy mládeže a omezování kriminality. V jednotlivých okresech byly zřizovány komise Rady okresního národního výboru pro otázky cikánských obyvatel, při kterých postupně vznikala síť terénních sociálních pracovníků, tzv. kurátorů. Ti měli za úkol dělat prostředníky mezi romskými obyvateli dané obce a státními orgány.

Komise vlády a celá síť terénních pracovníků byly v roce 1991 zrušeny. Při soupisu občanů cikánského původu koncem roku 1989 žilo na Slovensku 254 000 Romů, což činilo 4,8 % všech jeho obyvatel, v Čechách a na Moravě bylo evidováno téměř 146 000 Romů, což bylo přibližně 1,4 % ze všech obyvatel.

---

³ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 36 s.

⁴ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 34 s.

V roce 1969 vznikl Český a slovenský svaz cikánů, ale státní a stranické orgány oba svazy v roce 1973 zrušily. V době normalizace se k přetrvávajícím problémům Romů a jejich soustavné dehonestaci vyjádřila Charta 77, kdy uvedla hlavní příčiny překážek řešení tzv. Cikánské problematiky v Československu.

Charta 77 dávala chybu většinové společnosti, která Romy pouze přistupovala formou segregace, kdy jako příkladem bylo nastíněno chanovské sídliště, kdy majoritní společnost byla přestěhovaná do nového města a Romové z poddolovaného Mostu na dnes již všem známé sídliště. Většina romských dětí byla přeřazena do zvláštních škol. V 60. letech byly za pomoci úřadu romských rodičům jejich vlastní děti odebírány z důvodu zabezpečení řádné výchovy. Těchto dětí se ujala náhradní rodinná péče. Romské ženy dle posvěcení ministerstva zdravotnictví dále bez jejich vědomí byly sterilizovány.

3.4 Období po zlomovém roce 1989 až do současnosti

Významným mezníkem se stal pro Romy rok 1989. Krátce po listopadových událostech vznikla první romská politická strana – Romská občanská iniciativa – z řad Romů v roce 1990 byli na Slovensku zvoleni první poslanci. Dne 9. dubna 1991 přijala vláda Slovenské republiky dokument, který se jmenoval Zásady přístupu k Romům, jenž zrovnoprávnil Romy s příslušníky ostatních národností na Slovensku. V roce 1998 v ČR zahájila svou činnost Meziřezortní komise pro záležitost romské komunity, ve které mají Romové své zastoupení, podobně jako v Radě pro národnosti vlády ČR, na ministerstvech zahraničních věcí, vnitra a školství. Ač vznikla řada institucí zabývajících se romskou menšinou, právě zmíněný rok 1989 znamenal absenci řešení problematiky integrace a soužití Romů s majoritní společností. O Romy se stát přestal starat. Přetransformování se na tržní ekonomiku, trh práce a přesunutí se na ze sekundární úroveň hospodářství, tj. průmyslové na terciální – služby, mnozí Romové ztratili zaměstnání, neměli přísun peněz, pracovní návyky a k široké deziluzi se mnohdy přidali sociálně patologické jevy – alkoholismus, drogy. Jediná změna po tomto klíčovém roce přinesla, že Romové byli uznáni za národnostní menšinu, tudíž jim byl umožněn rozvoj své kultury, tudíž došlo k určité garanci státu na tomto právu. Dnes se Romové žijí především jako dělníci na stavbách, při výkopových pracích, odvozu odpadků atd. Romové bydlí v sociálně vyloučených lokalitách, nejvíce na okraji města nebo v jejich odloučených čtvrtích. U některých romských osad dodnes není zavedena elektřina ani vodovod, proto nemají tito obyvatelé koupelnu či splachovací toaletu, život v létě se odehrává venku.

Tento fakt zapříčinil později, kdy romské rodiny dostaly byty v panelových domech, že si nedokázaly zvyknout na modernosti, které byly pro ně neznámé. Bydlení si nevážily, přidělené byty zanedbaly. Život v osadě řídil romský starosta, neromové ho nazývali vajda, romsky čhibaló (řeč). Jednalo se o moudrého člověka, kterého si všichni vážili, poslouchali jeho rady. Ten se stal zprostředkovatelem mezi světem Romů a světem rolníků – gadžů. Později tato funkce byla zrušena a tak nemá dnes nikdo, kdo by dělal zprostředkovatele.

4 Všeobecné informace o romské menšině

4.1 Jazyk

Romština patří do skupiny indických jazyků. Putováním Romů se jejich jazyk obohatil slovy z Persie, Arménie, Řecka a ze slovanských zemí, proto mají dost převzatých slov. Ohledně jazyků říkají Romové ve svém přísloví toto: „*Ko pes ladžal vaš peskeri čhib, ladžal pes the vaš peskeri daj* – *Kdo se stydí za svůj jazyk, stydí se i za svou matku.*“⁵ Romština má různé odlišnosti od češtiny, například romština nemá střední rod, má specifické hlásky ČH, KH, PH a TH. Někteří Romové umějí pouze romsky, neumějí česky nebo slovensky, proto děti často v národním, našem, jazyku zaostávají. Od školního roku 1991/1992 je možné studovat romistiku i jako samostatný obor na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Někteří Romové pomáhají učitelům v mateřských školách, v přípravných ročnících a v nejnižších ročnících základních škol jako pedagogičtí asistenti.

4.2 Rodina

Staré romské přísloví vztahující se k rodině říká: „*Oda, dženo mardo, so ačhil'a čoro, oda mek goreder, so hino komoro* – *zle je tomu, kdo je chudý, ještě hůře tomu, kdo je sám.*“⁶ Rodina hrála vždy velkou úlohu, nejdůležitější byly děti, které byly pro Romy bohatstvím a štěstím. Říkali: „*Nane čhave, nane bacht!* – *Pokud nejsou děti, není štěstí!*“⁷ Hlavou rodiny je otec, kterému se musí všichni přizpůsobit. Říká se: „*Savi pativ des tu tire dades, ajsi pativ šaj užares tire čhavendar* – *Jak si vážíš ty svého otce, takovou úctu můžeš očekávat od svých dětí.*“⁸

---

⁵ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 25 s.

⁶ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 30 s.

⁷ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 30 s.

⁸ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 31 s.

Romové se nejvíce věnují prvorozeným dětem, starší děti pomáhají s výchovou mladších sourozenců. Děti nerady odcházejí od svých rodičů, nebo bez nich nemohou být. Ohledně svatby dříve olašští Romové museli zaplatit za nevěstu jejím rodičům. Příslušníka romské komunity můžeme poznat i již z tradičního romského příjmení - Horváth, Balog, Lakatoš, Tancoš, Demeter, Baláž, Giňa atd.

4.3 Jídlo

Nejtypičtější romské jídlo je goya – umyté tlusté vepřové střevo, které se naplní nastrouhanými bramborami, někdy se do náplně přidává krupice, mouka nebo rýže, dochutí se česnekem nebo pepřem a uvaří se. Tento pokrm souvisí s tím, že v minulosti základem romské stravy tvořily upravované vnitřnosti. Dalším tradičním romským jídlem jsou placky zvané marik'la, nechybějí ani halušky s tvarohem, zelím nebo vařené pirohy, plněné rozmačkanými bramborami s cibulkou. Romové nejedli již dříve moc zeleniny a ovoce.

4.4 Tradice a zvyky

Dříve Romové měli hodně zvyků a tradic, které dnešní mladá romská generace nezná, příklad zvyku: Romové věřili, že novorozenci hrozí nebezpečí, že může přijít zlá čarodějnice, děťátko vzít a namísto něho podstrčit své škaredé dítě. Proto maminky kladly do postýlky pod peřinu různé předměty, zejména špičaté – jehlu, hřeben – které měly čarodějnici sebrat moc a děťátko ochránit, proto se i děti u Romů pokřtívaly, chránily se před zlem. Romové se mrtvých báli a snažili se udělat všechno proto, aby se už nevraceli a nerušili jejich klid.

4.5 Náboženství

Většina Romů na Slovensku se hlásí k římskokatolickému vyznání. „*Není náhodou, že Romové, kteří se způsobem svého života přiblížili okolnímu většinovému obyvatelstvu bývají aktivní věřící. Těmto lidem právě křesťanská víra pomohla překonat zaostalý způsob života ze dne na den a poskytla jim možnost nového aktivního přístupu k životu.*“⁹

---

⁹ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 35 s.

4.6 Kultura

V České republice vychází dost publikací o dění Romů, například měsíčník *Amaro ondalos* – Naše zrcadlo, je jim věnována pravidelná relace v rozhlasu a televizi. V Brně vzniklo v roce 1991 Muzeum romské kultury. Prvním redaktorem pražského rozhlasového vysílání *O Roma vakaren* – Romové hovoří, byla Jarmila Balážová, dnes šéfredaktorka časopisu *Naše zrcadlo*, dramaturgyně a moderátorka České televize. Všichni tito lidé, ke kterým se v poslední době řadí i úspěšní romští podnikatelé, svým talentem, schopnostmi a pracovními výsledky potvrzují, že se Romové dokáží v různých oblastech lidské činnosti vyrovnat neromskému obyvatelstvu. Jsou základem rodící se vrstvy romské inteligence, která se nesnaží svůj původ tajit, ale která vidí svoje poslání v pomoci při pozdvižení vlastního národa.¹⁰ Tradičním místem každoročního setkání Romů z celé západní Evropy je jihofrancouzské městečko Saintes-Maries-de-la-Mer na břehu Středozemního moře, kde se Romové setkávají každé jaro, aby uctili svou patronku svatou Kláru. V České republice se Romové od roku 1998 setkávají na pouti v obci Osek u Duchcova, který se nachází v okrese Teplice. Úsilí evropských Romů sjednotit početná romská sdružení a vytvořit společnou mezinárodní organizaci vyvrcholilo v roce 1971, kdy zástupci jednotlivých zemí se setkali v Londýně a založili Světovou romskou unii. Dohodli se, že v budoucnosti se budou všichni označovat jménem Romové, přijali program vzdělávání, dopracování jednotné gramatiky romského jazyka a boje proti rasismu. Tak mělo být odstraněno pejorativní nazývání pro Romy – cikáni. Dohodli se na používání vlastní vlajky a hymny, romská vlajka obsahuje dva pruhy: spodní zelený – symbolizuje přírodu a horní modrý – symbolizuje oblohu. Ve středu pole se nachází červené vozové kolo se šestnácti loukotěmi. Jelikož je stejné kolo i na státní vlajce Indie, Romové se tímto způsobem přihlásili k zemi, ze které jejich předci před tisíciletím odešli. Na druhém kongresu Romů v Ženevě byl zvolen prezident Romské unie, Rom z bývalého Československa, Ján Cibul'a. 8. dubna, právě na den, kdy vznikla Mezinárodní romská unie, slaví Romové svůj mezinárodní den. V tento den můžeme slyšet romskou hymnu, která nese název *Vzhůru Romové*. Nejslavnější písní, která je známá víc než jejich hymna se jmenuje *Děvčátko romské*, známá též jako *Cikánský pláč*, která spojuje Slovensko a Česko.

---

¹⁰ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 45 s.

5 Pohled na problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností z hlediska

5.1 Vzájemné poznání a porozumění

Romové žijí v Evropě více než osm století, přišli do ní v dobách, kdy Evropa byla zalidněná, rozdělená, proto se nemohli usadit na žádném území a založit si zde vlastní stát nebo království. Hlavním zdrojem obživy bylo poskytování služeb ostatnímu obyvatelstvu, na kterém byli závislí – již zde můžeme spatřit trochu v jiné rovině vzniknutí závislosti na majoritní společnosti již dávno v minulosti. Po celou dobu existence Romů v Evropě se střídaly epizody jejich pronásledování, vyvražďování, které vedlo vytvořením zdi mezi sebou různých předsudků a nedůvěry.

Tato zeď se může zbourat pomocí vzájemného poznávání, jak praví jedno moudré romské přísloví: „*Ma de pr`oda, savi hin manušes, a`e sikh, savo les hin jilo – Nehled` na to, jakou má člověk kůži, všímej si, jaké má srdce.*“¹¹

---

¹¹ MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 46 s.

5.2 Vnímání a přisvojování si stereotypů

Pro pochopení, jak vidí majoritní Romy, můžeme využít podrobný výzkum stereotypů Renaty Weinerové v ústeckém kraji, který vzhledem k našim zaměřeným oblastem vystihuje realitu. Při diskuzích na romské téma se často zaměřují v souvislosti se stereotypy – stereotyp, předsudek, diskriminace a rasismus, je nutné si tyto pojmy ujasnit. Stereotyp jako představa člověka o ostatních lidech, pojem uvádí do oblasti sociální precepce, to je, utváření si dojmu o druhých lidech. Tato sociální precepce podléhá určitým zákonitostem. Stereotypy jsou emočně zatížené, mají iracionální charakter, tudíž odporují faktům reality, nebo s nimi souhlasí pouze částečně, osobní zkušenost jedince nehraje roli. Velkou roli při tvorbě stereotypu hraje haló-efekt. Stereotypy vycházejí z přesvědčení, že jedinec je nositelem určitých vlastností pouze proto, že je členem určité skupiny, které tyto vlastnosti přisuzujeme jako charakteristické, vystihující. Jsou výrazem veřejného názoru, zejména prostřednictvím rodiny, školy, uznávaných autorit, masmédií atd. Slovo stereotyp vzniklo spojením řeckého stereos (pevný, tuhý, tvrdý) a typos (ráz, podoba, forma, vzor, obrys). Stereotypy jsou odolné, vzdorující ke změnám v čase, proto jsou neměnné.

Stereotypy často ústí v předsudky. Předsudek je zakořeněný úsudek či názor, který není založen na spolehlivém poznání, ale na pouhém mínění či předpokladu. Vychází ze zobecnění, zjednodušení zkušenosti. Na přelomu 19. a 20. století nalezneme mnoho tradičních ustálených stereotypů o Romech již i v dílech encyklopedického charakteru, jako je Ottův Slovník naučný z roku 1892, kde nalezneme tuto citaci: „*Cikáni ...*

o budoucnost se nestarají, o povinnostech nemají pojmu. Čest je jim cizí a zásadám nerozumějí. Cit jejich je hluboký a žádost neukojitelná, jejich bol a vášeň dojíhá v hudbě...mravností muži nevyňikají, ženy ještě méně. Zlodějstvím a nepočestností smutně prosluli. Pozoruhodnou jest jejich láska k dětem. Práce se štítí, milují koně a vedou jimi obchod...“¹²

Jak můžeme z této citace, pojem cikán je typickým způsobem zdůrazňován především negativně. V dnešní době se ani neuvažuje o pravdivosti či nepravdivosti stereotypních představ, sleduje se pouze, jakou mají logiku a sledují se mechanismy fungujících na kauzálních vztazích ovlivněných historií a vztahy mezi skupinami a na individuálních vnitřních osvojení významů hodnot, které v dané společnosti tvoří její kulturu.

---

¹² WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy – Výzkum stereotypizace Romů v Ústeckém kraji*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. 11-12 s.

„Právě ony mechanismy jsou objektem vědeckého zkoumání, neboť popisují fungování předsudků a stereotypů a vedou až tak k prognóze budoucího dění v rámci kontaktů mezi skupinami, ale stejně tak vnější intervenci v případě nepříznivého vývoje těchto vztahů.“¹³ Navazující ideologie anticikanismu představuje skrytou strukturu nepřátelských či předpojatých názorů vůči Romům jako skupině projevující se u jedinců jako osobní názor, v kultuře jako předsudky a stereotypy, mýty nebo folklór a v chování jako sociální nebo právní diskriminace, popřípadě jako politická mobilizace. Jak se všeobecně ví, uměle udržovaná a diktovaná homogenita společnosti za komunismu potlačovala a de facto znemožňovala otevřené formy diskriminace, popřípadě rasismu. Příkladem stereotypu jak gadžové vidí cikány, nabízí také sociální antropolog Michael Stewart, jenž prováděl dlouholetý terénní výzkum ve střední Evropě, Maďarsku. Z mnoha existujících stereotypů barvitě vylíčil rozdílné pojmání špíny a zápachu v interetnickém pojetí. „Maďarští radní, kteří nikdy osobně nenavštívili cikánskou osadu na základě stereotypu o cikánské špíně a zápachu každoročně v létě organizovali povinnou koupel a dezinfekci pro lidi z osady. Místní cikáni tuto akci považovali za formu kolektivního ponižení, zvláště když radní celá léta zamítali žádost o zavedení vodovodního potrubí na území celé osady.“¹⁴ Další stereotyp můžeme spatřit ve fámě, v jedné slovenské vesnici s názvem Svinica, kde se mluvilo o nekontrolovatelném populačním růstu Romů v přilehlé osadě. Fáma byla podepřena tím, že jsou Romové nezničitelní a Slováci tím byli přesvědčeni, že díky svému životnímu stylu jsou více odolní vůči nemocem, a že snadno překonávají i těžká zranění. Tvrzení, že Romové jsou odolnější vůči nemocem, než většinová společnost je nepravda, jedná se o další stereotyp, neboť právě Romové se dožívají nižšího věku, v průměru tři až pět let. Pravdou však je, že Romové v ČR představují nejpočetnější etnickou menšinu, která tvoří jedinou složku populace s kladným populačním přírůstkem. Jsou kladeny několik otázek ze strany většinové společnosti ohledně otázky Romů. Jednou z otázek je, kolik je v České republice vůbec Romů? Nikdo Vám to přesně nepoví, neboť nelze zjistit národnostní a etnické charakteristiky, protože spadají do osobní charakteristiky, které se podle mezinárodních úmluv dodržovaných v ČR smějí shromažďovat pouze se souhlasem osob, jichž se týkají. Jiný model situace se tedy nepředvídá ani v budoucnosti, tudíž můžeme pouze odhadovat, kolik Romů na našem území žije a kolik lidí se vůbec hlásí k romské národnosti.

---

¹³ JURAJ. J. *Teoretické a metodologické aspekty antropologického výzkumu stereotypov*. 2013. 13 s.

¹⁴ STEWART. M. *Čas Cikánů*. Brno: Barrister Principal, 2005. 120 s.

Sčítání lidu, potažmo faktor určování národnosti, hlásící se k romské národnosti je prvek velice problematický, neboť přesný počet Romů nikdy neřekne a to již z několika důvodů. Mnozí lidé se za Romy nepovažují, distancují se od této skupiny, druzí se naopak bojí se přiznat ke své národnosti z důvodu nějakého budoucího extremistického projevu a další skupina, ta pravděpodobně nejpočetnější se ani u této otázky nepozastaví, neboť nemá k tomu žádné důvody nebo je jim otázka pro ně tak jasná, kdo vlastně jsou, že nevyplněním otázky dávají nám většinové společnosti jasnou odpověď i bez toho, že by příslušnou kolonku označili. Jak bylo řečeno, faktor určování národnosti například u sčítání je velice zavádějící. Nelze se o tyto výsledky opírat. Příkladem jsou troje sčítání lidí – z roku 1991, kdy se k romské národnosti přihlásilo 33 000 osob, v roce 2001 to bylo 12 000 Romů a o deset let v roce 2011 se k romské národnosti přihlásilo pouze 5 000 jedinců.¹⁵ Pokud bychom se opírali pouze o tuto jednu metodu, jak zjistit, kolik je v České republice Romů, tak bychom došli k závěru, že počet Romů v České republice neustále klesá. Právě proto se dělají přibližné odhady.

Bez pochyby Ústecký kraj reprezentuje kraj s nejsilnějším zastoupením romskou populací v poměru k ostatním krajům ČR. Podle odhadů provedených na základě sčítání lidí v roce 2001 žilo v Ústeckém kraji 16,2 % romského obyvatelstva z celorepublikového zastoupení. O 10 let později, přesněji k 26. 3. 2011 žilo v Ústeckém kraji přes 808 000 obyvatel, z tohoto počtu dle odhadů bylo 40 500 Romů. Sídelní koncentrace Romů a s ní související problémy se nejvíce dotýkají právě krajského města Ústí nad Labem, které bylo až do 50. let minulého století tradičně průmyslovým centrem severních Čech – těžká chemická a důlní průmyslová výroba. Po politickém převratu v roce 1989 došlo, jak již bylo zmiňováno, k výrazné redukci výroby a následnému vysokému růstu nezaměstnanosti. Podle Českého statistického úřadu nezaměstnanost v Ústeckém kraji patří k nejvyšším v České republice, ke stavu roku 2010 se pohybovala nezaměstnanost kolem 14,9%.¹⁶ V důsledku privatizace bytového fondu a proměn v cenových mapách realit se ve městě postupně vytvořilo několik sociálně vyloučených lokalit, pro které je typické, že jsou obývány v naprosté většině romskými rodinami.

---

¹⁵ Český statistický úřad – *Národnostní struktura obyvatel 2011* [online]. 2014, poslední revize 30. 07. 2014 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: < <https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-struktura-obyvatel-2011-aqkd3cosup>>.

¹⁶ Český statistický úřad – *Nezaměstnanost v Ústeckém kraji k roku 2010* [online]. 2010, poslední revize 18. 1. 2011 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-k-31-3-2015>>.

Stojí za připomínku zmínit, proč právě Ústí nad Labem se dostalo do povědomí široké veřejnosti a dokonce i na scénu české zahraniční politiky v souvislosti s tzv. kauzou Matiční ulice. V 1999 v důsledku stížností se ve čtvrti Krásné Březno, zvaný také jako Nový svět podávaných majoritní společností na problémy soužití s Romy žijícími v protilehlých činžácích byl v říjnu ve zmíněném roce postaven mezi spornými stranami protihlukový plot – zeď, jehož výstavba byla mezinárodními organizacemi zkritizována jako projev rasové segregace. Díky mediální kampani byl plot okamžitě v listopadu téhož roku demontován. Prezident Václav Havel mínil, že odstraněním zdi spor nekončí, lidé musí začít řešit sociální problémy, které tomuto faktu postavít zeď vedly. Později česká vláda poskytla městu částku ve výši 10 milionů korun k řešení problému. Město odkoupilo od starousedlíků jejich nemovitosti, aby se mohli z místa přestěhovat. V roce 2011 byli všichni Romové z činžovních domů vystěhováni, domy byly v žalostném stavu a byly určeny k demolici. Takto město vyřešilo celý spor, který se řeší tímto stylem všude jinde v České republice. Majoritní společnost se raději odstěhuje, tím vznikne sociálně vyloučená lokalita, ve které žijí většinou Romové, ti lokalitu obývají několik let, kdy ji také opouští, ale ne z důvodu již nějaké nesnášenlivosti vůči majoritní skupině, protože ta již na území není, ale z důvodu, že celá lokalita je riziková ze strany právě nevyhovujícím stavebním předpisům budov, které jsou téměř rozebrány, zničeny a tak se s přesunem Romů dále přesouvají i problémy stejného rázu, které panovaly na předešlém území. Jednak problém se tímto nevyřeší, ale zanechává za sebou rizikové lokality, ve kterých i k vzhledem vysídlení lidí se schází skupiny obyvatel, kteří v opuštěných domech páchají trestnou činností. Ústí nad Labem začalo jako jedno z prvních měst řešit problematiku soužití s Romy již v 90. letech a to především díky iniciativě Člověk v tísni, o. p. s. Celospolečensky znepokojující jsou následující údaje, že 29% obyvatel ústeckého regionu zaujímá k Romům mírně odmítavý postoj a 53 % tedy více jak polovina místních obyvatel se staví odmítavě nebo pociťuje k této menšině odpor. Zdrojem výzkumu byla agentura STEM, která svůj průzkum provedla v roce 2007, průzkumu se zapojilo přibližně 1 200 respondentů. Cílem paní Weinerové bylo tyto deklarované záporné postoje projevující se v artikulované podobě zkoumat ve vyjadřovaných postojích a kulturních i etnických stereotypch v severních Čechách. Cílem těchto zjištění bylo především charakterizovat vzorek jako celek, což se autorce jednoznačně podařilo. Nešlo o to, aby byla popsána realita, ale aby byl vytvořen jakýsi dokument o nynějším stavu, který by mohl sloužit k porovnávání vývoje problematiky v dalších budoucích letech.

Mezi nejvíce používanější metody poslední dobou se řadí jednoznačně kognitivní psychologie, která řekne člověku vše, co potřebuje vědět, neboť neposkytuje neúplný obraz daného problému tím, že je zaměřena pouze na vnější projevy chování. Zkoumá vnitřní psychiku člověka, tudíž odpoví na otázku, proč se lidé chovají tak, jak se chovají. Kognitivní psychologie chápe lidskou psychiku jako systém zpracování informací. Předmětem studia jsou poznávací procesy.

Nyní k tomu, co autorka zjistila, neboť právě tyto informace nám mohou pomoci k tomu, abychom pochopili, jak my vidíme druhou stranu a posléze se i k ní chováme. Z povědomí laické veřejnosti výraz cikán figuroval vždy a figuruje ve výrazně hanlivých konotacích, které vycházejí především z historických, tradičně spíše negativně pojatých stereotypů. Cikáni se stali národnostní menšinou až po roce 1989. Pojem Rom se stal české majoritě cizí a hovoří neustále o cikánech. První otázka autorky byla, jaký je pro respondenta nejbližší označení příslušníka romské menšiny. Ze 180 dotazovaných bylo 144 pro název cikáni a dalších 46 lidí, kteří je mimo cikánů označují Romové. Z výsledku vyplynuly zmíněné věci, že označení cikán se používá ve smyslu jako nadávka a někteří projevili označení Rom pouze z důvodu, že sami Romové dávají tomuto označení přednost. Ve výzkumu se také ukázalo, že vzdělanější lidé jsou humanisticky orientováni, nejsou tudíž xenofobní, tak upřednostňují termín Romové, mohlo zde dojít ke zkreslení výpovědi díky výrazu social desirability, kdy se vzdělanější lidé snažili vypadat více společensky přijatelnějšími. Ohledně termínu cikáni se vyjadřovali většinou respondenti takto – nemám je v oblibě, cikán je cikán a cikánem vždy zůstane – tato tvrzení dle autorky znamená, že majorita již dávno nad Romy zlomila hůl a nevěří v jakoukoliv možnost jejich proměny. Tento druh výpovědi je typickým jediným projevem, kdy respondenti deklarují, že cikánství je míněno v negativním slova smyslu. Sami respondenti se divili, proč se Romům jeví pojem cikán, jako hanlivý, když od jak živa nesli tento název. Ve výzkumu se i projevila tato myšlenka k nazývání termínu cikán: „Protože nepodléhám módním trendům ani diskriminaci naruby, užívám výraz cikáni, který se užívá po staletí, viz například Strauss – Cikánský baron, nebo dnes kapela Gipsy.cz.“¹⁷ Pojem Romové asociuje některé blíže neurčité postoje ve vztahu k neromům, a tento jev se nazývá diskriminační na ruby, což je poměrně často se vyskytující názor mezi dnešní laickou veřejností.

---

¹⁷ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 34 s.

Druhým označením a to přesněji Rom respondenti uváděli, že se ani s vyplněním této otázky vůbec nezamysleli, že by odpověď mohla být i jiná, neboť pojem Rom přebrali od svého okolí. Vliv okolí je tedy neopominutelný faktor, jenž silně formuluje postoje a názory lidí, a spoludotváří širokou oblast historicky tradovaných stereotypů, které se vyznačují značnou dávkou konzervatismu. Termín Romové dále byli označeni slušnější cikáni. Zarážející odpovědí, která by asi jen tak nikoho nenapadla, byla ta, že jeden respondent se vyjádřil po zodpovězení otázky, že se do jisté míry chrání před veřejným odsouzením svých postojů, a proto se přetvařuje doma a mezi přáteli používá výraz cikáni, kdež to politicky korektní pojmenování Romové vyslovuje na veřejnosti.

U tohoto respondenta můžeme vidět fungování již zmíněného efektu social desirability, neboli míry a stupně pohotovosti chovat se tak, jak si to přeje společnost, do které jednotlivec patří. Do poslední skupiny lidí se zařadili takové názvy na tyto lidi jako černý svině, huby nebo neplatiči s odůvodněním, že když se mluví v televizi o neplatičích, jsou to vždy Romové, a proto nesou takové pojmenování. Jak bylo popsáno na začátku, nemůžeme se nechat oklamat tím, že někdo má vyšší vzdělání a tak tudíž můžeme nebo musíme čekat u takového člověka kultivovanější chování, přístup věci. Opakem je pravda, neboť právě vysoké procento lidí s vysokoškolským vzděláním označilo Romy černýma hubama. I tento faktor, jako je vzdělávání je často milný v tom, že mnozí, kteří provádějí výzkumy, nejenom však oni, ale především obyčejní lidé si myslí, že čím vyšší vzdělání člověk má, od toho se čekají humanističtější odpovědi.

7 respondentů se obhajovalo tím, že zvolili pojmenování cikáni, neboť neznamenaají hanlivé verbální projevy vůči Romům a jsou opláceny hanlivé nadávky proti Čechům – bílá svině, gadžo atd. Výrazy na Romy typu jako špíny, negři smrděj, patřili již za hranici, tudíž se řadili k rasistickým verbálním projevům. Rasistické projevy ještě umocňoval mnohdy faktor, že mají tyto obyvatelé jinou barvu pleti, tudíž byl zde zapojen a promítnut zrakový vjem, tudíž proto názvy jako černé kurvy, držky zde padaly. Majoritní společnost zesměšňuje slova od Romů, příkladem můžeme uvést jména slovanského původu – Dežové, dále slova jako dilina, more, depeši. Méně frekventované názvy nebo označení měly sklony k odcizování – čorky – neboť romsky čorel znamená krášt. Mnozí respondenti dali přednost označení magneti na kov, neboť Romové bývají sběrači kovů. Časté byly i odkazy na nízký sociální status – socka, nemakačenko, nepřizpůsobiví, verbeš, netáhlo, holota. Je těžké řešit problematiku, když se společnost nemůže ani sjednotit na výrazu nebo pojmenování pro tuto skupinu.

Je vidět, že označení neovlivňuje pouze osobní zkušenost jedince, ale především jeho okolí a média.

Co značí slovo Rom, bylo druhou otázkou. Ze 184 dotazovaných 157 neznalo odpověď, dalších 14 odpovědělo špatně. Rom se v romštině překládá jako muž, manžel, životní partner a množné číslo Roma, znamenají lidé a zároveň Romové. Většina lidí se přiznala, že nad pojmem Rom se nikdy hlouběji nezamyslela.

Jak si můžeme všimnout, hodně lidí neví ani co si má představit pod pojmem Rom, základním pojmenováním člověka de facto nejpočetnější minoritní společnosti u nás.

Další otázkou bylo, jak vnímají lidé romskou kulturu. Druhá největší masa lidí odpověděla, že vnímá jejich kulturu zcela záporně, nevráživě neboli anticikánsky. Prvkem asociálního jednání – příživníci, bordel, nepořádek, nepřizpůsobivý životní styl, nevzdělanost, vandalismus. Podle maďarských výzkumů negativní hodnocení majority vychází vztah k Romům především k práci a jejich poměr k čistotě. Největší skupina dotazovaných znázornila Romy jako romantické typy, a to díky své folklórní tradici spojené s kočovným životem dále volnost, svoboda, nezávislost, romské písně, cikánská hudba, tradice, tanec. Autor Werner Cohn označuje v této souvislosti vidění Roma za romantického typu za romantický rasismus neboť tento pohled zjednodušuje a zkrusluje historickou realitu života Romů a nevystihuje její podstatu. 11 respondentů absolutně nezohlednilo kulturu Romů, protože jsou přesvědčeni, že v souvislosti s Romy nelze mluvit v žádném případě o kultuře. Na odpovědi respondentů, proč takto odpovídali, bychom museli pátrat do hluboké minulosti, kdy byla romská kultura utlačována a majoritní společnost ji chtěla zcela vymýtit, přetransformovat k očím svým. Zlom nastal po roce 1989, kdy opět romská kultura se začala rozvíjet.

Dále autorka zjišťovala, zda existuje nějaká určitá variabilita v odpovědích respondentů ve vztahu k negativním charakteristikám, týkající se romské menšiny – Věříte na existenci typických cikánských – romských vlastností? 12 % respondentů odpovědělo jednoznačně s negativními stereotypy, jako je hlučnost, vulgárnost, agresivita, nechť k práci, ulhanost atd. V odpovědích hlučnost, hovornost a vulgárnost se během průzkumu stala opakovaným terčem kritiky ze strany majority komunikační styl Romů. Je nutné podotknout, že respondenti se nepozastavují nad tím, proč takto Romové jednají. Většinová společnost bere svůj styl jednání jako za vzor, kterým se musí řídit i ostatní. Žádné jiné jednání neakceptuje. Po pátrání stylu komunikace Romů musíme opět sáhnout do minulosti, neboť se v mnoha směrech odlišuje od stylu příslušníků majority v České republice. Romové komunikují mnohem více intuitivně a emocionálně, slova nejsou pro ně důležitá, ale řeč těla, gesta, grimasy ano.

Weinerová konstatovala, že způsob, jakým komunikují Romové, může vést a často vede k velkým nedorozuměním, odsouzením a distanci, aniž by to samotní Romové či Češi skutečně vlastně chtěli.

Na otázku Ústečanům: Kolik procent v celku Romů žijících ve vašem městě se projevují tyto negativní stereotypy? Respondenti odpověděli v měřítku 70 až 100% v otázce negativních stereotypů. Na obdobnou otázku s rozdílem na území celé České republiky na tyto negativní vlastnosti odpověděli dotazovaní úplně stejně. Závěrem lze říci, že z odpovědí není žádný rozdíl a na Romy nahlížíme v celé republice stejně, nejedná se tedy o jev pouze na vybraném území vzniknutím například z hlediska vyhocených vztahů na daném teritoriu. Mezi negativními odpověďmi byly i pozitivní. „*Je třeba mezi Romy rozlišovat; Všichni nejsou stejní; Mezi Romy existují výjimky; Je třeba dělat rozdíly mezi jednotlivými lokalitami, ve kterých jsou Romové koncentrováni.*“¹⁸ Další otázka byla zaměřena na to, zda si dotazovaný odnesl nějaký zážitek, ať už dobrý či špatný, z prvního setkání s Romy. Z odpovědí se dozvídáme, že ani prvotní dobrá osobní zkušenost s kulturně odlišnou skupinou obyvatel nemůže v budoucnu zabránit přijetí negativních stereotypů, vztahujících se k této skupině.

Na dotaz: Domníváte se, že jsou v něčem Romové – cikáni lepší ve srovnání s Čechy? Odpovědi byly poněkud překvapivé. Více jak polovina respondentů uvedla, že Romové jsou v některých oblastech života lepší, nežli Češi, že si vedou lépe v osobním životě, oceňovali jejich silnou soudružnost romské rodiny i šíření etnického společenství. Nejčastější odpovědí byla silná rodina.

Právě toto se stalo závisť z majoritní společnosti, soudružnost s rodinou a zároveň s komunitou se u Čechů, bohužel vytrácí. Opačným názorem oproti řečenému je idealizace velké rodiny a pospolitý život spadá do koncepce již dříve řečeného tzv. romantického rasismu – úzké vazby s rodinou brzdí osobní rozvoj jednotlivce. Rozdílnost pohledu na tuto otázku je možné připisovat významnému vlivu médií v posledním desetiletí, jež mohla přispět k idealizaci některých postojů majority ve vztahu k romské menšině. Objevil se již tentýž názor jako na Slovensku, že Romové jsou odolnější vůči nemocem. Díky tomu, že nedodržují žádné hygienické návyky, a proto má jejich organismus vyšší obranyschopnost. Jak již víme z předchozího textu, jedná se o mylnou domněnku.

---

¹⁸ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 47 s.

Vadilo by Vám, kdybyste měl/a Romy – cikány za sousedy? Zde se skloubily dvě skupiny, kdy 94 dotazovaných odpovědělo ano a druhá skupina, přesněji 52 dotazovaných raději ne, vadilo by mi to. Odpovědi u těchto dvou skupin byly velice podobné, mnohdy až stejné – cikáni dělají bordel, jsou hluční, strach z krádeží, šváby. Třetí skupinkou 28 respondentů zněl názor, pokud by se jednalo o slušného Roma, tak by jim jako sused nevadil, pokud však by Rom nebyl slušný, vedle něho by nebydleli. Celkově téměř 90% odmítavých odpovědí svědčí o tom, že majorita nechce pouštět do svého života Romy. Raději od nich udržuje odstup. Lze říci, že tyto tři skupiny respondentů tvoří v konečné fázi jednu skupinu s odmítavým stanoviskem. K poslední skupině lze podotknout podstatné jméno slušnost. „*Slušnost se zdá být jakýmsi zaklínadlem, které otevírá dveře i srdce majority.*“¹⁹ Související otázkou bylo, zda by si vzal dotyčný Roma za muže nebo ženu? Nastaveny byly možné čtyři odpovědi - ne; raději ne; asi by mi to vadilo; ano + vysvětlení zvolené varianty. 67 % dotazovaných uvedlo, že ne. Důvody byly následující – nerad míchám krev národů, Čech si má brát Čecha, jakoukoliv jinou národnost ano, ale cikánku ne, nedokážu si věc představit – nechutné, podváděla by mě, kvůli rodině Roma, Romky, ne. 24 % lidí uvedlo raději ne z hlediska jiného názoru na výchovu – rozdíl temperamentu. Druhou nejčastější odpovědí u této skupiny je, že dotyčný by se bál reakce okolí – odsouzení za to, že by si vzal Roma, Romku jak z romské rodiny tak i majoritní společností. Lze říci jednoznačně, že se dotazovaní vyjádřili s rasistickým podtextem, pouze 4 % připustily hypoteticky možnost manželství s minoritním příslušníkem popsáním v dotazu. Nebylo by na škodu se zajímat u kladné odpovědi, že by byl dotyčný ochoten vzít si Roma, Romku za předpokladu, že by nebyl ze svého okolí odsouzen.

Opět Ústecký kraj se dostal do povědomí celé republiky díky médiím, které zprostředkovaly činnost bývalé Dělnické strany v roce 2008, kdy politická strana pořádala takzvané pochody na Romy. Dotazovaná otázka politického rázu byla zaměřena na činnost kontroverzní extrémistické politické strany působící v České republice, dříve Dělnické strany, dnes Dělnické strany sociální spravedlnosti, která se ve svém programu zaměřila proti nepřizpůsobivým občanům, čímž měla a má na mysli především romské obyvatelstvo. Aktivity politické strany v tomto regionu měly za dopad podněcování k rasistickým náladám. Přesněji byla otázka definována tak, jak vnímá respondent činnost DS ve vztahu k Romům.

---

¹⁹ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 54 s.

I napříč mediálním tlakem – masírování lidí o DS se k politické straně ve větší míře uchýlovali lidé s názorem, že by strana měla být rozpuštěna, že jak po druhé světové válce se může něco takového tolerovat. Negativní názory byly takovéto – vznik DS má na svědomí neschopnost státu řešit romskou otázku, je jasným dokladem špatného fungování české legislativy, DS se chová jako nacistické strany k Židům v roce 1933 před Norimberskými zákony. Naopak kladně k činnosti DS bylo připisováno v kladném pojetí to, co bylo u první skupiny zazlíváno – DS supljuje nedostatečnou schopnost státu usměrnit negativní rysy chování Romů, alespoň někdo vyjadřuje názory občanů – DS se zastává bílých lidí, kteří bydlí s cikány, protože úřady nedokážou udělat pořádek. Panovaly i názory, že když se Romům nelíbí v České republice, mohou všichni odjet do Kanady. 38 respondentů na otázku z některých důvodů ani neodpovědělo, proč je tomu tak se můžeme jen domnívat. 17 dotazovaných na otázku odpovědělo nevim, z jednoho rozhovoru vyplynulo, že kdyby dotazovaný projevil svůj souhlas s politikou DS, mohli by takového člověka zavřít. Většina osob tedy hodnotila DS jako stranu extrémistickou, populistickou, fašistickou a pro celou společnost jako nebezpečnou, druhá skupina dotazovaných sdílela opačný názor, že DS doplňuje ve vztahu k Romům represivní roli státu, represe je chápána jako účinný prostředek k vyřešení romské otázky a lidé se právě proto DS zastávali. Jsou zde vidět dva rozdílné pohledy na danou věc, kde jedna strana nesouhlasí s extrémistickými akcemi a na straně druhé jsou naopak vítány, a to z toho důvodu, že stát je v této otázce podle dotazovaných zcela pasivní.

Poslední otázka autorky k výzkumu byla také s politickým podtextem, zaměřená na lidovou sociologii. Ve stručnosti otázka zněla: Pokud byste byl/a zaměstnancem Rady vlády pro záležitosti menšiny v ČR, jaká opatření byste navrhnul/a ke zlepšení situace v sociálně vyloučených lokalitách? Mezi odezvou byly tyto odpovědi – vytvořit nová pracovní místa, předělat sociální systém, snížit dávky, příspěvek na bydlení by měl být podmíněn zaměstnaností členů rodiny, vytvořit souvislost mezi docházkou a sociálními dávkami. Mezi odpověďmi se ocitla i tato: „*Kdybych věděla jaké opatření navrhnout, bylo by to na Nobelovu cenu.*“²⁰ Objevila se i taková odpověď, že zvládnout společné soužití dvou rozdílně rozvinutých skupin návod neexistuje. Pokud bude společnost zastávat tento názor je velice obtížné s problematikou pohnout směrem k lepšímu.

---

²⁰ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 62 - 63 s.

Některé návrhy respondentů připomínaly praktiky socialistického inženýrství komunistické éry, neboť zahrnovaly i požadavek povinného přijetí uchazeče o práci ze strany zaměstnavatele, nebo vytvoření specifických účelových pracovních míst pro romské uchazeče o zaměstnání. Dotazovaní nejvíce iritovala představa, že Romové zadarmo pobírají sociální dávky a při tom nevyvíjejí žádné vlastní pracovní úsilí. Druhá skupina tvořila zcela opačnou názorovou linku, která by raději Romy oddělovala, vylučovala od majoritní společnosti. Na místě by byla použita segregace, represivní, genocidní návrhy a opatření – přinutit je přizpůsobit se a žít podle našich zákonů, zvolení pouze represivních opatření – měli by svůj vlastní rozpočet na jeden rok, svoji továrnu, pole, statek, měli by mít svou samosprávu, policii a bylo by na nich, jak by se vším hospodařili. Panovaly i názory, že by mělo být více lidí jako paní Řápková a méně pánů Kocábů. Třetí vzorek svůj názor vyznačil takto: nevím jak odpovědět, nevím jsem z jiného oboru, nedokážu si to představit, na to nestačí ani naši odborníci, nedá se vymyslet nějaké univerzální řešení. S těmito odpověďmi se setkáme ještě u praktické části, kdy mnozí političtí představitelé odpovídali obdobně. Objevovala se řada odmítavých komentářů, jako „*Neřešil bych romskou komunitu, ale to, jak chránit slušné lidi před problematickými skupinami, ať jsou to jakékoliv národnosti.*“²¹ Objevil se zde i názor vytvořit cikánská ghetta, která by byla obklopena zdí. Tato kategorie jakýmkoli způsobem odmítala pozitivní opatření a často odmítala ve vztahu k romskému obyvatelstvu řadu segregačních a rasistických opatření tzv. anticikanismus.

5.1.1 Boj proti stereotypům v souvislosti s romským tématem

V roce 2011 bylo možné zaznamenat v přístupu oficiálních institucí zvýšený zájem o řešení vyhrocených českoromských vztahů, a to zvláště na Šluknovsku, severních Čechách, kde byly monitorovány vypjaté projevy anticikanismu. Podle Centra pro výzkum veřejného mínění považují Romy za nesympatické tři čtvrtiny obyvatel České republiky. Jedná se o dlouhodobý trend, podle něhož se Romové zcela vymykají hodnocení ostatních národnostních skupin. Virtuální realita na zlepšení vztahů nedodává nic ke zlepšení, naopak vede ještě ke zhoršení situace. Příkladem je internet, kde se prosazují lidé, kteří se v anonymním prostředí projevují agresivně, nepřátelsky a vyženou z diskuzí slušné lidi. Internet proto představuje prostředí zcela bez zábran, kde se lidé chovají úplně jinak než v reálném životě.

---

²¹ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 64 s.

Autorka se také ptala, jak je možné úspěšně bojovat proti stereotypům, když víme, že představují nedílnou a nepostradatelnou součást lidské mysli? „*Jednou z důležitých vlastností stereotypů je, že skrze stereotypních zobecnění konkrétních jevů naplňují lidé svou potřebu orientace ve světě, a proto jejich funkce bude vždy nezastupitelná.*“²² Na základě této citace autorka uvádí „*Úvahy o pozitivních společenských změnách v důsledku likvidace negativních stereotypů tak mohou vést ke zjednodušeným a idealistickým představám o snadných možnostech nápravy a řešení nerovností v lidské společnosti.*“²³ Nejde tedy o zničení existence stereotypů, ale pouze o regulaci extrémního výskytu negativních zjednodušujících soudů stereotypní povahy, aby bylo zabráněno rasistickým útokům. Proměna kulturních stereotypů lze docílit výchovou, avšak tento proces není realizován ze dne na den, ale může trvat až několik generací. „*Výskyt předsudků, stereotypů, diskriminace a otevřených forem rasismu se stal v české společnosti běžným jevem – od počátku nového tisíciletí se s diskuzemi na toto téma často setkáváme jak na odborných fórech, tak i v českých médiích, z nichž nejbouřlivější debaty probíhají na internetu. Romové se po pádu komunismu stali snadným terčem nově vznikajících pravicových neonacistických skupin obyvatelstva, jejichž názory se snadno infiltrovaly mezi širokou veřejnost, a to zvláště v problematických oblastech s vyšším výskytem sociálně vyloučených romských komunit. Jednou z takových problematických oblastí se stal také Ústecký kraj, region s nejvyšší mírou zjištěné intolerance ve vztahu k romskému obyvatelstvu ze všech ostatních krajů v ČR.*“²⁴

Pojem Romové se veřejností nestal akceptovaný, převládá nadále pojem cikán v negativním slova smyslu. Dominují kulturní převahy. Na sledovanou skupinu se pohlíží jako na druhořadou, někteří berou romskou kulturu jako barbarství. Autorčin výzkum potvrdil hypotézu o vysoké míře výskytu kulturních stereotypů u zkoumané skupiny majoritního obyvatelstva, jednalo se o široké spektrum stereotypů od negativisticky, rasisticky, anticikánsky zaměřených až po stereotypy romantizujícího charakteru. Nedůvěra a postoje k Romům z naší strany jsou hluboce zakořeněné, protože za minulého režimu tyto vztahy nebyly též ideální a byly pouze zahaleny cenzurou, právě proto se tyto vztahy jevily jako ideální, bezproblémové. Jak už bylo řečeno v úvodu, v kapitole stereotypu, cílem autorky bylo vytvořit materiál, který se může po dvaceti až třiceti letech srovnat a zjistit, jestli došlo k proměnám stereotypů.

---

²² UHLÍKOVÁ, L. *Kulturní stereotypy v etnologii a dalších společenských vědách*. Praha: Moba, 2005. 25 s.

²³ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 70 s.

²⁴ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 70 s.

Podle psychoanalytiků je etnická zášť projekcí vnitřních zápasů, se kterými se nedokážeme smířit, na menšinové skupiny – proto prý lidé Romům vyčítají a zároveň závidí vlastnosti jako je nezodpovědnost, lenost, svoboda, volnost atd. Jde o vlastnosti, které se majorita snaží již od útlého věku při výchově systematicky potírat, zároveň však po nich nevědomě touží. Nelze úplně odstranit stereotypy, neboť kdyby stereotypy nebyly, řešení by se projevilo okamžitě bez ohledu na danou věc – řešení by bylo zajisté nefunkční. Stereotypy lze vyvrátit nebo uvést na pravou míru pouze vzájemným dialogem mezi oběma stranami. Stereotypy nemusí být vždy pravdivé, pomáhají lidem orientovat se v prostředí, někdy ospravedlňují antipatii a slouží jako projekční plátno našim vlastním vnitřním konfliktům. Mimořádný důležitý důvod, proč stereotypy vůbec existují, je ten, že se jim dostává společenské podpory, neustále je ožívují a vtoukají lidem do hlavy masmédií prostřednictvím románů, povídek, novinových článků, filmů, internetu, televize. Boj proti stereotypům by měl začít ve škole s cílem vytlačit prezentované stereotypy v masmédiích. Podstatou jakýchkoliv výzkumů stereotypů není identifikovat reálnou podobu stereotypních výroků, protože nic takového ve skutečnosti neexistuje. Stereotypy mají za úkol zachytit vztah mezi dvěma skupinami a jejich vnímání tohoto vztahu, který se může během doby proměňovat. Musíme brát v úvahu, že se jednalo ve výzkumu o anonymní korespondenty, jejich chování v reálném světě je jistě alespoň trochu odlišné. Odpovědi by byly na některé otázky zcela jiné, pokud by šlo o průzkum jmenovitý, popřípadě zveřejněný. „*V posledních letech jsme v České republice svědky toho, jak se stereotypy ve vztahu k Romům pokradmo staly manipulačním, populistickým nástrojem v politice a jsou živnou půdou pro ideologii moderního anticikanismu, který je součástí rasismu.*“²⁵ Příkladem je český politik a senátor Jiří Čuněk, který je dobře znám svými kontroverzními výroky na téma Romů. Obě vítězné předvolební kampaně do Senátu ČR postavil na svém projektu z roku 2006, kdy ze Vsetína vystěhoval „nepřízpůsobivé“ romské rodiny. Stejně tak i poslankyně za ODS v Parlamentu ČR Ivana Řápková získala popularitu ve své politické kariéře díky boji za práva „slušných“ občanů proti „nepřízpůsobivým“ romským občanům. „*Zdá se, že plíživou nesnášenlivostí ve vztahu k Romům je zasažená celá česká společnost a vzhledem k obřím rozměrům této nesnášenlivosti již můžeme hovořit o nové tváři existujícího anticikanismu. Ten je dnes přítomen ve všech oblastech života a společenských strukturách.*“²⁶

²⁵ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 77 s.

²⁶ WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy*. Praha: Karolinum, 2014. 77 s.

Jiná je však situace u anekdot a vtipů, ty se aktualizují podle měnící se situace ve společnosti, a jsou proto více proměnlivé a zpravidla posměšné. Dovolím si uvést na závěr tohoto výzkumu anekdotu pro zmírnění situace, který měl nejenom čtenářovi z předchozích odstavců říci, že náš postoj k druhé skupině není záležitostí dnešního dne, ale vleče se dlouhá léta a každému jednotlivci i bez prožití vlastní zkušenosti jsou předstrkovány stereotypy jako vlastní zkušenosti a tak jedinec již na začátku vidí v druhé skupině charakteristické vlastnosti, v tomto případě řadu negativních vlastností, které mohou vyústit až v předsudky a takovíto člověk má poté názory, že všichni Romové jsou stejní, že se s problematikou nedá nic dělat nebo sahá právě pro extremistické nástroje. Slíbená známá anekdota, která se mnohokrát objevila v televizi – Přijde cikán na úřad práce. Máte pro mě něco? Ano, uvolnilo se mi tady místo ředitele banky. Cikán na to: Děláte si ze mě legraci? Ne, ale vy jste si začal.

5.3 Socioekonomické bariéry

Dalším zajímavým dílem poznání Romů slouží kniha Laury Fónadové Nenechali se vyloučit, která popisuje vzestup části Romů v jejich životě. Určitě každý z Nás slyšel někoho, kdo tvrdí, že je 100% přesvědčen, že všichni Romové jsou stejní a hází je tudíž do jednoho pytle. Takový člověk nedělá rozdíly mezi touto národnostní menšinou. Autorka Fónadová právě tento dojem vyvrací, kdy se v naší společnosti objevují z řad Romů tací, kteří mají dobrou práci, nejsou tudíž závislí na sociálních dávkách, zapadli do majoritní společnosti a asi kdyby neměli jinou barvu pleti, tak možná ani o nich nevíme, že jsou to Romové. Poznatky z dosavadních výzkumů ukazují, že životní šance Romů v České republice jsou ve srovnání s příslušníky majority znatelně nižší – většina Romů končí s podobným sociálním statutem jako jejich rodiče, tudíž v nejnižších patrech české sociální struktury. Dílo Nenechali se vyloučit, jak již bylo řečeno v úvodu, se zabývá úspěšnými Romy, kteří mají vyšší vzdělání, podařilo se jim najít lepší zaměstnání a tak se vymanit ze socioekonomické bariéry. Vláda ČR podporuje kulturní integraci pomocí kulturních institucí na posílení či podpory kultury etnického vědomí a v druhé rovině se snaží pomáhat v otázce socioekonomické v oblasti vzdělávacího systému tím, že bourá finanční bariéry přístupu do škol – příkladem můžeme uvést dopravu do školy – její financování za pomoci státu, aby mohlo dítě chodit bez problémů do školy. Max Weber hledal odpověď na otázku, co je etnická skupina. „*Osoby udržující si víru o společném původu, a to buď z důvodu fyzické podobnosti, nebo podobnosti zvyků, či obojího, nebo z důvodu sdílených vzpomínek na kolonizaci či migraci. Není přitom důležité, zda existuje nějaká objektivní pokrevní spojitost.*“²⁷ Kdo spadá do etnika, hodnotí každý dle sebe, pomocí sebeidentifikace, poté klasifikace expertů, kteří jsou ve styku s Romy - učitelé, úředníci a v neposlední řadě sami badatelé v terénu. V roce 2011 při sčítání lidí se přihlásilo pouze 12 161 Romů²⁸ ke své národnosti, s tím, že uvedlo, že se hlásí zároveň i k národnosti české. S pohledem na historii spatříme, že status sociálního a ekonomického rázu Romů spadá daleko do minulosti – Romové nevlastnili půdu, zemědělskou usedlost, byli najímáni jako levná pracovní síla, nevstupovali do oblasti obchodů, do žádných frakcí.

---

²⁷ WEBER, M. *Co je to etnická skupina?* Praha: Československý spisovatel, 1990. 16 s.

²⁸ Český statistický úřad – *Národnostní struktura obyvatel 2011* [online]. 2014, poslední revize 30. 07. 2014 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: < <https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-struktura-obyvatel-2011-aqkd3cosup>>.

Právě zmíněná nezaměstnanost, chudoba a sociální exkluze, jako jevy, vyskytující se v mnoha romských komunitách zřejmě vysvětlují právě tyto historické příčiny. Postavení Romů se zkoumá v rovině politické, společenské a ekonomické.

Po roce 1989 se jejich politické podmínky zlepšily, ale naopak stránka sociálněekonomická se zhoršila. Většina nezaměstnaných Romů je nezaměstnaná dlouhodobě, déle než 1 rok. 30 % nezaměstnaných Romů je bez práce déle přes 4 roky. Tyto údaje vyplývají z národního výzkumu z roku 2000. Minoritní společnost tudíž ztratila možnost pracovat po zmíněném roce 1989, tudíž ztratila i učený návyk chodit do práce.

Naše právní předpisy vytvořily a zaštitily v 90. letech koncept rovných sociálních šancí – neexistenci žádné bariéry zákony v oblasti právním, ekonomickým a sociologickým bez ohledu na rasu, pohlaví nebo věk mají všichni stejné příležitosti. Již prvek vzdělávání dětí rodičů různých sociálních tříd ovlivňuje dosažení vzdělání jejich potomků – sociální a ekonomické rysy – stát garantuje právo na bezplatné vzdělání, přesněji se to týká pouze základních škol. Ohledně situace postavení vysokých škol je zcela odlišné. Stát pouze garantuje právo na VŠ, nikoliv oproti základnímu vzdělání není státem vyžadováno, tudíž ten, který chce jít studovat vysokou školu, má na to právo, ale musí si ji hradit ze svých finančních prostředků. Na opačný výraz – nerovnosti sociálních šancí v minulosti i nyní existují dva názory na tuto oblast. Liberálové upozorňují na to, že se může člověk snažit, jak chce, aby uspěl a vymanil se ze svého stávajícího statusu, ale stejně mu to k ničemu není, neboť nastalý systém státu ve společnosti mu to neumožní. Opakem konzervativců je to, že sám jedinec je strůjcem svého štěstí a nic mu nebrání v cestě, kromě jeho samotného vydání se za úspěchem. Marxisticky stavěna společnost na jednotlivé třídy nemá pouze společný sociální status, zařazení, nýbrž jednotlivé skupiny mají stejné myšlení a jednání, které vychází z jejich pracovního postavení v oblasti rovných šancí, nehraje roli dobře vytvořený vzdělávací systém, který je dostupný pro každého, nýbrž problém spočívá v nerovných příjmech mezi lidmi za vykonání své práce a tím je jim přidělen i jejich sociální status. Pokud by se pohybovali tito lidé příjmově někde jinde, dokázali by se ze svého nynějšího sociálního statusu vymanit a získat jiný. Jak již bylo řečeno dříve, o lidi, kteří jsou málo vzdělání, nikdo nestojí. Je zde vidět efekt nadvlády majoritní společnosti. Pokud člověk disponuje s hodnotami a vnímání okolního světa, žák z rozdílných sociálních tříd tak přes všechnu snahu se věcem nenaučí z důvodu toho, že si v rodině tyto věci neosvojil – jsou mu cizí. Vzdělávání se přizpůsobuje těmto skupinám a to je rozhodně špatně z důvodu, že nepřekročí své hranice nebo hranice dělnické třídy.

Lidé vyššího zaměstnání musí být samostatní, vyžaduje se u nich kreativita, odborné znalosti, určité druhy schopností a člověk dělnické třídy tohle nezná a je tudíž nahraditelný – jeho práce je přesně daná. Děti dělnických tříd jsou již na svou profesi dělníka připravovány, rodiče díky své situaci a mentalitě nemohou ukázat svému potomkovi jinou rozdílnou cestu, než tu svou. Dělnická třída jako skupina ovlivňuje naprosto vše, nejvíce chování člověka, ale i jeho cíle, které se liší od ostatní skupiny – cíle třídní profese a to vzdělání není prioritou, dokonce i ze svého postavení Romové vzdělání vytlačují.

Na problematiku asimilace existují rozdílné pohledy. Jedním z nich je, že se asimilace vysvětluje tím, v pojetí obecného smyslu, přetvářet něco v určité podobě, kdy se jedná o proces a konkrétní vymezení pojmu asimilace za cíl přeměnit něco ve vlastní látkovou substanci – docílit klíčový konečný stav. Koncept asimilace se v sociologii používal v souvislosti s vědeckým studiem interetnických vztahů vznikajících v důsledku imigračních procesů, nejvýrazněji s Chicagskou školou, rozvíjející se v sociologii ve 20., 30. letech 20. století. Časem a střídáním generací – nahrazování starších generací mladšími jsou motorem etnické změny. *„Každá generace etnické skupiny čelí odlišné sadě problémů ve vztahu k širší společnosti a výsledkem jsou pak odlišné vzorce její společenské adaptace či přizpůsobení.“*²⁹ Právě to se stalo značnou kritikou. Majoritní jedinec chce, aby se člověk z minoritní společnosti choval tak, jak se chová on, bez jakýchkoliv rozdílů, bez jakéhokoliv zájmu. Na druhé straně z důvodu změny přístupu náhledu na Romy se v čase měnil, tudíž absence některých pojmů jsou pro Roma pochopitelné, nepochopitelné jsou však pro většinovou společnost. Bez podpory vzdělání svých rodičů dítě ztrácí motivaci.

Autorka Laura Fónadová uskutečnila 13 rozhovorů na téma vzestup Romů v České republice. Cílem rozhovorů bylo najít důvody a podmínky úspěchu a v jaké koexistenci jsou s etnicitou, romským původem, s interetnickými vztahy či se širšími systémovými vlivy. Šlo tedy o to, jakým způsobem se podařilo zkoumaným Romům překonat etnicky podmíněné sociální bariéry a dosáhnout vyššího společenského postavení – úspěchu ve vzdělávacím systému a na trhu práce ve srovnání s jejich rodiči. Dalším bodem zkoumání se autorka věnovala, jak Romové tento úspěch interpretují – své současné sociální postavení s ohledem na postavení ostatních příslušníků této etnické skupiny v české společnosti.

---

²⁹ Fónadová, L. *Nenechali se vyloučit: Sociální vzestupy Romů v české společnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 55 s.

Fóndová vymezila 3 mobilní dráhy k cestě úspěchu. Prvním typem autorka popsala vzestup Romů díky roli sociálního kapitálu, tedy rodiny – kdy jim rodina sloužila jako vzor, své děti motivovala jít dál. Tato skupina se lišila od ostatních Romů tím, že pracovali, měli nějaký řád, jiné smyšlení o životě. Byli přesvědčení, že mohou něčeho dosáhnout, opustit tradiční život Romů, taky se k nim nehlásili, netrpěli žádnými sociálně patologickými jevy, dokonce se viděli spíše v majoritní společnosti. Byli i od svých rodičů ekonomicky motivováni – penězi, aby mohli jít na vysokou školu. Cílem těchto Romů bylo a nadále bude vymanit se nahlížení na ně, coby špatného sociálního statusu tím, že získali dobrou pozici na trhu práce a tím došlo k tomu, že členové majoritní společnosti na ně hleděli jinak – šlo o to, že dotyčný je Rom, ale není vůbec tak vnímán, tím dojde ale k přerušení vazeb u ostatních Romů, kteří nejsou úspěšní. Druhým typem je vzestup prostřednictvím vzdělávání – role vzdělávacího systému a institucionálních příležitostí – šlo o to, že i když nebyly zmíněné děti v plném slova podpory motivovány, ba naopak se jim vlastní rodiče vysmívali, chtěli studovat i za cenu, že mnohdy se ve škole necítili dobře. Museli dodržovat pravidla, autoritu, nátlak ostatních spolužáků atd. Dostudovali střední školu a posléze díky státu získali Romové práci přes různé programy pro problematiku romství například jako poradci, učitelé, asistenti atd. Třetí vzestup byl zapříčiněn prostřednictvím vzdělání, bližší individuálního úsilí a kulturního kapitálu rodiny. Šlo o to, že jedna generace vystudovaných Romů mají děti a ty motivovali k dosažení většího nebo alespoň stejného vzdělání, jako měli oni – sami rodiče. Je to tzv. druhý generační stupeň – rodiče dětí dostudovali úspěšně vysokou školu. Tito Romové žili s majoritní společností a tento faktor byl pro ně nezbytnou podmínkou úspěšného zařazení se do širší společenské struktury. Důležitý faktor od strany majoritní společnosti hraje pochvala, která je směřovaná k Romovi, kterého dokáže takováto pochvala nakopnout. Mnozí Romové i přes vymanění se od ostatních Romů, kdy dosáhli vysokoškolského vzdělání, žili pospolu s majoritní skupinou obyvatelstva, tak je stále i přes tyto faktory na ně nahlíženo v očích majoritní společnosti jako na nepracující. Již řečený, v dřívějších řádcích práce, zmíněný princip házení do jednoho pytle, svědčí o všem. I přes své postavení se k romství hlásí respondenti a bez některých romských tradic by ani nemohli být. V rozhovorech se respondenti rozdělili do dvou větví, kteří názorově byli zcela jinde. První vlna respondentů nic nechce mít s Romy společného a druhá vlna právě naopak je hrda, že je Rom a bude s ostatními Romy se dále stýkat, dodržovat jejich tradice. Respondenti přiznávají, že díky majoritní společnosti by se jejich vymanění předem ze svého určeného osudu nepovedlo.

Napojili se na jejich hodnoty, počínaje i tím, že na děti přestali mluvit romsky – ani ne z důvodu, že by chtěli mnozí popřít svoji příslušnost, ale aby děti neměly problémy například ve škole s mateřským jazykem – češtinou. Je dokázáno, že když rodiče komunikují se svými dětmi romsky, mají tyto děti problémy ve škole, musí absolvovat tzv. nultý ročník, docházet k logopedovi a často propadají nebo jsou na hranici propadnutí právě z českého jazyka, neboť v mnoha ohledech se romština s češtinou odlišuje – příkladem již byl řečený střední rok, že v romštině neexistuje. Respondenti reagovali pružně bez problémů na změnu režimu, měli neustále práci. Romka Edita o nutnosti přítomnosti majoritní populace hovoří takto: „*To jako není o tom, že bych byla třeba trošičku tmavší než Vy, jo. To není o tom, určitě ne. Ale je to o tom, že prostě způsob přemýšlení, i ta výchova, to dětství nás hodně poznamená. My teda fakt jsme zvyklí na nějakou, ne že zvyklí, ale prostě my to k životu potřebujeme, takovou nějakou volnost, jo. Strašně nemáme rádi svázanost, strašně nemáme rádi takový omezení, ty mantinely. Jo, na druhou stranu to potřebujeme, protože neumíme nakládat se svobodou jo.*“³⁰ Opakem toho, co se domnívá majoritní společnost, že když Rom se chová dle nich slušně, zamezí tak svému hlášení se k romské národnosti a přerušení styků s ostatními Romy, kteří jsou na jiné úrovni - horší, než dotyční. „*Socioekonomická asimilace znamená přiblížit se k majoritnímu prostředí z hlediska socioekonomického postavení. To ovšem neznamená kulturní asimilaci či asimilaci identit představitelů romského etnika – sdílení postojů a hodnot, které jsou spojovány s tradičními romskými hodnotami.*“³¹ Tudíž být nebo stát se úspěšným Romem neznamená tedy přestat být Romem, jak si to mnozí z nás myslí. S pohledem na Romy na našem území v rámci soužití s majoritní společností existovaly tři etapy dějin, které se od sebe lišily.

První etapa, období mezi lety 1918 – 1945: snaha veřejných orgánů zamezit žití Romů v přechodných táborech s přenosnými příbytky, znemožnit kočování a nutit je k trvalému usídlení formou represivních opatření. Tento model asimilace Romů se přičil druhé skupině obyvatel – většinové společnosti, která se bouřila pro přijetí Romů mezi ně, do měst. Každému Romovi byla vystavena tzv. cikánská legitimace. Projevovaly se neustále s vyšší intenzitou nepřátelské projevy majority vůči Romům v důsledku stoupající nezaměstnanosti a chudoby.

---

³⁰ Fónadová, L. *Nenechali se vyloučit: Sociální vzestupy Romů v české společnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 55 s.

³¹ BRUBAKER, G. *Návrat asimilace? Praha: Advent Orion. 2004. 117 s.*

Druhé období, které začíná rokem 1945, až do roku 1989 znamenalo hromadnou migraci Romů z venkovských oblastí Slovenska do prostorově a hmatně zcela odlišně determinovaných městských průmyslových center severních oblastí Čech a Moravy. Podmínky pro přesídlení umožnil odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce. Místo násilné represivní politiky přešel stát k asimilačně převýchovné politice. Vlády potlačovaly jejich národní vědomí romské identity a zdůrazňovaly materiální a organizační rovinu řešení. Na Romy se nahlíželo jako na etnikum se zaostalým syndromem a asociálním způsobem životem. Orgány na konci šedesátých let vedly politiku na základě vydaných koncepcí, tzv. řízený rozptyl do té doby kompaktních romských komunit. Romové měli být integrováni s majoritní společností a měl se zlepšit jejich sociální a ekonomický status povinným zaměstnáním, školní docházkou, zdravotní péčí a získání bydlení. „Zmiňované asimilačně převýchovné či integrační koncepce sociální politiky vycházely z marxistického předpokladu, že zlepšením hmotných podmínek a celkové materiální úrovně jedince, v tomto případě Romů, se změní také jeho myšlení, mentalita a duševní svět.“³² Romové v tuto dobu se nebrali jako etnikum, nýbrž byli součástí dělnické třídy. Sami Romové na tvorbě řešení romské otázky se nikdy nepodíleli. V dobách socialismu jsme byli v rámci Evropy jako první nejdůslednější národ, který chtěl a dělal něco pro začleňování Romů do společnosti. Třetí období přístupu romské populaci začalo po revoluci po roce 1989. Dřívější chudoba v socialistické společnosti byla pouze vždy chvilková záležitost. Tento jev padl s minulým režimem, Romové se na trhu práce absolutně nechytali, byli v této oblasti zcela znevýhodňováni – lidé s nejnižším vzděláním práci nenacházeli a chudoba, která byla dříve jen chvilková, se stala neustálá a Romové se stali odkázáni na pomoc druhých – státu. Vysoká skepse vedla k častějšímu výskytu sociálně patologických jevů – kriminalita, kuplířství, prostituce, lichva, narkomanie. Stát se v jakékoliv formě zájímání se o Romy distancoval a výsledkem jsou zvyšování se sociálního napětí mezi majoritní společností a Romy, zejména v oblastech Ostravy, Vsetína atd. Problém se řeší pouze tím, že Romové se sestěhovávají jinam, například z centra měst na okraj obce, nebo do jiných částí měst a tak se tudíž problém pouze přesouvá.

---

³² VÍŠEK, P. *Program integrace – řešení problematiky romských obyvatel v období 1970 až 1989. Praha: Socioklub. 1999. 24 s.*

5.4 Psychologické analýzy

Klára Alžběta Samková – česká advokátka se specializací na občanské, rodinné a ústavní právo, lidská práva napsala knihu – Romská otázka – Psychologické důvody sociálního vyloučení Romů. Ideovou kostru práce tvoří publikace známého amerického profesora psychiatrie Irvina Davida Yaloma „Existenciální psychoterapie“ v níž se autor zabývá čtyřmi velkými tématy lidského života – smrtí, svobodou, existenciální izolací a absencí smyslu života. Tyto úzkosti se mohou stát nejen společným základem pro sounáležitost skupiny lidí, ale též základem pro pochopení mysli osob tuto skupinu tvořících, tím pak i pro pochopení skupiny samotné. Dle Yaloma na tyto čtyři skutečnosti může člověk reagovat funkčně, kdy se jedná o psychicky zdravého člověka nebo disfunkčně, tehdy je člověk tzv. psychicky nemocný. Dílo Samkové tedy má říci celé veřejnosti, že přístup k problematice a řešení romské otázky má dojít cestou psychologickou, která je důležitá pro pochopení toho, proč Romové žijí svůj život zcela odlišně, než jakákoliv jiná společnost. Samková se vyhrazuje proti dosavadním závěrům, že Romy nelze převychovat. „*Práce, která by se zabývala Roma z hlediska psychologické analýzy a uceleného modelu mysli, jež by víc, než jen, popisovala podrobnosti a způsoby chování jednotlivých Romů bez jakékoliv snahy, či spíše schopnosti, jim porozumět, zcela schází.*“³³ Romský problém existuje, je konstrukt těch, kteří Romy nenávidí, anebo z tohoto tématu si spravili živnost. Pan Jiří Čuněk je názoru, že můžeme vyřešit jedinou koncepcí romskou otázkou, pokud si rozdělíme Romy z hlediska sociálního, geografického faktoru. Problém u Romů je ten, že se mezi sebou různě vydělují a rozdělují. Každý Rom má zainteresované archeotypy – vrozené univerzální prototypy myšlenek, kteří mu vytvářejí traumata a jejich dozvuky jsou tak zhoubná. Každého Roma, a to nejen jako člověka, ale navíc, jako příslušníka specifické skupiny pronásledují archeotypy celý život a nastolují v jeho chování automatismy, jejichž se nemohou bez důkladné a náročné psychoterapeutické pomoci sami zbavit. Abychom pochopili psychiku Romů, musíme se opět podívat do jejich minulosti. Rom dříve nemohl být pohřben na hřbitovní půdě. Tento pohřeb mu byl odepřen. U pohřbívání byli Romové napadáni. Smrt svých předků v koncentračních táborech berou Romové za oběť položenou jimi na oltář humanismu a spravedlnosti.

---

³³ *Christnet.cz - Zvláštnosti psychiky Romů* [online]. 2002, poslední revize 26. 04. 2002 [cit. 14. srpna 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.christnet.eu/index.php/clanky/index?dleAutoru=173&Clanky_page=2>.

Majoritní společnost nikdy neznala přijetí romské oběti, tudíž neuznala právo Romů na participaci na demokratické a humanistické společnosti, pro kterou byla oběť učiněna. To byl také důvod toho, proč se nestavěla pietní místa v České republice na místech, kde se nacházely pracovní nebo koncentrační tábory, kde zahynuli právě Romové. Zákon číslo 74/1958 Sb. o trvalém usídlení kočujících osob měl docílit, aby osoby, které se toulaly z jednoho místa na druhé všestrannou pomocí, aby přešli tyto skupiny k usedlému způsobu života – opatřit si vhodné zaměstnání, ubytování. Zákonem se mělo působit výchovnými prostředky k tomu, aby se Romové stali pracujícími a řádnými občany republiky. Tento zákon se zrušil, a to zákonem 57/1998 Sb. Romové se liší od majority tím, že sebevraždou své problémy Rom nikdy neřeší. Smrt a strach z ní se stal setrvalým zdrojem úzkosti, z níž nelze uniknout ani životem ani smrtí. Samková se dále v knize věnuje atributu svobody, zda si vůbec Romové mohli vytvářet vlastní život, svobodu člověka toužit, volit, jednat a následně se měnit. Autorka dospěla k názoru, že s ohlednutím na celou legislativu od 18. do 20. století, zjišťujeme, že nikoliv. Jejich právní postavení určovalo, že byli vždy objektem vztahů a jejich vlastní rozhodovací možnosti o sobě samých se zužovaly na nejbližší osobní vztahy – rodiče Romů vybírali svým dětem partnery. *„Je tedy zřejmé, že míra osobní svobody, jako svobody vytvářet svůj vlastní život a volit mezi jednotlivými možnostmi, prakticky neexistovala. V řadě aspektů tomu tak je doposud. Jasným příkladem této nesvobody je i dosavadní praxe politiky České republiky vůči Romům, která je založená nikoliv na emancipaci Romů, romského hnutí, romského národa, ale na sociální práci s nimi, včetně vytvoření v podstatě pokrytecké a ponižující Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách. V tomto ohledu je politika státu i nadále projevem popření svobody, takže již z této své podstaty nemůže vést k cíli.“*³⁴ Je potřeba zmínit, že se stále liší pomoc od státu lidem, kteří mají svůj vlastní stát tím, že stát dle Článku 3 Ústavy ČR ze dne 16. prosince 1992, dle kterého mohou národnostní menšiny využívat satelitní, rozhlasové, televizní vysílání, vydávání knížek, učebnic, pořádání kulturních akcí atd. Česká republika ani jiný stát nenese tudíž zodpovědnost za vytváření kulturního rozvoje Romů a jejich národní identity. Tím znevažuje postavení mezi národnostmi s národním státem a Romy na druhé straně. Je jim de facto nemožné vytvořit si vlastní území s vlastní autonomií – stát. Svoboda je chápána jako stav bezstarosti a neomezenosti – různými povinnostmi.

---

³⁴ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 22 s.

Integrační proces Evropské unie představuje u Romů uvědomění si vlastní emancipace. Ohledně svobody pohybu – množství právních norem v minulosti na území Evropy přímo přinutily Romy vést pouze kočovný život, neboť žádná společnost je nechtěla přijmout, tím bylo Romům trvalému usazení všemi prostředky bráněno. Zlomem byla šedesátá léta, kdy se Romům vymezovaly lokality, kde mohli setrvávat. *„Nyní je ovšem na místě podotknout, že staleté vynucení nesvobody pobytu legislativou bylo po roce 1989 postupně nahrazeno vynucením socioekonomickým. Existence více než tři set vyloučených lokalit – sociálních ghatt – složených ve zdrcující většině z romského obyvatelstva, je opět jen důsledkem faktické nemožnosti realizace svobody pohybu. Zásadně neblahý vliv na možnost mobility Romů z ghatt sociálně vyloučených je i požadavek majitelů domů pronajímajících byty po složení tříměsíční kauce, podmínka pro osoby, žijících ze sociálních dávek, naprosto nespílitelná. Nesvoboda s ohledem na místo pobytu tedy v různých formách přetrvává až do dnešního dne.“*³⁵ Spory mezi Romy a majoritní společností se ještě více prohloubily tím, že sňatkem se Romové dali pro neusedlý způsob života. Romové se uzavřeli do svých rodin, kde vztahy měly velice dobré. Často Romové byli svou rodinou opovrhováni tím, že si našli partnera z neromské rodiny, takový partner dle rodiny Roma nebyl prověřený, tudíž nebyl mezi rodinou přijat. Tato záležitost v mnohých rodinách přetrvává do dnes. *„Při pohledu do romských ghatt se množství osob, závislých na drogách či alkoholu, nepracujících a pobírajících sociální dávky se může zdát, že tyto osoby jsou skutečně bezstarostné a v tomto smyslu tedy svobodné. Ve skutečnosti je tomu naopak. Bezstarostnost zde není věcí svobodné volby a už vůbec ne výsledkem sociální ochrany, která by ji umožňovala. Je naopak výsledkem bezmocnosti cokoliv ve svém životě měnit. Nedostatek povinností je tu opět nikoliv věcí svobodné volby, ale naopak nemožnosti mít jakékoliv reálné starosti, jejichž řešením je možno dosáhnout kvalitativního zlepšení vlastního života.“*³⁶ Při pohledu na předchozí věty každému člověku dojde, že Romové z nejméně možných etnik neznají slovo svoboda – byla jim upřena. Mají pouze zkušenost s ochranou duchovního prostoru ve svém nitru, proto v nich panuje veliká nedůvěra k majoritní společnosti, nechtějí přijít o to poslední, co jim ze svobody zbylo. Je natolik zločinem u Romů, když někteří příslušníci popřou vlastní původ, pohrdají tradicemi.

---

³⁵ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 27 s.

³⁶ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 29 s.

Nesou si frustraci díky nedostatku svobody – možnost utvářet vlastní životy, nést jakoukoliv zodpovědnost – uvědomit si svůj úděl, tím se liší od majority, která má jasné vymezené cíle, čeho chce dosáhnout – vzdělání, majetkové poměry „*Pokud absence odpovědnosti pramení ze svobody, nemůžeme ji tedy chtít po nesvobodných osobách.*“³⁷ Romové tedy žijí v přesvědčení, že nemohou svůj život ovlivnit, změnit, trpí bezdennou skepsí, nicotností a sami míru svobody nebo nesvobody si vůbec neuvědomují. Tento stav může vést až k duševním poruchám osobnosti. Naopak majoritní společnost se svobody nevzdává. Majorita vnímá ztrátu u Romů tak, že touto událostí je potřeba o ně pečovat. Příkladem rovného postavení obou skupin můžeme nalézt ve vězení u delikventů, ke kterým je přístupováno stejným způsobem – odnětí svobody stejným způsobem za určitý delikt, trestný čin. Romové berou svůj jazyk jako utajovaný nástroj před majoritou. Ta, pokud by romštinu znala, přišli by Romové o svou svobodu, zachování určité intimity komunity. Ke svobodě se váže strach z osamělosti, není východisko ze situace takové, že Rom ze své komunity, rodiny, odejde. Tím nesmaže skutečnost, že je Romem. Přejde o svou rodinu, proto i často mlácené romské dívky raději čas od času přežijí násilí, než by se ocitly ve společnosti samy, s nálepkou nechtěné. Osamělost existuje ve třech formách – interpersonální, intrapersonální a existencionální. Intrapersonální osamělost spočívá v tom, že člověk potlačí své vlastní pohnutky, nedůvěřuje svému úsudku a pohrbí tak svůj vlastní potenciál – Romové jsou přesvědčeni, že ztratili moc nad svými životy, neboť tu má v rukou majoritní společnost. Stereotypní představy Romů o správném romském životě – kriminální jednání nepřijde Romovi, že něco dělá špatně, protože tací jsou i jeho rodiče, prarodiče. V případě, že napadne Rom gadžu, je si vědom, že takové rozhodnutí o svém životě udělal on sám, nikoliv člen majoritní společnosti. Jedná se tu o pozitivní účinek vnímání vlastního špatného jednání. Existencionální osamělost, kdy se zmíněné osamělosti sloučí, znamená odloučenost od majoritní společnosti a od státu, ve kterém Rom žije, odloučenost od romské komunity, možnost a nemožnost využívat vlastní schopnosti. V rámci rodinných vztahů jsou lidé propojeni. Největší hrozbou pro dítě je být z rodiny vyřazeno. Dítě žije s přesvědčením, že patří do rodiny, chce do ní patřit a sdílí tak s ní společný osud ať už je jakýkoliv. Jedná se o základní pocitové nastavení Roma.

---

³⁷ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 31 s.

Jestliže je sdílení osudu ohroženo, podniká Rom takové kroky, aby toto ohrožení pominulo – nárůst počtu romských ghatt v České republice je právě důsledkem pocitů nebezpečí odtržení od jediného společenství, v němž jsou Romové bezesbytku přijímáni – sebeobrana před existenční samotou. „*Pokud se tento vnitřní pocit samoty v cizím světě nepodaří odstranit, pokud se „náš“ svět nestane i „jejich“ světem, nemůže přinést snaha o eliminaci romských ghatt pozitivní výsledek.*“³⁸ Romové odmítají vzdělání, protože jsou přesvědčeni, že ani dosažené vzdělání jim nezabezpečí získání úcty, nezlepší jejich přijetí ve společnosti, tedy nezmírní jejich existenční samotou. Ve zprávě o stavu romských komunit v ČR se uvádí, že v roce 2003 mezi Romy bylo 9,3 % vyučených, 1,3 % dosáhlo středního nebo vyššího vzdělání a vysokoškoláků není více jak 100 absolventů z řad Romů. Takové vnímání, jako odlišná předškolní výchova, nebo odlišný vztah člověka k člověku, přesto, že jde o dítě ve smyslu vzájemné úcty odlišných životních cílů a morálních hodnot, odlišně vnímaného českého jazyka, odlišného postavení romského dítěte v českém kolektivu ve smyslu xenofobie a diskriminace, odlišné motivace při dosahování cílů, odlišné vnímání času, prostoru a vzdálenosti jsou pouze popisy daného stavu majoritní společnosti. Deficitem rozumu, schopnosti myšlení Romové nejsou schopni zvládat věci běžných součástí každodenního života. To se často projevuje v sociálně vyloučených lokalitách. Tento stav má zjevně hluboké psychopatologické kořeny tkvící v samostatných základech fungování mysli. Osamělost Romů v majoritní společnosti a nemožnost uplatnit individuálně své schopnosti vede až k patologické závislosti na romské komunitě. „*Obrovská míra úsilí, kterou je nutno vynaložit k vymanění se z pout psychických závislostí a automatismu vysvětluje, proč tak málo Romů se skutečně integruje do majoritní společnosti a proč, pakliže k integraci skutečně dojde, znamená to ve skutečnosti úplné odříznutí od romské komunity, tedy od svazujících schémat, která s sebou romství přináší.*“³⁹ Základní psychologické potřeby dle amerického psychologa, jednoho ze zakladatelů humanistického proudu v psychologii, Abrahama Harolda Maslowa, je pojem bezpečí – Romové toto slovo neznají, viz. jejich historie, pojem náležení někam – Romové mají pouze rodinu, která se liší od majoritní společnosti tím, že dokáže do své rodiny přijmout zpět člověka neúspěšného, nemocného, závislého na drogách, alkoholu, delikventního a i homosexuála.

---

³⁸ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 49 s.

³⁹ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 60 s.

Tyto důvody nevylovení z rodiny mají zapříčinění nezapojení se do majority, kdykoliv se mohou uchýlit ke své rodině. Třetí pojem u Maslowa je identifikace, neboli navždy přítomná otázka, co dělá Roma Romem. U majoritní společnosti je pohled pouze na základě sociálního statusu. Co když je Rom ale vzdělaný, je na majetkové úrovni jako člověk z majority? Takový člověk si klade otázku, co vlastně cikána od něho odlišuje? I přes tuto otázku člověk z majoritní společnosti těžce nese stejné postavení, v takových případech začne u něho sílit protiromské nálady, postoje, které mají hnací sílu tím, že je členem majority. Dalším hlediskem rozdílnosti obou skupin spočívá v oblasti lásky, u Romů vztah lásky se nezakládá na ekonomické stránce, proto rozchodů je o dost méně, než u majority. Proto je velkým problémem najít sympatie mezi Romem a členem majority, kterému na materiálních a majetkových hodnotách dost záleží. Z hlediska úcty člen majoritní společnosti, který disponuje s finančními prostředky, toto slovo nezná. Rom disponuje s úctou, ale pouze k vlastní rodině, nikoliv k majoritní společnosti, u které se úcty nedočkal. V tomto ohledu spočívají chyby všech strategických plánů, kdy Romům nebyla projevena úcta, coby hnací motor ke změně nežádoucího chování k žádoucímu. Posledním pojmem, kterým se výše jmenovaný zabývá, je prestiž. Romové toto slovo neznají. Pojem je často spojován s ekonomickou stránkou, a pokud si Rom u společnosti zaslouží se stát nebo být prestižním, majoritní společnost k tomu nedopustí.

Zásadním problémem se stal mezník situace pohledu na sebe samotné a na vzájemné vztahy mezi skupinami. Romové mohou svůj problém definovat jako problém národní kolektivní identity. Většinová společnost definuje romský problém jako problém sociální. Tak byla problematika definována v očích většiny bez ohledu na vnitřní pocity Romů. Autorka popisuje podobný problém v Kanadě. Zde se totiž dopustili vůči Eskymákům téhož, čeho se dopouští česká společnost vůči Romům, totiž zaměnění jejich problému s problémem sociálním. *„Kanad'ané začátkem šedesátých let vystříleli eskymácké psy, aby jejich pány odřízli od jejich tradičního kočovného způsobu života. Rodinám byly odebírány děti a byly dávány do internátních škol, aby získaly odpovídající vzdělání. Výsledkem byl totální alkoholismus, závislost na drogách a dealerství drog, více než devadesát procentní nezaměstnanost a masivní závislost na státních sociálních dávkách, naprostá rezignace na komunitní a často bazální osobní život, prostituce a masivní kriminalita, což jsou všechno jevy, které jsou dobře známy ve spojení s Romy. Zvrat v tomto katastrofálním trendu vývoje eskymáckého obyvatelstva přineslo až uznání Eskymáků za národ, či národy a podpora právě jejich národního*

*sebeuvědomění a tradičních národních hodnot.*⁴⁰ U bývalého režimu museli Romové pracovat, dnes práci nemají, tudíž přišli o poslední ztrátu sociálního kontaktu s majoritní společností, kdy právě se ztrátou práce skončili veškeré pracovní, kolegiální vztahy. Mocenský vztah majoritní společnosti má za následek u Roma ztracení důvěry. Češi navazují kontakt nebo si dělají pohled pomocí zprostředkovatele – média – televizního zpravodajství o sociálně patologických jevech, případně jako oběť násilné nebo majetkové trestné činnosti jednotlivce nebo romské skupiny.

Wilhelm Reich uvádí, že prodloužení života u Romů souvisí s odstraněním psychosociálního stresu, strachu a deprese, ke kterému došlo s pádem komunismu. *„Proto, pokud mají Romové nižší střední věk dožití, nejnižší ze všech národů, žijících v Evropě, vyplývá z toho jednoznačně, že trpí zásadními psychickými problémy, způsobenými s velkou mírou pravděpodobnosti právě psychosociálními tlaky – nemožnost využít své lidské schopnosti vyděluje jedince ze společnosti, cejchuje jej jako společensky neužitečného a nechtěného, odsuzuje jej do další, ještě hlubší intelektuální samoty a z ní plynoucí samoty emocionální. Nemožnost vlastního uplatnění přináší i další společensky nebezpečný fenomén – nudu, jedná se o duševní stav, v němž člověk projevuje absolutní nedostatek zájmu o své obvyklé denní aktivity. Možná, že neschopnost Romů vytrvat u jedné činnosti, například chodit do práce, jak jim je neustále členy majoritní společnosti vytýkáno, je ve skutečnosti otupělost.*⁴¹ Podstatou traumatu je působení vnějšího činitele, kterými jsou poškozeny psychické a biologické adaptační mechanismy jedince, vzpomínky na traumatickou událost znovu mají za následek to, že takový člověk se cítí opět ve stavu, kdy traumatickou událost prožil poprvé. Nemůže se z ní vymanit, je bezmocný a reaguje vždy i po uplynutí traumatické události jako by byl v neustálém ohrožení. V takových chvílích při zvládnutí situace nepoužívají Romové rozum. Romové nepřijímají právě proto žádnou pomoc od většinové společnosti, nebo jen v malé míře, a to z důvodu, že se cítí ohrožení například odtržením od rodin, od své komunity, pokud by takovou pomoc přijali. Bylo prokázáno řadou vědců, že se traumata přesouvají z generace na generaci a i dále na lidi, kteří v době samotného traumatu nebyli na světě. Podle Yaloma je lidský život vymezen čtyřmi skutečnostmi, na něž člověk musí nevyhnutelně reagovat: izolací od druhých lidí, nesmyslností, smrtelností a svobodou. Způsoby reakce jsou buď funkční, tehdy je člověk psychicky zdravý, nebo disfunkční, tehdy je tzv. psychicky nemocný.

⁴⁰ SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 40 s.

⁴¹ GINTER, E. *Poznámky k délce života – Postavenie Českej republiky*. In *Vesmír* 90, 2011. s. 460.

Sociální status – cílem Romů je přežít jako Rom. Cílem majority je nemít problémy s Romy. „*Sledujeme extrémní nástroje, které je každá skupina schopna k dosažení cíle své skupiny užít. Romové jsou schopni zcela odsunout stranou zákony majoritní společnosti, využít a zneužít sociální systém a odhodlat se ke kriminálním činům majetkového i násilného charakteru. Majoritní společnost je schopna dojít v totalitní variantě ke „konečnému“ řešení romského problému zřizováním koncentračních, vyhlazovacích a pracovních táborů.*“⁴² Rom změnil svůj status u majoritní společnosti pouze tím, že má české příjmení, vysoké postavení. Pak takového člověka neberou jako Roma, nelze ani poznat, že je Rom. Je otázkou vymanění se ze svého sociálního statusu u Romů, pokud by získali vyšší vzdělání? Důležité by se pro ně stalo materiální zabezpečení, než sociální postavení – je zde otázkou, pokud by se mohli po tomto nazývat Romy. Je skutečně paradoxní, že ti členové majoritní společnosti, kteří brojí proti sociálním dávkám a sociální pomoci Romům, tedy ti, kteří instinktivně cítí, že něco není v pořádku, jsou označováni za rasisty a za osoby s postoji pro majoritu nepřijatelnými. Konečný projev – nesouhlas se sociálními dávkami – se může jevit na venek stejně vážně jako jiný jev. Tento postoj není rasismem, je naopak vyjádřením zodpovědného přístupu ke státním prostředkům a snahou o upozornění na nefunkčnost státního řešení. Je tedy občansky zodpovědným přístupem.

Každý Rom si vyloží podle sebe, odkud vlastně pochází, dochází k frustraci, depresím, když své zařazení Rom nenachází. Rom tak nepochopí vlastní osud a úlohu v něm, Rom nemůže dle sebe přesáhnout něčeho většího, než je on sám, tak jak to je u majoritní společnosti. Existenciální neuróza, nuda, ztráta smyslu života, deprese, posedlost, delikvence, závislost na hazardních hrách, tyto stavy majoritní společnost absolutně nechápe, nerozumí jim, je pro ně oblastí nepochopitelná. Smyslem života u západních civilizací je vést řádný život dle křesťanství a smyslem života každého jedince a úkolem člověka je zjistit a naplnit Boží vůli, u Romů je zodpovězení otázky po vlastním původu, Rom - z lingvistického hlediska znamená člověk, Romové si tudíž nekladou otázku smyslu života. Sama autorka se mnohokrát setkala s postojem, kdy samotní Romové vnímali vlastní existenci jako trest za své minulé hříchy, včetně hříchů z minulých životů, proto sami Romové za těchto okolností mohou ovšem těžko proti svému osudu bojovat. Opět toto je majoritní společnosti zcela cizí.

---

⁴² SAMKOVÁ, K. Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů. Praha: Blinky, s. r. o., 2012. 38 s.

Romem se člověk rodí na základě špatných činů, kterých se dopustil jako ne-Rom a nekonečným trestem, z něhož není úniku. Překonat tuto cestu, změnit svůj minulý život by pomohla cesta duchovní, která ve všech koncepcích integrace a soužití s majoritní společností chybí.

Shrnutí zjištěných poznatků autorka poukázala, že problematika integrace a soužití Romů s majoritní společností netkví v otázce sociální, ale naopak, že sociální status je důsledkem skutečně primární příčiny vyloučení. Postavení Romů ve společnosti souvisí s jejich traumatickým životem. Nástroje státu jako je sociální práce problematiku dle autorky nevyřeší. Již celé tisíciletí si obě skupiny nejsou schopny porozumět. Majoritní společnost se domnívá, že jde o problém sociálního rázu a Romové nemohou pochopit neadekvátnost svého vlastního jednání vůči první skupině. Samková žádným způsobem nechtěla omluvit jednání první nebo druhé skupiny, jen dát pravý rozměr, pohled k řešení romské otázky. Návrhem řešení dle autorky je psychoterapie Romů a majoritní společnosti pomocí paradigmatu – souboru předpokladů, konceptů, hodnota pravidel a praktik sdílených s určitou komunitou prostřednictvím, kterého daná komunita pohlíží na skutečnost a interpretuje ji; vzájemný dialog, který velice chybí a dále opomenutý faktor být přítomný z řad Romů na řešení jejich problémů. Pokud se bude brát jen to, že majoritní společnost je jediný, kdo může něco změnit je špatně.

5.5 Vzdělávání

V průběhu uplynulých 40 let se stát snažil Romy asimilovat a integrovat. Předpokladem, že s materiálním dostatkem se změní i jejich duševní svět, se ukázalo jako chybný. Vztahy mezi příslušníky majoritní populace se nezlepšily. Autor Nečas ve své knize *Včera a dnes* řekl, že přeceňování materiálních faktorů způsobilo, že dosažené výsledky neodpovídaly vynaloženému úsilí ani finančním nákladům. Dalším atributem majoritní společnosti bylo, aby se Romové zbavily svého jazyka. „*Zapomenout jeden jazyk není podmínkou pro to, aby si člověk osvojil jazyk druhý. Násilná asimilační politika uvrhla mnoho Romů do jazykového, kulturního a v důsledku toho i do etického vakua. Vlastní komunikační hodnoty Romů rozvrátila, znehodnotila, čímž ztížila přijetí a zvládnutí hodnot neromských.*“⁴³ Jestliže učitel bude chtít pochopit chyby romského dítěte při komunikaci v češtině, je nutné, aby se seznámil se základy romštiny a s interferenčními oblastmi romštiny a češtiny, je důležité si uvědomit, že romština má jen dva rody, chybí zde střední rod. Český střední rod je v romštině, buď mužského, nebo ženského rodu. Proto se u dětí můžeme setkat například s takovýmto písemným projevem: „*Já sem namaloval sluníčko moc červenýho.*“⁴⁴ Sluníčko je v romštině rodu mužského. Další příklad můžeme shledat v předložkách *s*, *se*, kdy v romštině tyto předložky neexistují, vyjadřuje je prostý sedmý pád. Asimilační tlaky minulého režimu měly do značné míry vliv k rozvrácení romštiny a v horším případě se podařilo v mnoha Romech rozvrátit postoj i k jejich kultuře, k jejich romipen.

Zákon č. 564/1990 Sb. O státní a samosprávné správě ve školství stanovuje, že podle místních potřeb je možné vést vyučování i v jiném jazyce, než v českém. Bylo nutné překopat celý školský systém z minulých let. V základních školách byla potřeba zvýšit hudební a pohybovou výchovu, ve kterých Romové vynikají. Do osnov bylo potřeba zařadit i výuku romštiny, jako nepovinného předmětu. Odborná učiliště měla nabídnout obory koncipované na romské tradice, příkladem je hrnčířství, košíkářství, oděvnictví, kadeřnictví, sklářství, oprava hudebních nástrojů atd.

---

⁴³ ŠOLOTOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 2001. 27 s.

⁴⁴ ŠOLOTOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 2001. 28 s.

Zásadní zlom ve vzdělávání Romů byl rok 2001, kdy strategie ministerstva mládeže, školství a tělovýchovy přišla s tím, že Romové se postupně stávají nikoliv pasivním objektem nadřazených, byť s nejlepšími úmysly, míněných snah většinové společnosti, ale rovnocenným subjektem schopným formulovat své představy o vzdělávání svých dětí a přirozeně požadujícím od většinové společnosti při vyrovnávacích akcích, jichž jsou aktivními účastníky a stále častěji též iniciátory. Rok 1989 umožnil vznik přípravných tříd v mateřských a základních školách, zajistil dotační politiku, aby překážky v návštěvě těchto tříd romskými dětmi nebyly finanční překážkou pro rodiče těchto dětí. Na základě české inspekce ve školním prostředí v roce 1997 až 1998 realizovala v ČR tematickou inspekci, zaměřenou na vzdělávání příslušníků národnostních menšin a etnických skupin. Z výsledků inspekce vyplynulo, že bylo zřízeno 47 přípravných tříd, kdy více, než 90 % těchto tříd bylo zřízeno přímo v lokalitách se silným zastoupením romského a dalšího obyvatelstva ze sociokulturně znevýhodněného prostředí. V tomto školním roce bylo z 638 zapsaných dětí 484 romských, to znamená 75 %. Je vysoká míra pravděpodobnosti, že žák, který navštěvuje přípravný ročník, vystuduje základní školu. Míra úspěšnosti se pohybuje okolo 90 %.

Do přípravné třídy jsou zařazované děti, kterým byl udělen odklad povinné školní docházky, a u kterých je předpoklad, že toto zařízení vyrovná jejich vývoj. Zavedla se funkce pedagogický asistent, který vlastním působením umožňuje předcházení komunikačním a adaptačním obtížím dětí a napomáhá včasnému účinnému řešení problémů při komunikaci pedagogů mateřských škol s dětmi a jejich rodiči, pokud se problémy vyskytnou. V oblasti přípravy na další studium po základní škole mohou být inspirací právě romští pedagogičtí pracovníci. Romský asistent naváže s romskou rodinou lepší kontakt, než sám učitel. Prostřednictvím něj by mělo dojít tedy ke zlepšení komunikace školy a romské rodiny. Romský asistent je zatím pouze mezičlánkem mezi českým učitelem, romským žákem a jeho rodinou. Po tomto mezičlánku by měli do škol nastoupit kvalifikovaní romští učitelé. Důležitý je pozitivní vztah učitele a žáka, neboť se prostřednictvím takového vztahu daří získat pro spolupráci i rodiče. Na základě dlouhodobých pozitivních zkušeností se jeví jako velmi potřebné podporovat střediska volného času a další zařízení obdobného typu v jejich činnosti s romskými dětmi a mládeží. Cílem je zapojení zájmových aktivit z řad Romů. Na rozdíl od nás existuje na Slovensku, v Košicích, čistě romská střední škola. Program Alternativní výchovy a vzdělávání romských žáků základních škol v Košicích ustupuje žákům ve smyslu, že neklade na ně stejné nároky, jako u majority.

V praktických předmětech od sedmého ročníku se učí Romové základům řemesel, kovářství, pletení, vaření, truhlářství, malování bytů, košíkářství a jiné v rámci možnosti školy. Tyto aktivity mají vést k obnově a pěstování tradic Romů. Jedná se o typ školy, které mají být zaměřeny na praktičnost. Žák po vystudování takové školy na vysvědčení má označeno, že se vzdělával alternativní formou výuky. Navzdory tomu, že vznikají pouze romské školy, se mnozí rodiče naopak obávají, že oddělené třídy, nebo školy jen prohloubí izolaci Romů a věří, že nejlepší možností pro jejich děti je potlačení jejich etnického původu. Mnozí Romové však nemají o čistě romské školy zájem, neboť se bojí ještě větší izolace, chtějí se více integrovat a nesoustředit se na to, že jsou Romové. Z hlediska přípravy pedagogů je zajištění vzdělávání národnostních a etnických menšin s cílem odstranit předsudky vůči Romům a jiným etnikům. O vzdělávání Romů jako takovém, se více dozvíme v praktické části bakalářské práce. Bílé dítě se učí proto, aby udělalo rodičům dobrými známkami radost, Rom nikoliv. Ten dělá radost svým rodičům pouhou přítomností. Pedagogové musí najít jiné motivační faktory, které by děti povzbudily. V České republice se málo vyučuje multikulturní vzdělávání, příkladem úspěchu o poznání minoritní skupiny se stalo v roce 1990, kdy na Pedagogické fakultě University Karlovy v Praze se otevřela výuka romistiky a romského jazyka. O tento obor byl veliký zájem. Příkladnou cikánskou školou byla škola v Užhorodu, kde žáci dosahovali dobrých výsledků, docházka do školy byla téměř úplná, na učitele byly kladeny velké požadavky, museli s dětmi mluvit romsky, protože slovensky ještě neuměli. Vzdělávání kočovných Romů v minulosti úřady nebylo podporováno. Objevili se zde dobrovolníci, kteří změnili školu tak, aby lépe vyhovovala potřebám žáka, jednalo se o takzvané mobilní školy, kdy dobrovolník docházel do romských táborů. Cílem vzdělávání je, aby děti majoritní i minoritní společnosti byly schopné mezi sebou otevřeně komunikovat a vzájemně se obohacovat. „*Chování a reakce okolí ve vztahu k Romům spočívají ve velké míře v nevědomosti, v předsudcích a v negativních stereotypech, které se vytvořily během staletí. Znalost určitých historických souvislostí je základním předpokladem pochopení současné situace Romů.*“⁴⁵ V žádné oblasti neexistuje jediný způsob řešení různé situace a přání vyžadují vytvořit mozaiku mikronávrhů na rozvoj, které se budou vypracovávat v rámci celkové spolupráce a konstruktivního postupu.

---

⁴⁵ ŠOLOTOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 2001. 81 s.

Krátkodobé aktivity nepřinášejí dlouhodobé výsledky, ani významný pokrok. „Česká republika je vystavena problémům, jako je rasová a národnostní nesnášenlivost, nedostatečná tolerance vůči odlišným kulturám a způsobům života. Nejúčinnějším bojem proti těmto projevům je zvyšování informovanosti a výměna názorů za účasti odborníka. Nejcitelnější je nedostatek objektivních informací, zejména o romském etniku.“⁴⁶

---

⁴⁶ ŠOLOTOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 2001. 82 s.

6 Právní rámec a činnosti úřadů České republiky v otázkách integrace Romů do společnosti

6.1 Instituce, které se zabývají romskou otázkou

Existuje celá řada institucí věnující se romské menšině žijící v České republice. V našem právním prostředí můžeme definovat instituce dle jednotlivých úrovní politiky, tudíž charakteru národního a nadnárodního, který je zajišťován se spoluprací s ostatními státy v rámci organizace Evropské unie, ve kterém se nachází romská komunita. Evropský parlament je si vědom závažnosti věci. Důkazem můžeme uvést konané summitu o romské otázce, kdy výstupem jsou různá doporučení, které jsou směřovány Evropské komisi, která se výrazným způsobem podílí na tvorbě legislativy a Radě Evropy. Rada Evropy je nezávislá na Evropské unii, funguje na principu diskuze a hledání společných řešení v ekonomických, sociálních, kulturních, vědeckých, právních a administrativních otázkách v udržování a rozvoji základních lidských práv a svobod. „*Rada Evropy si vyčlenila 4 základní body, kterými činnost tohoto orgánu směřuje. Prvním bodem je ochrana lidských práv, plurální demokracie a právního státu, ochrany svobody slova, sdělovacích prostředků a shromažďování. Druhým bodem je podpora rozvoje evropské kulturní identity a různorodosti. Třetím významným bodem je řešení problémů evropské společnosti, jako je diskriminace menšin, xenofobie, nesnášenlivosti, klonování lidí, AIDS, drogy, organizovaný zločin, ochrana životního prostředí aj. Do posledního bodu patří upevňování demokratické stability na území Evropy skrze korupce a terorismu a rovněž prostřednictvím legislativních a ústavních norem.*“⁴⁷ Mezi dalšími institucí zabývající se nejenom ochranou národnostních menšin můžeme jednoznačně zařadit Evropský soud pro lidská práva sídlící ve Štrasburku a Výbor pro lidská práva OSN. Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) je největší regionální organizací, která se zabývá problematikou mezinárodní bezpečnosti. Sdružuje 57 členských států z Evropy, střední Asie a Severní Ameriky. Ústředními tématy, kterými se zabývá organizace, jsou kontrola zbraní a odzbrojování, preventivní diplomacie, demokracie, budování důvěry, oblast lidských práv, ekonomická bezpečnost a ochrana životního prostředí.

---

⁴⁷ Euroskop.cz – Rada EU [online]. 2006, poslední revize 25. 05. 2008 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-eu/>>.

Cílem institutu je diskuse vedená mezi členskými státy jako rovnocennými partnery o různých tématech a nalezení shody, na jejímž základě jsou následně přijata opatření ke zvýšení bezpečnosti států a to jak individuálně, tak kolektivně.⁴⁸ Další institucí již zabývající se romskou komunitou blíže je Evropské centrum pro práva Romů (zkratka ERRC). Jedná se o organizaci sídlící v Budapešti založenou roku 1996 a zabývá se problémy Romů a Sintů v Evropě především právním postupem proti anticikánství, předsudkům a diskriminaci. Kromě těchto oblastí se zabývá činností lobování a školení v oblasti lidských práv.

Česká republika je bez pochyby řazena mezi země parlamentní demokracie. Vrcholným orgánem České republiky je Parlament České republiky, který se člení na dolní komoru – Poslaneckou sněmovnu a horní komoru – Senát.

Parlament České republiky se otázkami menšin v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky zabývá prostřednictvím Podvýboru pro národnostní menšiny Výboru petičního. S ohledem na aktuální projednávání záležitostí jednotlivých menšin se jeho jednání účastní jako hosté zástupci příslušných národnostních menšin. V senátu se otázkám národnostních menšin věnuje Výbor petiční, pro lidská práva, vědu, vzdělání a kulturu.⁴⁹ Mezi hlavní orgány vlády řadíme radu vlády pro národnostní menšiny. Rada je zřizována ve smyslu menšinového zákona § 6 odstavce 3 zákona 273/2001 Sb. vládou. Rada vlády pro národnostní menšiny je tvořena zástupci ministerstev, zástupcem Kanceláře prezidenta republiky, kanceláře Veřejného ochránce práv a zmocněnce vlády pro lidská práva a zástupců u nás všech národnostních menšin. Zástupci menšin mají také zastoupení v poradním sboru Ministerstva kultury pro národnostní kulturu i Ministerstva mládeže a tělovýchovy pro národnostně menšinové školství. Rada je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. V čele Rady stojí člen vlády, kterého na návrh předsedy vlády jmenuje vláda. Dalším významnou institucí v oblasti bojující za práva národnostních menšin je Český helsinský výbor, původně Československý helsinský výbor, který byl založen v roce 1988, aby vedle občanské iniciativy zvané Charta 77 a Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných sledoval dodržování a porušování lidských práv tehdejší Československé socialistické republice.

---

⁴⁸ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky – O organizaci* [online]. 2002, poslední revize 14. 03. 2004 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=6315>>.

⁴⁹ *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky – O výboru* [online]. 2002, poslední revize 14. 03. 2004 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupný z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3909>>.

Výbor založila skupina třiceti kriticky myslících a opozičně jednajících občanů, kteří navzdory hrozbě pronásledování se rozhodli vydávat a zveřejňovat svá stanoviska k nesouhlasu (nešvary, nezákonnost, nelidské a absurdní praktiky a postupy) tehdejšího právního řádu a právní i politické praxe s přijatelnými mezinárodními principy lidských práv. Mezi další významný zakladatele patří zesnulý prezident Václav Havel, Jiří Dienstbier starší, Eva Kantůrková atd. Samou předsedkyní je bývalá adeptka na prezidenta České republiky Táňa Fischerová. Její tatínek a maminka byli vezněni v Terezíně a posléze v Osvětimi. Posláním výboru je usilování o respektování principů přirozených práv člověka a jejich uplatňování ve společenském životě. Hlavní oblasti působení vzhledem k národnostním menšinám můžeme uvést dodržování lidských práv, boj proti rasismu a nesnášenlivosti, sociální a právní poradenství.⁵⁰

V otázkách dodržování lidských práv bezpochyby patří zejména v České republice ministr pro lidská práva. Blíže k tomuto institutu si povíme v praktické části. V posledních letech na scénu prostřednictvím médií pronikla Agentura pro sociální začleňování, která je jedním z odborů Sekce pro lidská práva při Úřadu vlády ČR, která spadá do gesce ministra pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu. Jedná se poměrně o nový vládní článek pomoci k řešení problémů integrace, soužití k směru obcím, které řeší sociální vyloučení, neboť agentura funguje od roku 2008. K úkolům Agentury pro sociální začleňování patří pomáháním obcím a městům při mapování a detailním poznávání sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování dlouhodobějších procesů pro jejich řešení a při získávání financí na tyto postupy. Agentura propojuje přitom místní subjekty (města a obce a jejich úřady, ale také neziskové organizace, školy, školská zařízení, úřad práce, zaměstnavatele, policii a veřejnost), aby při sociálním začleňování spolupracovaly. Spolupracuje s ministerstvy, přenáší informace z komunální úrovně směrem ke státní správě, podílí se na formování státní politiky sociálního začleňování a její koordinace. Abychom pochopili fungování, nebo roli organizace bude nejlepší řešení si uvést příklad. Na základě uzavření smlouvy neboli partnerství mezi agenturou a městem, kde se nachází sociálně vyloučená lokalita je vybrán jeden zaměstnanec agentury, který dostane na starosti danou vyloučenou lokalitu, kterou monitoruje. Při monitorování spolupracuje s vedením města, kdy společně hledají řešení pro sociálně vyloučenou oblast.

---

⁵⁰ *Český Helsinský výbor - O nás* [online]. 2012, poslední revize 20. 04. 2016 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.helcom.cz/cs/o-nas/predsednictvo/>>.

„Výsledkem jsou pro dané město strategický plán sociálního začlenění, který je soustředěn na všechny aspekty lidského života – rodina, bydlení, vzdělávání, trh práce atd.“⁵¹ Na úrovni samosprávy, tedy na obcích, je povinnost zřídit výbor pro národnostní menšiny za podmínek stanoveného procenta občanů obce (5%) při posledním sčítání lidu hlásící se k jiné národnosti než české. Podmínky a ukotvení tohoto bodu nalezneme v zákoně č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, přímo v § 78 odstavce 2. Například město Most disponuje na úseku rady města komisí sociálních a národnostních menšin. Problematiku integrace a soužití Romů na našem území pomáhá řešit řada nestátních organizací, tedy neziskovky. Nejznámější neziskovou organizací je asi u nás Člověk v tísni. Organizace Český západ například pomáhá s integrací romské menšiny v oblasti Dobrá voda v Karlovarském kraji. Organizace Globela se zase zabývá podporou a porozuměním mezi lidmi různých etnik, ras, národností. Vznikla jako neformální iniciativa skupiny učitelů a pracovníků ve vzdělávání ze střední Evropy a Jihoafrické republiky. Organizace Slovo 21 bojuje proti rasismu, přispívá k ochraně lidských práv, vytváření tolerance vůči minoritám, zejména Romům a budování multikulturní společnosti. Stejný cíl si klade Organizace na podporu integrace menšin. Sdružení Lače Čave se snaží řešit drogovou problematiku u romských dětí a mládeže v Praze 4, v rámci volnočasových aktivit. Cílem je příprava a realizace preventivních programů pro romskou komunitu. Nadace Tolerance se opět zaměřuje na prevenci skupinové nesnášenlivosti, fanatismu, nacionalismu, antisemitismu a xenofobie v ČR a na podporu vzájemné komunikace mezi rozdílnými skupinami lidí. Sdružení Česká katolická charita pomáhá bližním v nouzi bez ohledu na jejich příslušnost k rase, národnosti či náboženství. Mezi poslední můžeme uvést Kabinet multikulturní výchovy, který vznikl na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kdy výuková a přednášková činnost je zaměřena na romskou menšinu, imigranty a umožňuje setkávání tak různých národů, etnik, skupiny lidí. Ohledně občanských institucí působících ve městě Most je možné uvést na sídlišti Chanov občanské sdružení Komunitní centrum Chanov, občanské sdružení Dživas a obecně prospěšnou společnost – Dům romské kultury.

---

⁵¹ *Agentura pro sociální začleňování – Vize a poslání* [online]. 2008, poslední revize 8. 03. 2017 [cit. 21. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/>>.

6.2 Prameny českého práva vztahující se k dané oblasti

Již Článek 1 Ústavy ČR říká, že Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát, založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana. Listina základních práv a svobod zaručuje základní práva a svobody bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, příslušnosti k národnostní či etnické menšině, majetku, rodu či jiného postavení. Mezi základní práva a svobody patří také práva národnostních a etnických menšin, dále uvádí, že občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, především rozvíjení jejich vlastní kultury. Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin upravuje podrobnosti požívání práv zaručených v LZPS. Říká nám, co je to národnostní menšina, jaká mají práva atd. Dalším důležitým zákonem je zákon č. 198/2009Sb., o rovném zacházení o právních prostředcích ochrany před diskriminací, zkráceně tzv. antidiskriminační zákon. V zákoně je vymezeno v jakých oblastech se diskriminace se může objevovat, diskriminace je rozdělena na přímou a nepřímou. Diskriminací z hlediska před zákonem nebo nezákonného zákroku institucí do práv jedince má v působnosti veřejný ochránce práv. Další důležitá oblast v problematice je svoboda slova, která je zakotvena v řadě právních norem na vnitřní i mezinárodní úrovni. Svoboda projevu či vyjadřování je zakotvena v Článku 19 v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech, Článku 10 v Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Článkem 17 Listiny základních práv a svobod. Nejenom, že máme právo vyjádřit své myšlenky nebo informace, ale i dále právo vyhledat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky. Navazujícím tématem, které je v nepostradatelném vztahu se svobodou slova je právo shromážděvací dle zákona 84/1990Sb. V zákoně se dočítáme, kdo může shromáždění svolat, kdo ho může zamítnout nebo i rozpustit a za jakých podmínek. Dále uvádí povinnosti účastníků shromáždění, dbát pokynů svolávajícího a pořadatele, zdržet se všeho, co by narušilo řádný a pokojný průběh shromáždění. V neposlední řadě uvádí přestupky v souvislosti s tímto zákonem. V zákoně 128/2000 Sb., o obcích je uvedeno, pokud v posledních dvou sčítání lidí se hlásilo k národnostní menšině vždy alespoň 10% občanů obce, má právo příslušná národnostní menšina prostřednictvím výboru pro národnostní menšinu o název obce, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství, institucí státní správy a samosprávy dojit označení v jejich řeči. V neposlední řadě je uveden trestní zákon, ve kterém nalezneme TČ směrem k jinému etniku, národu.

6.3 Jednotlivé koncepce začleňování Romů

Vizí, k níž by česká společnost měla směřovat, je překonání všech historicky podmíněných znevýhodnění romské menšiny, a dosažení takového stavu, kdy nebudou existovat neodůvodněné a nepřijatelné rozdíly mezi značnou částí Romů a převážnou částí majoritní společností v neprospěch Romů v žádné sféře společenského života. Romové si uchovají svoji specifickou identitu pouze jako národnostní menšina, tedy svoji identitu, jazyk, kulturu a národní povědomí a tradice a budou přispívat touto rozmanitostí k obohacení společnosti. Soužití Romů s ostatní společností bude bezkonfliktní.

V rovině lidsko-právní je globálním cílem strategie, aby Romové, stejně jako všichni občané, mohli v plné míře a bez jakékoliv diskriminace užívat všech individuálních práv zaručených Ústavou ČR, Listinou základních práv a svobod, právem EU, včetně Listiny základních práv Evropské unie, a mezinárodními smlouvami o lidských právech, kterými je ČR vázána. Strategie romské integrace 2020 proto průřezově zahrnuje rovněž podporu více zranitelných skupin osob z romské populace, ohrožených na základě kombinace několika diskriminačních důvodů. Vedle etnické příslušnosti se jedná např. o pohlaví, věk, zdravotní postižení, sexuální orientaci, popř. náboženství nebo státní příslušnost. V rovině národností je cílem Strategie vytvoření podmínek pro rozvoj romské národnostní menšiny a realizace specifických práv příslušníků národnostních menšin, které jsou definovány v Hlavě III. Listiny práv a svobod a v Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin. Při naplňování tohoto cíle je potřeba zohlednit skutečnost, že romská menšina nemá svůj „domovský stát“ a proto by česká společnost měla převzít větší díl odpovědnosti za uchování romských tradic, pamětí a za rozvoj romské kultury a jazyka, a to včetně trvalé podpory specifických institucí, jako je Muzeum romské kultury v Brně. Další cíl Strategie je integrace Romů v rovině sociálně-ekonomické tak, aby byli zastoupeni ve všech vrstvách české společnosti a obsahovali statisticky přibližně stejných výsledků v sociálně ekonomických parametrech jako majorita. K dosažení tohoto cíle je nutné vytvářet taková opatření, která jsou citlivá k odlišné sociální zkušenosti příslušníků romské menšiny.

Jedinečným projektem na mezinárodní úrovni se stala Dekáda romské inkluze pro léta 2005 – 2015⁵². Dekáda je politickým závazkem dvanácti států, jež dává jedinečnou příležitost řešit situaci romských komunit v regionálním měřítku. Iniciativa spojuje zúčastněné vlády, mezinárodní instituce a romskou občanskou společnost v procesu plnohodnotného začleňování Romů, a to především v oblasti vzdělání, bydlení, zdraví a zaměstnanosti. Patří mezi ně: Albánie, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Černá Hora, ČR, Maďarsko, Makedonie, Rumunsko, Slovensko, Srbsko, Španělsko. Slovinsko a USA mají status pozorovatele. Národní koordinátorka je zodpovědná za přípravu a naplňování akčního plánu této mezinárodní iniciativy, kterou zastupuje v ČR i v zahraničí. Projekt je politický závazek zúčastněných států, jež dává jedinečnou možnost řešit chudobu, sociální vyloučení a diskriminaci romských komunit v regionálním měřítku. Při naplňování programu je podstatné plné využití a zapojení Romů samotných. Dekáda není novou institucí, nepřináší další byrokracii ani nové finanční prostředky, umožňuje jednotlivým státům především výměnu dobrých zkušeností. Kromě základních cílů v oblasti vzdělání, zaměstnání, bydlení a zdravotní péče iniciativa řeší průřezová témata diskriminace, dětí, rodovou rovnost a chudobu.

---

⁵² *Vláda České republiky – Dekáda romské inkluze 2005 – 2015* [online]. [cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dekada-romske-inkluze/dekada-romske-inkluze-74018/>>.

7 Sociálně vyloučená lokalita

7.1 Vymezení pojmu a obyvatelé těchto míst

*„Za sociálně vyloučenou nebo sociálním vyloučením ohroženou lokalitu v České republice považujeme takovou lokalitu, kde dochází ke koncentraci více než 20 osob žijících v nevyhovujících podmínkách, které obývají fyzicky či symbolicky ohraničený prostor.“*⁵³ Americký sociolog Talcott Parsons uvádí, že sociální vyloučení může být chápáno jako bariéra, která znemožňuje participovat v těchto oblastech: *„demokratický a právní systém, který podporuje občanskou integraci; pracovní trh, který podporuje ekonomickou integraci; sociální stát, podporující „sociální integraci“; rodinné a komunitní systémy, které přispívají k interpersonální integraci.“*⁵⁴ Kanadský spisovatel Joseph Cummins říká, že pocit sounáležitosti je právě spojen na těchto principech: *„Občanská integrace znamená být rovným občanem v demokratickém systému. Ekonomická a sociální integrace pak představuje mít práci, mít ceněnou ekonomickou funkci, být schopen využívat sociálních služeb poskytovaných státem. Interpersonální integrace znamená mít rodinu, přátele a sousedy a sociální síť, která může v případě potřeby poskytnout neformální zázemí, morální podporu.“*⁵⁵ Jestliže dojde k zřícení jednoho sloupu systému, může být nahrazen ostatními. Pokud ale dojde ke zhroucení 3 systému, dojde k vyloučení. Tato situace je charakteristická pro Romy v demokratických státech. Proces sociálního vyloučení má mnoho indikátorů – příčin, mezi ně patří chudoba, nízké příjmy, nízká míra vzdělanosti, zdevastované životní prostředí, diskriminace, ale také etnická příslušnost. Lidé žijící v sociálně vyloučených lokalitách jsou odříznuty od institucí, služeb, sociálních sítí a rozvojových příležitostí, které má k dispozici většina obyvatel ve společnosti. Romy bez pochyby lze považovat za sociálně vyloučenou skupinu. Je řada indikátorů, které ovlivňují lokalitu, aby se mohla nazývat sociálně vyloučenou. Větší počet přelidněných bytů, nízké vzdělání obyvatel, menší míra dobrovolných aktivit, horší zdravotní stav populace, nižší střední délka života, vyšší podíl obyvatel bez bankovních účtů, vyšší podíl přečinnů a trestných činů, vyšší míra porodnosti u dívek v nižších věkových skupinách atd.

⁵³ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR – Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR [online]. 2006, poslední revize 15. 05. 2015 [cit. 20. února 2017]. Dostupné z WWW:< <http://www.mpsv.cz/cs/21186>>.

⁵⁴ NAVRÁTIL, P. et al. *Romové v České společnosti*. Praha. 2003. 33 s.

⁵⁵ NAVRÁTIL, P. et al. *Romové v České společnosti*. Praha. 2003. 33 s.

Na základě analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR, kterou v roce 2015 zpracovala pro Ministerstvo práce a sociálních věcí společnost GAC spol. s r. o., která poskytuje analytické a konzultační služby poskytla náhled na sociálně vyloučené lokality a porovnal roky 2006 a 2014. Společnost uvedla, že se za pouhých 8 let zvýšil počet žijících osob v sociálně vyloučených lokalitách zhruba o 20 000. K závěru roku 2014 tedy se předpokládalo, že v těchto lokalitách žije přibližně 100 000 lidí. Sociálně vyloučených lokalit přibilo jednonásobně, tedy na číslo přes 600, zařazeny mimo lokalit byly problémové ubytovny, těch je zhruba dle výzkumu 700. Na druhou stranu za radikální zvýšení počtu sociálně vyloučených lokalit vděčíme tomu, že počet obyvatel obývajících tyto místa se zmenšil. Jiná situace panovala do roku 2006, kdy počet obyvatel činil v lokalitě zhruba 271, pro další pozorování až k závěru roku se tento počet snížil na 188. Došlo tedy k rozptýlení lidí žijících v sociálně vyloučených lokalitách, tím defacto vznikly lokality nové. Dle Statistického úřadu v České republice je ohroženo 1 500 000 lidí chudobou.⁵⁶ Musíme tedy rozlišovat, že ne každý chudý člověk musí žít v sociálně vyloučené lokalitě. Chudoba je pouze jedním atributem určení problémové lokality. Avšak bylo výzkumem prokázáno, že již není pravdou to, co bývalo kdysi a to, že v sociálně vyloučených lokalitách žijí výhradně pouze Romové. Díky atributu ekonomické integrace přibývá i do těchto lokalit lidí z majoritní společnosti. Ekonomickou stránku prohloubilo zdražování ve všech směrech, příkladem můžeme uvést, že rok 2006 a dále znamenal zdražení potravin o 25%, energie mnohdy až o 50%. Další skupinou tvoří senioři, kteří jednak odmítají se z problematické lokality stěhovat z důvodu toho, že v lokalitě žili řadu let a za druhé mnozí senioři postrádají finanční stránku věci – nemají finanční prostředky na odstěhování a taky nikoho, kdo by se o ně staral – příbuzní, proto se také často izolují v těchto lokalitách. Musíme mít opět na vědomí, že zvýšením počtu sociálně vyloučených lokalit je především imigrace ze Slovenska. Obyvatelé v lokalitách se často přestěhovávají do jiných lokalit nebo částí měst kvůli útěku zadlužením. Problematikou sociálního vyloučení, lokalit se zabývala řada institucí od samotných jednotlivých ministerstev, po Agenturu pro sociální začleňování až po různé neziskové organizace. Cílem těchto institucí bylo sepsáno přes 259 publikací směřující sociálně vyloučeným lokalitám, jejich definování, monitorování až po hledání možných řešení, jak situaci zlepšit – zamezit dalšímu růstu sociálně vyloučených lokalit.

---

⁵⁶ Český statistický úřad – *Ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením* [online]. 2015, poslední revize 12. 12. 2015 [cit. 18. února 2017]. Dostupné z: WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ohrozeni-chudobou-nebo-socialnim-vyloucenim-eu-28-2015>>.

Témata jednotlivých studií jsou bydlení, vzdělávání, sociální služby, trh práce, demografie, zdraví, kriminalita a bezpečnost, veřejné mínění a extremismus, regionální členění a migrace, politická participace, podpora etnické kultury, zadluženost. Další milná představa, že nejsme na tom tak špatně s ohledem na jiné státy Evropské unie je, že se dělají průzkumy z Eurostatu, kdy se zcela liší vypočítání (koeficient), neboť je nastaven jinak, kdy počet obyvatel je dán jinou cifrou na danou oblast, než je u vzorce například Českého statistického úřadu, kdy dle této instituce je situace alarmující a zasloužila by si pozornost představitelů politiky. Z výzkumu vyšlo, že počet osob žijící v sociálně vyloučené nebo vyloučených lokalitách v Litvínově z prokazaného období od roku 2006-2014 žilo v Litvínově 6 000 osob, v přilehlé obci Most 5 500 osob. Jako výstup pak z tohoto výzkumu Agentuře pro sociální začleňování předkládají řadu opatření, které by měly reálnou situaci zlepšit, příkladem si můžeme uvést, že se mají státní organizace – úřad práce nabídnout rekvalifikační kurzy takové, jaké jsou potřebné pro danou oblast nacházející v sociálně vyloučené lokalitě nebo v blízkosti její hranice a dále motivovat lidi, neboť mnozí i po zvládnutí rekvalifikačních kurzů práci nenaleznou. Z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost dostávají lidé v sociálně vyloučených lokalit možnost najít zaměstnání. Přes projekt Podpora sociální integrace příslušníků romských lokalit mohou Romové si zajistit na určité období práci. Dalším navrhovaným opatřením je přistupovat individuálně ke 2 rozdílným skupinám v sociálně vyloučených lokalit, a to ke členům majoritní společnosti a Romům, kteří trpí dále problémy etnického rázu, tudíž diskriminací apd. Tím více společnost by se jim měla věnovat. V dnešní době se realizují projekty na bázi uzavírání partnerství mezi institucemi, které jsou zaměřeny na klíčovou komunitu. Jedná se tedy o komunitní projekty, kdy veškeré aktivity směřují členům komunity.

7.2 Život obyvatel v sociálně vyloučené lokalitě

Běžný život obyvatele v sociálně vyloučené lokalitě se soustřeďuje na pouhou přítomnost, obyvatelé žijí nyní, žádné plány do budoucnosti si nedělají. *Celá řada obyvatel je závislá na pobírání sociálních dávek, neboť v těchto lokalitách je vysoká míra nezaměstnanosti, například v Chanově se mluví až o 90%*⁵⁷. Nelze jednoznačně říci, že obyvatelé těchto lokalit nechtějí pracovat, mnohdy vykonávají práci nezákonným způsobem - na černo. Jedná se převážně o muže, ženy se starají o 3-5 dětí.

---

⁵⁷ Pravda o Chanovu. In Youtube [online]. 2007 [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=oZ8OQ6tomh4>>. Kanál uživatele Carlosotono.

Sít' sociálních pracovníků spolu s místními základními školami neustále řeší docházku dětí do školy. Vysoká míra nezaměstnanosti a tudíž přísunu potřebných peněz pro život má na svědomí kriminalitu, která v těchto lokalitách se rozrůstá a když již není možnost páchat některé trestné činy nebo přestupky z různých důvodů (například není již co ukrást, rozmontovat), dochází překročení kriminality i do ostatních částí města. Klesá i věková hranice obyvatelů spojená s kriminalitou, kdy není problémem, že s trestnou činností již začíná dítě, které nastoupilo na druhý stupeň základní školy, tedy nedovršilo ani 15 let. Sociálně vyloučené lokality dále prohlubují sociálně patologické jevy, tedy některé druhy závislostí, které jsou právě spojeny s kriminalitou (získání peněžních prostředků pro závislost) – drogová problematika, alkoholismus, gambling. Každodenní život se neodehrává za stěnami panelových domů, ale odehrává se venku, na sídlišti. V lokalitách převládají špatné hygienické podmínky, většina obyvatel nemá naučené hygienické návyky. Vidíme i rozdíl, kdy určitá komunita, Romové se více znají, jsou více soudržní, neboť celý jejich život se odehrává v přítomnosti svých dalších členů komunity, na rozdíl od většinové společnosti, která jde po práci domů, kde se odehrává jejich celý život. Majoritní společnost postrádá absenci soudržnosti, tím se liší od minoritní společnosti. V neposlední řadě obyvatelé sociálně vyloučených lokalit absolutně nerespektují žádná uznávaná pravidla – zákony, městské vyhlášky. V těchto lokalitách je vyšší počet výjezdů městské policie a situace nahrává do karet extremistickým skupinám, které na tyto faktory upozorňují.

7.3 Strategie Vlády České republiky v boji proti růstu sociálně vyloučených lokalit

Ministr pro lidská práva navštívil v předchozím roce sociálně vyloučenou lokalitu Janov, kdy se s celou problematikou seznámil a navrhoval ze své pozice Vládě České republiky, aby část příspěvků na bydlení bylo zasíláno rovnou do fondu oprav, nikoliv celá částka majiteli bytu. Ohledně exekucí na byt dále měly být prioritně uspokojeny pohledávky družstva či společnosti vlastníků jednotek. Ministerstvo pro místní rozvoj zase chtělo stanovit celostátní mapy nájmu. I samotná petice občanů Janova prostřednictvím Stavebního bytového fondu s odkázáním na pomoc Vlády ČR, aby neúprosnou situaci začala opravdu zodpovědně řešit, pověřil premiér Bohuslav Sobotka tímto úkolem ministryni práce a sociálních věc Kateřinu Markasovou a právě zmíněného ministra pro lidská práva Jiřího Dienstbiera.

Jenže situace se trochu zkomplikovala, když vystřídal ve funkci ministra pro lidská práva pan Chvojka, který se seznámil s problémem sociálně vyloučených lokalit, integraci a soužití ve vzdálenějším městě Mostu, kdy osobně navštívil problémové části města – viz tzv. Stovky. Ministr pro lidská práva ve spolupráci s Agenturou sociální začleňování vytvořili Strategii boji proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020. Strategie navazuje na stejně jmenovanou strategii z let 2011-2015. Ve vypracované strategii není téměř nic nového, jedná se spíše o znovu shrnutí informací, které vyplynuly již z analýzy společnosti GAC spol. s r. o. Tedy začátek strategie shrnuje s pohlednutím na minulé roky počet nově vzniklých sociálně vyloučených lokalit, jaké problémy tyto lokality sužují, kolika lidem se problematika týká atd. Dále uvádí myšlenku, že v moderním evropském diskursu je sociální exkluze často chápána spíše jako selhání společnosti než selhání jedince. Sama společnost je tedy z této myšlenky sama zodpovědná za propad jejich členů do sociálního vyloučení a vzniku sociálně vyloučených lokalit. Musíme myslet i na to, že sociálně vyloučená lokalita nepoškozuje pouze její obyvatele, ale i sousedství lokalit či celé obce, regiony, v nichž se nachází. Cílem strategie je koordinace úsilí jednotlivých složek státní správy v boji proti fenoménu sociálního vyloučení a vytvořit předpoklady pro aktivní spolupráci se samosprávami krajů a obcí při řešení sociálního vyloučení. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016-2020 je připravena v souladu s vládní metodikou pro přípravu strategických dokumentů – Metodikou přípravy veřejných strategií. Strategie odkazuje na následující strategické dokumenty, s nimiž je v souladu: „Strategie sociálního začleňování 2014-2020, Strategie romské integrace 2015-2020, Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoj vzdělávací soustavy 2015-2020, Akční plán inkluzivního vzdělávání 2016-18, Akční plán opatření pro výkon rozsudku Evropského soudu pro lidská práva pro výkon rozsudku D. H. a ostatní proti ČR, Národní strategie rozvoje sociálních služeb na roky 2016-25, Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovství v ČR do roku 2020, Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016-2020, Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018, Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám, Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018, Koncepce boje proti extremismu v ČR na léta 2016-2020, Národní program reforem ČR, Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020, Akční plán

realizace Strategie regionálního rozvoje pro období 2015-2016, Dohoda partnerství ČR pro programové období 2014-2020, Strategie politiky zaměstnanosti do roku 2020.⁵⁸

Je zřejmé, že tato strategie se zaměřuje na všechny oblasti života v sociálně vyloučených lokalitách a propojuje tak řadu státních a samosprávních institucí, kdy hlavní složkou zahájení řešení problému je spolupráce. Mezi klíčové pojmy strategie jsou nedostatečná aktuální znalost sociálního vyloučení, překonaná definice sociálně vyloučené lokality, absence shody státní správy a samosprávy na formách a metodách řešení sociálního vyloučení, nedostatečná spolupráce jednotlivých resortů v rámci řešení problémů sociálního vyloučení a to jak celostátních, tak na krajské úrovni. Toto je cílem. Vizí je, v důsledku dobře nastavených státních a lokálních politik sociálního začlenění založených na reálném poznání jevu a jeho pravidelné analýze ke zmírnění sociálního vyloučení a k zániku většího množství sociálně vyloučených lokalit. Strategie se dělí opět na jednotlivé oblasti, kdy je popsán výchozí stav a čím by měl být stav zlepšen – opatření. Jako příklad je uvedena oblast zdraví, kdy je výzkumem prokázáno, že lidé v sociálně vyloučené lokalitě často, tudíž více jsou náchylní k nemocem, než v jiných částech města. Dožívají se i nižšího věku, mají zhoršené duševní zdraví a z hlediska životního prostředí, kdy se nejedná pouze o úroveň znečištění životního prostředí, ale i o standard bydlení. Jako opatření se obyvatelům sociálně vyloučených lokalit mají přiblížit zdravotnická centra. Tyto opatření nalezneme v Akčním plánu Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 až 2020. Bude velice zajímavé, jestli tato strategie naplní očekávání, tudíž cíle, které si vytyčila do roku 2020.

Dalším krokem, tentokrát ze strany samotné Vlády ČR, je zákon o sociálním bydlení⁵⁹. Cílem je poskytnout sociálně vyloučeným lidem bydlení, které bude zajišťovat (vlastnit) obec. Zákon se bude teprve projednávat, nicméně se počítá, že zhruba již v roce 2020 by mohli první žadatelé bydlet v nemovitostech v rámci sociálního bydlení. Města mohou na základě dotací získat finanční prostředky na stavbu bytů pro tento účel. Objem poskytnutých peněz vládou se pohybuje nikoliv v milionech, ale v miliardách korun. Stručně, k čemu má zákon sloužit.

---

⁵⁸ *Vláda ČR – Archiv Vláda* [online]. 2016, poslední revize 17. 02. 2016 [cit. 10. února 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-boje-proti-socialnimu-vyloucení-na-období-2016-az-2020-140311/>>.

⁵⁹ *Romea.cz - Zákon o sociálním bydlení: O byt bude možné žádat zhruba za rok* [online]. 2017 [cit. 10. února 2017]. Dostupné z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zakon-o-socialnim-bydlení-o-byt-bude-mozne-zadat-zhruba-za-rok>>.

Na rozdíl od deregulovaného nájemného v celé České republice, kdy náklady na bydlení mnohdy převyšují příjmy obyvatelstva a žadatel o příspěvek na bydlení a vzápětí sociální dávky doplatku na bydlení uspokojuje pohledávku majitele bytu (pronajimatele), by každá obec stanovila přesné nájem v rámci zákona, kde by skutečně byly pokryty pouze náklady na provoz sociálního bydlení z příspěvku na bydlení. Tudíž by stát dále nemusel vyplácet doplatek na bydlení. Stát by mohl ušetřit díky absenci této dávky v rozběhnutém systému, který je stanoven na rok 2028 téměř 2 miliardy korun. Uvidíme, jestli tyto kroky – různé strategie, zákon o sociálním bydlení něco zlepší, nebo se bude opět jednat pouze o několik zbytečných cárů papíru, jako do dnešní doby.

Po roce 1989 došlo k privatizaci bytového fondu obcí v celé České republice. Zákonem bylo nařízeno, že každá obec si v bytovém fondu musí ponechat minimálně 25% bytů ze svého bytového fondu pro účely sociálního bydlení. I přesto ale docházelo k tomu, že obce své byty prodalo do posledního. Z toho důvodu se nedá dnes projekt sociálního bydlení urychleně nastartovat.

8 Vliv médií na poznání a tvorbě názoru na Romy

Není pochyb, že média mají vliv na vytváření veřejného mínění, pokud budeme vycházet z řad zmíněných publikací - příkladem je autorka Klára Samková nebo budeme brát informace z výzkumu – dotazníkového šetření, rozhovorů této práce. Média často zkreslují jednotlivé události, neříkají divákům vždy pravdu. Mnohdy média také zbytečně moc nafukují celou problematiku – medializují, neboť je to třeba i cílem někoho se zviditelnit, aby ho lidé poznali a třeba se s ním názorově sjednotili. Můžeme zhlédnout 3 následující příklady, kdy naše média nám neříkají celou pravdu, neboť se již o skutečný příběh do detailu nezajímají nebo zkreslují nastalý incident z důvodu, že sami mnohdy nemají dostatek informací.

Kdy sílily nepokoje ve Vansdorfu, kdy majoritní společnost protestovala kvůli tomu, že Romové nepracují a berou dávky, byla řada lidí z majoritní společnosti sama na sociálních dávkách a lišila se jenom tím, že patřila k majoritní společnosti. I sám politik Lukáš Kohout byl v této době nezaměstnaný, pochází z dětského domova, je absolventem zvláštní školy a opakovaně projevoval kriminální choutky, impulsivní chování včetně náhlých toulek, potíží s pamětí a soustředěním, emoční labilitu, bolesti hlavy a závratě.⁶⁰

Další událost, která byla médií zkreslována, byla reportáž tzv. mačetový útok, která se odehrála 7. srpna 2011 v baru s hracími automaty v Novém Boru na severu Čech. Konflikt vznikl poté, co dva mladíci chtěli hrát v herně automaty, a obsluha je kvůli věku pořádala o občanský průkaz. Je nutné podotknout, že dva mladíci již dříve chodili hrát do herny hrací automaty, bez ohledu na věk nižší 18 let. Mladíci se začali dohadovat se servírkou, proč nemohou automaty hrát. Jeden host napadl mladíka pěstí a ty náhle odešli. Po několika minutách přišli opět do herny se svými 5 známými, kteří byli ozbrojeni obušky a mačetami a provedli útok. Ačkoliv všechny kanály televize odvysílaly tento případ, nikdo se nepídil po vnitřní příčině jeho vzniku. Tato událost byla českým divákům prezentovaná jako absurdní nepřiměřená reakce na situaci. Nikdo již z médií však neřekl, že ve dnech předcházejících střetu byla na základě různých kontrol po celé České republice uzavřena řada heren, některé z nich právě proto, že v nich byli u hracích automatů přistižení nezletilí hráči.

---

⁶⁰ SAMKOVÁ, K. *Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 55 s.

Mladíci pocházeli z vyloučené lokality, tudíž se jim tato informace pravděpodobně nedostala. Obsluha herny nechtěla mít žádné problémy, proto po mladících žádala občanské průkazy. Mladíci nechápali důvodu prokázání se občanským průkazem, brali to jako šikanu ze strany obsluhující za cílem je z provozovny vyhnat jen proto, že jsou Romové. Mladíci postrádali existenci příčiny a následku situace. Dosud do herny mohli, nyní ji měli zakázanou, z jejich strany se tudíž nic nezměnilo. Dostalo se do mocensky subalterního postavení, kdy ztratili vládu nad svým životem, nad možností ovlivnit, co chtěli dělat. Opětovné povolení her nemohli žádným způsobem ovlivnit, to stejné zestárnutí a dosažení plnoletosti urychlit nelze. Navíc tímto zákazem mladíci ztratili jediné místo, kde se ocitli vždy svou přítomností na rovnocenné úrovni s gadžovskými příslušníky, neboť byli taky platícími hosty. Za této situace není ovšem divu, že vzniklý stav se pro ně stal naprosto stresující, separující je od normálního života a přinášejícím mimořádnou úzkost. Romové tak pouze reagovali na konstrukt, který neexistoval – domnívali se, že úmysl české obsluhy je, je diskriminovat, vyloučit ze společnosti a převzít moc nad jejich životy. Co nebylo řečeno též médií, to, co bylo popisováno v úvodu – jeden host napadl Roma. Ještě tato událost umocnila spor, vyvolala v mladíkovi mstu. O této události média však mlčela. Nikdo neměl důvod tuto informaci zveřejňovat. Samo vyšetřování probíhalo neobvyklým, nestandardním postupem. Je nutné si uvědomit jednu věc, kterou si většinová populace neuvědomuje – Romové trpí posttraumatickými stresovými, chronickými nebo opožděnými poruchami, které se projevují depresí, úzkostí, zvýšenou podrážděností, nepředvídatelností, přehnanou úlekovou reakcí atd. Opět tedy došlo k tomu, že u občanů majoritní společnosti byli na prvním místě vnímáni právě jako ti špatní Romové, kteří za incident mohli – vyvolali ho.⁶¹

Další ne zcela úplně pravdivou událostí se stala událost z roku 2012 z mostecké vyloučené lokality Chanov, kdy Policie ČR pátrala po 2 mužích. Muži se měli údajně schovávat ve vybydleném panelovém domě, kdy na udání, že se někdo pohybuje ve vybydleném domě, přijela policejní hlídka. Policejní hlídku tvořil jeden policista, který nečekal na posily a do vybydleného domu se sám vydal zadržet muže. I když nejsou svědci jiní, než policista a útočník, není pochyb o tom, že policistu napadl.

---

⁶¹ SAMKOVÁ, K. *Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 60 s.

Ted' se ale výpovědi rozcházejí – dle mostecké policejní mluvčí Ludmily Světlákové utrpěl policista zranění, to bylo důvodem jeho převozu do nemocnice a neumožnění 3 dny dostání výpovědi od policisty. Operační důstojník policie sdělil, že se jednalo o těžké zranění. Mluvčí společnosti Krajská zdravotní Jiří Vondra zase zranění označil jako lehká. Navíc médií proběhl fakt, že dva mladíci vyhodili pobodaného policistu z balkonu. Tento argument se ani u soudu nepotvrdil, protože policisté tuto domněnku nepotvrdili. Pravý důvod, proč policista spadl ze druhého podlaží byl takový, že se opřel, domněnky myslící, že je na balkoně zábradlí a tento jeho omyl, přesvědčení mělo za následek pád ze zmiňovaného objektu.⁶² Bez uznání této pravdy vycházely titulky například v Blesku, že Romové vyhodili policistu z balkonu. Již nikdo z veřejnosti se případem jinak nezabýval, věřil v to, co uslyšel nebo uviděl prostřednictvím našich médií, tisku. Navíc tato událost měla za důsledek pochod Dělnické strany sociální spravedlnosti znovu do Chanova, kdy cílem pochodů měla být veřejnosti demonstrována brutalita Romů.

Existuje celá řada televizních reportáží, které se nezakládají na pravdě, jsou zkreslovány, mnohdy za nějakým cílem – vyvolání extremistických choutek u obyčejného obyvatelstva či známý populismus politiků, kteří postavili svou volební kampaň na hanění, boji proti druhé straně – nepřizpůsobivých.

Jsou však reportáže - záběry, které bychom bez médií nikdy nepoznali, respektive pravdu. Příkladem je reportáž ze Slovenska z obce Vyšná Kamenica, kde žila početná romská rodina v domě, kde se údajně měl zjevovat v obývacím pokoji duch. Duch se zjevoval však pouze hluchoněmému, když byl doma sám. Rodina žádala na základě tohoto úkazu o nové bydlení, apelovala, že ve stávajícím obydlí straší. Mladík vyběhl vždy, když se mu duch zjevil ven a říkal rodině, že ho i duch škrtí. Celá událost proletěla nejenom slovenskými médii. Stanice TV JOJ nainstalovala do obývacího pokoje kameru, aby zachytila ducha.⁶³ Byla to pouze habaďura. Vše si mladík vymyslel. Když byl v domě sám, namaloval na zeď ducha, začal hekat a vyběhl z domu. Tento případ můžeme demonstrovat na všechny, nejenom televizní reportáže, ale i na zprávy například na internetu, v tisku.

---

⁶² *V Chanově našli pod okny vybydleného paneláku pořezaného policistu* [online]. 2012 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <http://usti.idnes.cz/clanek.aspx?c=A120320_065737_usti-zpravy_js>.

⁶³ *Omietkovy demon a jeho odhalenie*. In Youtube [online]. 2011 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=Aev662LXeXc>>. Kanál uživatele Joyco 88.

Kdybychom všemu věřili, co nám média prezentují, stali bychom se pouze pasivními příjemci zpráv, události bychom brali za pravdivé, nepídili bychom se dále například po skutečné pravdě. Pasivními příjemci bývají často lidé s vyšším věkem – důchodci nebo mladí lidé.

Nejenom večer v televizních zprávách můžeme nalézt reportáže nebo rozhovory o vztazích mezi Romy a majoritní společností. Problému romské integrace a soužití s většinovou společností se věnovala například i moderátorka paní Michaela Jílková, ve svém pořadu Máte slovo v České televizi. Šlo o obdobu pořadu Kotel, který byl vysílán na Nově v letech 1998 – 2005. Pořad Máte slovo, působí od roku 2008, kdy se do pořadu pozvou vždy dvě protistrany, které mezi sebou argumentují na daný problém a součástí debaty jsou i obyčejní občané, kteří jsou též pozváni – jsou vybíráni na základě jejich žádosti – být v televizi. Podmínkou vybrání je, aby měli s problematikou zkušenosti nebo nějaké povědomí o ni. Televizní pořad trvá v délce 45 minut. Debatu vede moderátorka. V roce 2009 mohli televizní diváci zhlédnout tento pořad na téma extremismus, s podtitulkem příčiny a řešení romské otázky. Účastníkem debaty byl tehdejší ministr pro lidská práva Michael Kocáb, starosta Vsetína a senátor Jiří Čuněk, zkušený policista Miroslav Němec, Ivan Veselý – z Rady vlády pro záležitosti romské komunity, romský podnikatel a dva Romové z Krupky. Proč můžeme zmínit právě tento díl – proč je pro nás tak zajímavý? V tuto dobu Českou republikou prošla řada extremistických akcí, kdy na jedné straně byli extremisté, kteří protestovali proti Romům – chtěli se s nimi střetnout. V pořadu si divák mohl všimnout několika zvrátů ve výpovědích. První byla ta, kdy jeden z pozvaných Romů, prezentující minoritní skupinu sdělil na začátku, že se nemohou spoléhat na Policii ČR z hlediska jejich bezpečnosti. Poté po několika minutách svou výpověď změnil, že důvěřuje policii, nejen on, ale i celá obec Krupka. Jiří Čuněk na důvěru policistů reagoval, že nejsou sami Romové, ale že i sami občané, kteří žijí v ghettech nebo vedle nich a také nedůvěřují policistům, proto podporují extremismus. Všichni přítomní se shodli na tom, že se 20 let nic s Romy nedělalo, až do doby, než vzrostl extremismus. Nepřítomný ministr vnitra Ivan Langer ve svém projevu řekl, že etnikum Romů bude živná půda pro extremismus vždy, pokud nechodí do práce a jejich děti do školy. Tuto příležitost potom využívají některá hnutí a strany s nacistickým podtextem. Dělnická strana vznikla v době krize, zmínil Čuněk. Ministr pro lidská práva Michael Kocáb argumentoval silnou vlnou extremismu tím, že došlo k poklesu důvěry mezi majoritou a minoritou. Romové proto odcházejí jinam. Čuněkovi byla v pořadu vyčtena jeho diskriminační jednání v ohledu na Romy, od Jílkové byly jeho řeči nazvány populismem.

Jako důkazem, že se problematika neřeší, byly i slova Ivana Veselého, že již byly spotřebovány kila papírů na řešení koncepcí a žádná z nich nebyla naplněna. Michaela Jílková komentovala, že již byly vytvořeny 3-4 koncepce pro integraci a soužití Romů. Michael Kocáb to potvrdil. Argumentoval na tento fakt, že koncepce nebyly naplněny, především z důvodu, že se v politice často mění často lidé, ti noví přijdou vždy s jiným názorem na řešení a staré řešení smetou ze stolu. Problém zakročení proti extremismu, podle slov pana Kocába, je zásah do lidských práv, která jsou na prvním místě, proto je velice problematické s extremismem jako takovým bojovat. Debata se ponejvíce vždy přeměnila v pokřik jeden na druhého, kdy sama moderátorka nemohla dlouho jednotlivé strany usměrnit. Čuněk se lidově řečeno pustil do představitelů romských komunit, že pouze parazitují na svých lidech a nic pořádně pro lidi nedělají. Pozvaní Romové se pustili do policisty a ten se hlasitě hájil. Když se situace uklidnila, došlo na oblast Vsetína, kde je právě starosta zmíněný Jiří Čuněk. Je pravdou, že v médiích od té doby neslyšíme žádné zprávy týkající se Romů a většinové skupiny. V pořadu sdělil nejenom účastníkům debaty, ale i divákům, že se za jeho působení v úřadu, za uplynulých 10 let dokázalo úspěšně bojovat s extremismem, například tím, že obec zamezuje protiromským pochodům, které mají nacistický podtext a celou situaci jen zhoršují. Hnací silou pro extremisty jsou, zmínil pan Kocáb, média, protože ukazují u Romů pouze to špatné. Též se shodli účastníci, že úřady podcenily transformaci po roce 1989. Závěrem pořadu Jílková hlasitě řekla, že musíme docílit všichni zastavení extremismu, co by zla. Opět v shrnutí televizního pořadu zazněla podstatná slova, která se do nekonečna opakují, ví se o nich a nikdo s tím nic nedělá – situaci nikdo neřeší, každý hází vinu na druhého, že on za to může, jak Romové, tak i majoritní společnost si neuznají vlastní chyby, média prezentují Romy pouze ve zlém světle – když někoho zmlátí, podřežou nebo pobírají sociální dávky, neplatiči atd.⁶⁴

Podobným pořadem jiného média TV NOVA jsou Střepiny, které shrnují aktuální kauzy uplynulého týdne a analyzují je originálních reportáží. Vysílaná reportáž ze 4. září 2011 ukazovala sever Čech – Šluknov, Rumburk, Varnsdorf, kde se v každé obci nachází problémové sídliště, na kterém žijí především Romové. Moderátorka v úvodu řekla, že na těchto místech se zvýšila kriminalita dvojnásobně, že se stěhují do těchto míst noví nepřizpůsobiví lidé.

---

⁶⁴ *Romská otázka – příčiny, řešení a názory – Michaela Jílková, Máte slovo.* In Youtube [online]. 2009 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=9rD1H-xIw7Y>>. Kanál uživatele Václav Maléř.

Jejich počet se vyčísluje nikoliv na desítky, ale stovky. Místní lidé se báli na kameru vystoupit, z důvodu toho, aby se nestali terčem Romů. Tento problém budeme moci spatřit i v praktické části této práce. Problém nastal, kdy se do obcí sestěhovali noví Romové, které ani starousedlí Romové nebrali mezi sebe. V minulém režimu politika docílila toho, že Romové pracovali, i když mnohdy byly pro ně zřízeny uměle vytvořená místa, jejich děti chodily do škol, přesněji řečeno do zvláštních škol. V reportáži též padlo, co již bylo napsáno v sekci historii Romů, že zrušením funkce vajdy, zprostředkovatele mezi Romy a majoritní společností, kterého si všichni vážili, došlo ke ztrátě autorit u Romů. Nová generace již tento pojem absolutně nezná. Mladí nemají žádné dobré vzory. Mnohdy je jejich vzorem lichvář nebo kriminálník, který se má finančně dobře. Opět tu zaznělo to, že se po revoluci stát přestal o Romy zajímat. Byly uznané jako etnikum, mohou užívat, rozvíjet svoji romskou kulturu, ale ze strany státu žádné kroky o jejich starání se – integraci, soužití, nebyly. Problém se pouze řeší tím, že Romové jsou sestěhovány do ghett – do určitých částí měst nebo za její okraj. Více jak polovina romské populace v ČR žije v sociálně vyloučených lokalitách. Jedná se o místo, kde je ponejvíce chudoba, nezaměstnanost, roste tam kriminalita, obyvatelé jsou závislí na drogách atd. Důvodem vzniku sociálně vyloučených lokalit, kterých rok od roku roste nehorázným a nekontrolovatelným způsobem je i politika pronajímatelů bytů. Z lukrativních částí měst jsou sestěhováváni na sever Čech do těchto míst Romové, aby uvolnili lukrativní byty, a následně jsou ubytovány v bytech, které patří těm, kteří předchozí bydlení Romů odkoupili. Tak majitelé, pronajímatelé bytu vyřeší jednou ranou dvě mouchy – pronajmou lukrativní byt nebo byt v lukrativní čtvrti například v Praze a ještě dostanou nájemné od Romů, které přestěhovali do ubytoven nebo do jiných bytů, neboť stát do dnešních dnů platí 2/3 nájemného lidem, kteří nemají práci, jsou hlášeni na úřadu práce a pořádají si o tuto sociální dávku. Řešení se naskytá, jak bylo řečeno v reportáži, zvýšením vzdělání u Romů, kdy poté naleznou práci.⁶⁵

Jak bylo zmíněno v knize *Romská otázka* od Kláry Samkové, živná půda pro projevení svých názorů, mnohdy rasistických poskytuje virtuální svět pomocí internetu. Internetem se šíří mnohdy hoax vztahující se k Romům – podvodné, mystifikované či žertovné zprávy.

---

⁶⁵ *Cikáni na severu Čech – Reportáž ze střepin*. In Youtube [online]. 2011 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=5-E4dEfFmQo>>. Kanál uživatele houseceze.

Mnozí uživatelé internetu tyto zprávy berou za pravdivé, mnozí z nich se těmito zprávami baví a dokonce někteří staví i na těchto zprávách nejenom svoji volební kampaň, ale mnohdy i živnost. Příkladem můžeme uvést reportáž ze Slovenska natáčenou Romku, která reportérům vysvětlovala incident s elektřinou.

Nejznámější parodovaná verze na Tukabel bylo za pomoci písničky Apologize od skupiny OneRepublic.⁶⁶ Tato reportáž, přesněji vytvořená parodie od našich sousedů se dostala velikou rychlostí až k nám. Na Slovensku byla vytvořena móda – trika, tepláky s nápisem Tukabel. I takovou roli hrají naše média, nikoliv, že pouze mnohdy poskytují zkreslené, nepravdivé informace, ale mají i za své přičinění i tuto stránku – zesměšňování, parodování romské populace, kdy u těchto chvílích se většinová společnost dost baví.

---

⁶⁶ *Tukabel Timbelan One Republic Apologize Remix*. [online]. 2015 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupné z WWW: < <https://www.youtube.com/watch?v=5LDTlafyhNk>>. Kanál uživatele Eli TV.

8.1 Populismus některých politiků

Na začátek by bylo dobré si vysvětlit, co je to populismus, kdo se tímto slovem může nazývat, respektive koho. „Populista je původně odpůrce elitářství. Staví se na odpor jednání, při kterém politici proti sobě staví obyčejné lidi a tzv. elitu. Označení populista je často používáno i jako hanlivé slovo, zvláště mezi politiky. Zde tento termín označuje člověka, který prosazuje blesková řešení složitých problémů, především sociálních a ekonomických. Většinu takových řešení však nelze použít, snahou je pouze zalíbit se.“⁶⁷ Nyní můžeme, když víme, kdo je to populista uvést si, jednotlivé příklady osobností, kteří byli za populisty označeni. Před několika lety se v českém mediálním i v politickém slovníku objevil zdánlivě nový pojem, který měl vymezovat takzvané slušné občany České republiky od těch neslušných, tedy přízpůsobivé od těch nepřizpůsobivých. O jeho propagaci se zasadil zejména současný senátor Jiří Čunek, kterého právě orientace na tzv. nepřizpůsobivé (a zatočení s nimi) vystřelilo do vrcholné politiky. Jakmile jeho hvězda pomasla, vystřídala ho poslankyně a starostka Chomutova Ivana Řápková (později prověřovaná expresní studentka plzeňských Práv), která pojem nepřizpůsobivý jako synonymum pro Romy v Česku etablovala. Pojem následně přejali také další političtí představitelé, začal se běžně objevovat v médiích, ale také ve strategiích a dokumentech politických stran a vládních resortů. „Ve skutečnosti pojem začali používat nacisté, kterým označovali z různých důvodů nepohodlné lidi, které později skončili v koncentračních táborech. Označení sociálně nepřizpůsobivý znamenalo v dobách socialismu označení zejména narkomanů, navrátilců z vězení a lidem, kteří žili způsobem nedůstojným občana socialistické společnosti. Pojem byl v roce 2001 nahrazen sociálními kurátory za pojem člověk ohrožený sociálním vyloučením. Jednalo se o to, že termín byl nevyhovující, z českého právního prostředí vymizel v roce 2006.“⁶⁸ I přes bohatou nevábnou historii tohoto označení se tento pojem vrátil mezi občany naší společnosti. Dalším populistou je nazýván jednoznačně dle řad politiků, novinářů politik Tomio Okamura, který reaguje na internetu – na sociálních sítích, které hýbají společností.

---

⁶⁷ *Superia.cz – Populista* [online]. 2006, poslední revize 14. března 2007 [cit. 14. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://kdojeto.superia.cz/politika/populista.php>>.

⁶⁸ *Monitoring všeho možného – Teorie nepřizpůsobivosti* [online]. 2014, poslední revize 25. 05. 2014 [cit. 14. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://sm3monitoring.webnode.cz/news/teorie-neprizpusobivosti/>>.

Nejdříve reagoval na uprchlickou krizi, nyní s blížícími volbami se zabývá problémy na našem území a to problematikou působnosti Romů, kde na svém blogu dle zjištěné nalezené statistiky sdělil všem skutečný počet žijící Romů v ČR, dále kolik nás Romové ročně stojí, že více jak polovina vězňů v naší republice tvoří romské etnikum.

Organizace Romea.cz se rozhodla podat na Okamuru trestní oznámení⁶⁹, neboť se dle romské organizace dopustil trestného činu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. Svými nebojácnými názory k přístupu dané problematice, tedy uplatnění některých účinných opatření ke zlepšení problému jednoznačně na svou stranu přilákává davy lidí.

---

⁶⁹ *Romea.cz – Zprávy – Okamura opět vyvolává nenávist proti Romům, tentokrát používá vymyšlené statistiky* [online]. 2015, poslední revize 11. 06. 2015 [cit 16. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/okamura-opet-vyvolava-nenavist-proti-romum-tentokrat-pouziva-vymyslene-statistiky>>.

9 Extremismus

9.1 Pojem Extremismus

Extremismus vychází z latinského termínu extremus, označující nejdále ležící pozici. Z hlediska uvažování a jednání člověka se jedná o nejzazší, krajní, přemrštěný a výstřední postoj. Takovéto vymezení extremismu je však příliš široké, neboť extremistou by mohl být za určitých podmínek každý z nás.⁷⁰ Pan Doc. Danics definuje pojem extremismus dle jednotlivých kategorií vymezení pojmu jako akademický, bojový a sběrný pojem. Námi nejbližší nás bude zajímat vymezení tohoto pojmu posledního. Sběrný neboli úřední pojem ve většině zemí Evropské unie není extremismus právně definován. Dokonce podle některých odborníků v oblasti práva není ani smyslem právních věd zkoumat hranice mezi normálním a extrémním jednáním, ale pouze zakotvit míru dovoleného a nedovoleného jednání. Extremismus tedy není pojmem právním, ale byl zaveden ve většině evropských zemí jako pojem úřední. A ve své podstatě sem spadají všechny projevy a formy uvažování a jednání, které jsou zaměřeny proti ústavnímu rámci demokratického státu a vybočují i z legálního rámce. Tím se pojem extremismu velmi nafukuje, protože sem přistupují i nepolitické extrémní jevy a projevy např. různá antiglobalizační a krajní ekologická hnutí, náboženské sekty, hooligans (radikální fotbalový fanoušci), squatting a graffiti.⁷¹ Každá demokratická země proto vytváří svou protixtremistickou politiku, která vede k monitorování situace a včasnému zakročení proti tomuto jevu. Podle některých autorů je extremismus produktem demokratické společnosti, jelikož demokracie zpravidla nemá dostatek účinných obranných mechanismů, aby se ubránila všemu, co jí škodí. Pokud by takové razantní mechanismy měla, přestala by lehce být demokratickou a stala by se diktaturou. Proto každá demokratická společnost se potýká s extremismem. Po celém světě, naši zemi nevyjímaje, existuje mnoho nejrůznějších extremistických organizací, skupin nebo hnutí. Často bývá velmi složité určit, kdo je extremistou a kdo není, protože hranice mezi extremismem a normalitou je velmi široká a nejasně formulována.⁷² Jak je možné vidět, extremismus není pouze špatný, nebýt jeho, tak může i stát ztratit svou demokracii nebo demokracie může být časem přeformována a může se změnit na některé totalitární režimy.

---

⁷⁰ DANICS, Š. *Extremismus*. Praha: TRITON, s. r. o., 2003. s. 10.

⁷¹ DANICS, Š. *Extremismus*. Praha: TRITON, s. r. o., 2003. s. 13.

⁷² CHMELÍK, J. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex a Travis, 2000. s. 4.

9.2 Dělnická strana sociální spravedlnosti

Dělnická strana vznikla v roce 2002 pod názvem Nová síla z bývajících členů SPR-RSČ (Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa (SPR-RSČ) – byla česká politická strana založená 30. prosince 1989, zastoupená v Parlamentu v období let 1992-1998. Předsedou strany a nejvýraznější osobností byl Miroslav Sládek. V roce 2013 strana byla rozpuštěna a RM (Republikánská mládež) a dlouhou dobu pod předsednictvím Tomáše Vandase působila jako marginální národovecká skupinka (která spolupracovala i s levicovými spolky bránícími české pohraničí proti revanšistickým požadavkům). Poté, co ji posílili lidé z výše uvedených neonacistických struktur, se začala orientovat na spolupráci s neonacistickou německou NPD, se kterou realizovala řadu společných aktivit. Strana v roce 2008 zřídila i vlastní Ochranné sbory Dělnické strany (OS-DS), inspirované vlnou ultrapravicového paramilitarismu ve středovýchodní Evropě. V roce 2009 vzniklo i samostatné občanské sdružení Dělnická mládež (DM), které tvoří mládežnickou satelitní organizaci DS. Pro mnohé neonacisty představovala DS prostor pro realizaci stranických ambicí, přestože se DS oficiálně od neonacismu distancuje. DS neuspěla v roce 2008 v krajských volbách, zlomovým rokem byl rok následující – volby do Evropského parlamentu, kdy i přes neúspěch v kandidatuře dosáhla procentuálního výsledku 1,07%, což vedlo za následek poskytování prostředků státního financování politických stran pro stranu. V říjnových volbách do obcí DSSS obsadila 6 mandátů napříč celou ČR, 3 z nich vyhrála v Duchcově⁷³. DS a její paramilitární formace – Ochranné sbory Dělnické strany byly od podzimu 2008 silně angažovány v dění kolem litvínovského sídliště Janov, kde se vyhrotily vztahy mezi starousedlíky a nově příchozími Romy. Demonstrace DS s protiromským zaměřením v Litvínově podporoval Národní odpor i Autonomní nacionalisté. Dosavadním nejviditelnějším vyústěním celého dění byly rozsáhlé násilnosti a střety neonacistů s policií 17. 11. 2008. Vláda pod vlivem událostí v Janově se rozhodla podat Nejvyššímu správnímu soudu žádost o rozpuštění strany, ten však v březnu 2009 neuspěl proto, že neobsahoval potřebné důkazy pro rozpuštění. Další návrh na rozpuštění DS podala vláda v září 2009. Dělnická strana byla Nejvyšším správním soudem na základě návrhu vlády dne 27. 2. 2010 rozpuštěna. Proti rozsudku podali představitelé strany ústavní stížnost, která byla Ústavním soudem zamítnuta.

---

⁷³ *Dělnická strana sociální spravedlnosti – Volební výsledky* [online]. 2004, poslední revize 13. 10. 2012 [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.dsss.cz/dsss-ziskala-sest-mandatu_-vyrazny-uspech-v-duchcove-a-ve-vetrni>.

Již 20. 2. 2010 však členové Dělnické strany převedli své aktivity do Dělnické strany sociální spravedlnosti. Ta navázala svoji činnost po rozpadlé DS, jak ideově, tak personálně. Spojením s historickým nacionalismem včetně symboliky a image postupně strana opustila a snaží se působit seriózním dojmem legitimního politického subjektu. Na svých stránkách odmítá totalitní ideologie jako komunismus a nacismus a ve svém programovém vyhlášení se orientuje především na sociální problematiku a obdobná populistická témata. Jak bylo nepřímě řečeno, DSSS patří k pravicovému extremismu. Pan Doc. Danics definuje pravicový extremismus takto: *„Popírá princip rovnosti lidí jako duchovní základ demokratického ústavního státu. Projevuje se jednostranným vyšším hodnocením vlastního etnika, rasy, národa (egocentrismus, rasismus, vyhraněný nacionalismus) a ve snižování skupin, které jsou jiného druhu neboli cizí (xenofobie, antisemitismus, nenávisť vůči cizincům). Na místo principu stejných politických práv pro všechny by měl nastoupit systém, který institucionalizuje fundamentální nerovnost lidí, vycházející z původu, národní, etnické nebo rasové příslušnosti. Pravicoví extrémisté většinou nemají ucelenou ideologii (kromě fašismu a nacismu) a proto využívají a kombinují různé ideové koncepce, doktríny, postoje a mýty, které potom implantují na určitou mentalitu a myšlení určité komunity. Většina ideových koncepcí pravicových extrémistů vychází z nacionalistického a rasistického základu.*

Jejich podstatou je představa, že etnická příslušnost k národu nebo rase určuje hodnotu a kvalitu člověka. Z této představy potom mají vycházet i lidská a občanská práva, a proto má být společnost budována na principu monokulturnosti. Kromě toho pravicoví extrémisté propagují autoritativní politický systém, v němž splývá stát a etnicky homogenní národ, jakožto, údajně, přirozený řád, v jednotu a politická elita státu jedná v duchu jednotné vůle národa. Autorita politického vedení je nezpochybnitelná, neboť výkon moci provádí intuitivně na základě potřeb společnosti. V takovémto řádu jsou kontrolní mechanismy výkonu státní moci zbytečné, a proto se jeví zbytečnými i volby (jako prostředek vyjádření zájmů občanů), ale i význam politické opozice. Je potřebné zdůraznit, že toto vymezení vychází z politologického přístupu zkoumajícího problematiku pravicového extremismu, a tomu budou odpovídat i prezentované ultrapravicové subjekty, které navíc zahrnou i radikální pravici působící v našich podmínkách.“⁷⁴ Další skupinou jednoznačně působící v Mosteckém regionu by byla skupina skinhead.

---

⁷⁴ DANICS, Š. Extremismus. Praha: TRITON, s. r. o., 2003. s. 21-22.

9.3 Statistika extremismu v ČR

Rok od roku počet trestných činů s extrémistickým podtextem klesá, v roce 2008 se jednalo o 217 trestných činů, jediným výkyvem byl rok následující (265 trestných činů). V roce 2015 se jednalo o 175 trestných činů. Trestná činnost motivovaná nenávistí proti Romům za rok 2015 dosáhla k počtu 53 TČ, tedy celkově podílejší TČ s extrémistickým podtextem 18,6%. Toto číslo se stále snižuje, neboť z dostupných zdrojů Ministerstva vnitra ČR v roce 2011 TČ vůči Romům se jednalo o 69 TČ. Jednalo se především o TČ §352 násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, §355 hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny obyvatel a §356 podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod. Pokles trestné činnosti motivované nenávistí proti Romům a jeho poklesu můžeme připsat k tomu, že se stabilizovala situace a dále do popředí se dostala migrační krize, předním tématem byl boj proti islamizaci.⁷⁵

---

⁷⁵ *Ministerstvo vnitra České republiky – Extremismus* [online]. 2002, poslední revize 26. 9. 2013 [cit. 12. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.

10 Integrace a soužití Romů s majoritní společností na Mostecku

10.1 Město Most

10.1.1 Historie města Mostu a příliv Romů do této oblasti

První zmínky o starém Mostu můžeme nalézt v Kosmově kronice české z roku 1040. Město Most neslo svůj název díky tržní osadě na křižovatce dálkových cest

a přechodem přes pomořanské jezero. Starý Most na základě rozhodnutí vlády z roku 1964 má ustoupit těžbě hnědého uhlí, které je pod ním. Nedaleko starého Mostu byl postaven Most nový, na tu dobu moderní, ve stylu socialistické architektury. Ze starého Mostu zbyl gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie, který byl přesunut o 800 m. Město Most má s problematikou Romů na svém území větší zkušenosti, než město Litvínov. Řeší hlavně tři faktory s touto problematikou spojené. Prvním faktorem jsou realitní kanceláře, které pronajímají byty sociálně slabým občanům, druhým faktorem je vysoká nezaměstnanost v regionu (14% - 9 863 lidí)⁷⁶ a posledním je pak migrace Romů na území Mostu ze sousedního litvínovského sídliště Janov.

10.1.2 Nejproslulejší sociálně vyloučená lokalita v České republice

Sídliště Chanov se nachází dva kilometry od Mostu. V roce 1978 vznikl nový obvod Rudolice, kde se postavila základní škola a 13 obytných bloků. Sídliště mělo sloužit pro obyvatele starého Mostu po jeho demolici. Bývalý režim se domníval, že pokud politická garnitura zabezpečí Romy ze strany bydlení, sociálních a finančních jistot, ti se změní, zapomenou na svůj dosavadní život, na své zvyky, tradice, kulturu a tím se Romové bezproblémově asimilují do společnosti. Téměř nikdo ale neví, že právě Romové byli ze starého Mostu odstěhováni jako poslední. Díky teorii tehdejšího režimu o asimilaci a integraci Romů do společnosti byli Romové přestěhováni do této, nově vzniklé, lokality. Po určité době se ale stalo to, že obyvatelé z majoritní skupiny se odstěhovali pryč a tím zůstali na sídlišti jen Romové. Tradiční život Romů přilákal pozornost médií, které svými reportážemi dostala do povědomí společnosti. Od těchto dob je Chanov nejproslulejším romským ghettem v Česku.

---

⁷⁶ Český statistický úřad – *Nezaměstnanost v ústeckém kraji* [online]. 2015 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-k-31-3-2015>>.

Oproti Litvínovu, Magistrát města Mostu vlastní byty v Chanově i nadále, stejně jako v jiných lokalitách města, například blok 100 u zimního stadionu na Třídě Budovatelů. To byl první blok, kde Romové žili ve většině bytů. Bohužel se ale od roku 2002 Romové díky realitním kancelářím dostali i do dalších bloků a dnes jsou v celé staré zástavbě Mostu na výše jmenované ulici, a to až do bloku č. 89 u obchodního domu Prior. Třetím problémovým úsekem je lokalita Liščí vrch, kterému se v Mostě říká „Sedmistovky.“

10.1.3 Přístup Vlády České republiky a dalších státních institucí k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností

Ministryně pro místní rozvoj, Karla Šlachtová, 20. dubna 2016 navštívila sídliště Chanov. Podle svých slov se nestačila divit, jak se může něco takového stát. Měla na mysli proslulou dominantu chanovského sídliště, vybydlené vysoké panelové domy, které jsou vidět už při příjezdu do Mostu z dálnice, či po kolejích. Po její návštěvě vypsal Ministerstvo pro místní rozvoj ČR dotační tituly pro města na demolici starých neobydlených domů. Celková částka v roce 2016 činila 100 milionů korun. Pomocí této dotace město Most mohlo začít bourat 23. 11. 2016 první vybydlený dům v Chanově. Celková částka na demolici dvou vybydlených domů dosáhla výše 3,1 milionů korun.⁷⁷

10.1.4 Přístup místního zastupitelstva obce a sdružení k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností

Přístup města Mostu se určitě neřadí do přístupu pasivní politiky, existuje zde celá řada opatření, která docílila ke zlepšení situace. V první řadě na samotném sídlišti. Nynější realita sídliště je zcela jiná, než tomu bylo dříve. Místní lidé se netopí v tunách odpadků. Město je na své náklady nechalo vyvést. Celá lokalita dostala nový nátěr, byla opravena místní základní škola a řada obytných domů. Proběhla tu veškerá možná revitalizace – oprava veškerých chodníků, srovnání terénu. V roce 2013 byl zbourán zdevastovaný dům č. 12 a v roce 2016, jak již bylo zmíněno, padly k zemi dva vysoké panelové bloky.

---

⁷⁷ V Chanově začala demolice vybydlených domů [online]. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupný z WWW:<<https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/na-sidlisti-chanov-zacina-demolice-vybydlenych-panelaku-4605>>.

Z hlediska integrace je již situace horší. Obyvatelé města Mostu iniciovali petici proti zvyšování nájmu v Chanově. Chtěli tak zamezit tomu, aby Romové, kteří zde žijí, se kvůli zvyšujícím se nákladům na bydlení nezačali utíkat právě do Mostu. Petice měla kladný ohlas. Majorita, ale i romští starousedlíci v Mostě si mohli oddechnout, protože vedení města se rozhodlo odpustit obyvatelům chanovského sídliště dluhy na nájemném, na službách spojené s bydlením. Jakoby Chanov měl být navždy izolován od ostatní společnosti. Možná je to i cílem některých politiků, nechat tyto lidi v této lokalitě i nadále a situaci tak neměnit. Možná je cílem, aby se dala situace lépe monitorovat na jednom místě, než aby se dílčí problémy nedostaly za hranice této lokality. Příkladem si uvedeme zastupitele a tehdejšího náměstka primátora, Luboše Pitína, ze strany Sdružení Mostečané Mostu, kdy uvedl: *„Slušní a zodpovědní lidé nemohou bydlet společně s nepřizpůsobivými. Nepřizpůsobiví a cikáni nejsou schopni bezproblémového bydlení s ostatními, a proto je nutné vymezit pro individua prostor v rámci zákona, kde si budou moci žít svým životem a dělat si co chtějí.“*⁷⁸

Město spolupracuje s Agenturou pro sociální začleňování. V rámci spolupráce město využilo podmínky 10 % pracovních míst pro dlouhodobě nezaměstnané ve veřejných zakázkách města.⁷⁹ Město využilo tuto strategii zatím u 7 vypsaných veřejných soutěží na rekonstrukci panelových domů na sídlišti Chanov a na úklid Magistrátu města. Celkově po skončení těchto zakázek z 12 dlouhodobě nezaměstnaných osob, které dostaly příležitost právě pracovat na veřejných zakázkách, si 6 lidí nechaly firmy dodnes v zaměstnaneckém poměru. Tak alespoň tito lidé dostali šanci pracovat, navázat jiné, pro ně určitě lepší, kontakty a vymanit se ze svých problémů, například z finanční tísně. Dalším projektem je Akční návrh řešení sociálních problémů mosteckého sídliště „Stovky“, kde žije přibližně 1 000 obyvatel. Návrh se zaměřuje na podporu dobrého sousedství.

---

⁷⁸ *Sdružení Mostečané Mostu – Luboš Pitín* [online]. 2016, poslední revize 27. 9. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.mostecane.cz/17-volby/kraj2016/347-lubos-pitin-slusni-a-zodpovedni-lide-nemohou-bydlet-spolecne-s-neslusnymi-a-nepřizpůsobivými>>.

⁷⁹ *Agentura pro sociální začleňování – Aktuality* [online]. 2012 [18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/videomedailony-z-agentury-1-dil-most-vyuziti-podminky-10-procent>>.

Dobré sousedské vztahy by měla zajišťovat třetí strana, tzv. správci, kteří by pracovali se stávajícími a novými příchozími rodinami, které mají problémy, či jsou vnímány jako problémové. Případné konflikty v soužití by se díky tomuto opatření zachytily a řešily by se v jejich zárodku.⁸⁰ Most se zapojil stejně jako Litvínov do Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Samotný schválený III. komunitní plán sociálních služeb a služeb navazujících v Mostě na léta 2015 až 2018 naskýtá popis lokality, sociálních služeb a v neposlední řadě hledá způsoby řešení v naší oblasti vztahů, například za pomoci nízkoprahového centra u zimního stadionu, tzv. Zímáku nebo Střediskem volného času v Mostě, kde se vytvářejí různé aktivity s důrazem na spolupráci Romů s majoritní společností. Celou situaci zlepšují také asistenti prevence kriminality.

10.1.5 Pochody proti Romům

Po událostech z Janova nově již vzniklá politická strana – Dělnická strana sociální spravedlnosti (bývalá Dělnická strana), přesunula své aktivity do Mostu. Prostřednictvím médií jsme mohli shlédnout, jak se mnozí představitelé a členové této strany před magistrátem města poutali ke stromům. Bylo to od nich gesto, kterým chtěli strážníkům městské policie, kteří se snažili zakročit, ukázat, že na toto jednání nemají právo a znemožňují tak vyslovit svobodně svůj názor lidem, kteří zde jsou přítomni. DSSS nevynechala ani sociálně vyloučenou lokalitu Chanov, kde uprostřed sídliště předseda strany Tomáš Vandas, hlasitě, za pomoci mikrofonu a několik desítek členů strany, prezentoval volební program, založený z větší části proti nepřizpůsobivým. Návštěvy v Chánově se touto stranou uskutečnily ještě několikrát, kdy během jedné návštěvy se střetli i odpůrci DSSS, nikoliv Romové, ale lidé z majoritní společnosti, kdy jejich přítomnost s velkými transparenty měly říci, „Stop rasismu.“ Nyní se DSSS přesunula do Duchcova a na Ostravsko.

---

⁸⁰ **Agentura pro sociální začleňování – Most** [online]. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/rozvoj-dobrego-sousedstvi-i-souziti-v-mosteckych-stovkach-nabidne-akcni-plan>>.

10.1 Město Litvínov

10.1.6 Historie města a příliv Romů do této oblasti

První dochované zmínky o Litvínovu nalezneme z roku 1352 z papežského daňového rejstříku. Roku 1459 král Jiří z Poděbrad se postaral o to, aby severní Čechy se opět staly součástí České koruny. Bylo tím zabráněno odtržení a začlenění tohoto území pod saskou nadvládou. V průběhu 16. století se rozmohlo dolování rud také na českém území Krušných hor. V tomto období sem přišlo veliké množství nových obyvatel především ze Saska. V roce 1589 se stává majitelem Litvínova rod Lobkoviců. Marie Lobkovicová po uzavření sňatku s Maximiliánem z Valdštejna v roce 1642 znamenalo, že Horní část města připadlo na dlouhých 300 let Valdštejnům. Na přelomu 17. a 18. století se rozšířilo tkaní a předení podomácku. Později vznikaly první manufaktury. V roce 1907 byla postavena přádelna u litvínovského nádraží. V průběhu 19. století byla otevřena řada hlubinných dolů. V Československu Litvínov zažíval hospodářskou krizi, neboť byl stavěn ve velké části na průmyslu. Již v těchto dobách byly zaznamenány výrazné útlumy v průmyslovém centru. Za Protektorátu Čechy a Morava Litvínov spadl pod Německou říši v rámci oblasti Sudet. V tomto období docházelo k bombardování chemických závodů na výrobu pohonných hmot. Po válce byl postaven Koldům a mnohé další domy kvůli velké migraci ze Slovenska. V horách byla v roce 1960 dobudována přehrada Fláje a Janovská přehrada. Do první světové války se v Litvínově vyráběly hračky, které putovaly do Anglie a Ameriky. Veliký zlom přišel v roce 1989, kdy byla spuštěna privatizace, docházelo k velké stagnaci průmyslu, které vyústilo k uzavření hlubinných dolů, k omezení povrchové těžby uhlí a k uzavření textilních továren.⁸¹

10.1.7 Sociálně vyloučená lokalita Janov

Janov je okrajovou částí severočeského města Litvínova. Na konci sedmdesátých let dvacátého století zde bylo postaveno panelové sídliště pro obyvatelé těžbou zbouraných obcí. Sídliště tvoří okružní systém dvanácti ulic, ve kterém se nachází 26 vícepodlažních obytných bloků, celkově s počtem 2100 bytů. Byla tu veškerá občanská vybavenost, kulturní dům, knihovna, dobrá obslužnost městské hromadné dopravy. Od svého vzniku sídliště zde bydleli v menší míře Romové.

---

⁸¹ *Litvínov oficiální web města – Historie města* [online]. 2008, poslední revize 2. 5. 2009 [cit. 14. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.mulitvinov.cz/historie-mesta/d-420325>>.

Celkový přisun Romů do mosteckého regionu byl v dobách socialismu, a to díky teorie rozptylu, jednalo se také o průmyslovou oblast, kde byla práce. Dalším důvodem byl již proběhlý odsun sudetských Němců z této oblasti. Sídliště Janov se začalo potýkat se sociálními a ekonomickými problémy v 90. letech, kdy došlo k úbytku pracovních příležitostí. Město Litvínov začalo v této době privatizaci městských bytů na sídlišti. Mnozí noví majitelé začali nemovitosti pronajímat. Nájemné v Janově bylo levnější, než v jiných částech města. V roce 2005 bylo doprodáno 612 bytů dnešní společnosti C. P. I. Ta poskytovala volné byty jako náhradní bydlení pro sociálně slabé, hlavně romské občany z lukrativních lokalit ve středních Čechách. V poměrně krátké době tvořili Romové polovinu obyvatel sídliště. Privatizace bytů měla za následek zhoršení občanské vybavenosti, byla zrušena místní knihovna, kulturní dům byl přeměněn v hernu a bar. V letech 2001 až 2008 se z Janova odstěhovalo téměř 900 osob. To umožnilo volné byty zaplnit dalšími Romy prostřednictvím realitních kanceláří, které mnohdy byty vlastnily a měly od státu zaručenost zaplacení nájmu ze sociálních dávek. Nezaměstnanost sídliště dosáhla až 80 %.⁸² Došlo ke zhoršení hygienických podmínek v domech, bylo zde zaevidováno výtržnictví, záškoláctví a postupné degradování vztahů starousedlíků s novými nájemníky. Došlo k vytvoření Osadního výboru v centru sídliště, lidé hromadně sepisovali petice proti úpadku lokality a přílivu dalších Romů. V roce 2008 sama vláda zařadila Janov do lokalit ohrožených sociálním vyloučením. Město v roce 2009 začalo spolupracovat s Agenturou pro sociální začleňování, v rámci spolupráce Lokálního partnerství. Ve zmíněném roce sídliště vykazovalo znaky typicky sociálně vyloučené lokality, dokonce neslo označení Janovské ghetto. Byl zde vytvořen Integrovaný plán rozvoje sídliště, kdy došlo ke zkvalitnění infrastruktury a rozvoje lidských zdrojů. Nejenom, že byla opravena místní základní škola, opraveny chodníky, ale majitelé panelových domů mohli též žádat o příspěvky z evropských fondů na opravy svých objektů. V současné době se nachází na sídlišti více jak 5 panelových domů zakonzervovaných. Domy byly zdevastovány takovým způsobem, že se staly neobyvatelnými, byty byly neprodejné a na bytech byly velké dluhy na nájemném. V případě opuštění bytů nájemníky se do zmíněných bytů vloupali zloději, bydleli zde bezdomovci, zdržovali se zde narkomani a právě z toho důvodu došlo k zakonzervování těchto domů.⁸³

---

⁸² *Výzkum společnosti GAC spol. s.r.o. z roku 2014 v rámci zakázky Ministerstva Práce a sociálních věcí ČR.*

⁸³ *Historie Litvínovska a okolí – Historie Janova* [online]. 2011, poslední revize 7. 01. 2012 [cit. 14. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <http://litvinov.sator.eu/kategorie/litvinov/v-castech-obce/janov/historie-janova?page=0,1>.

10.1.1 Těžký rok 2008 a sním spojený extremismus formou projevu demonstrací dřívější politické DS proti Romům v Janově

V roce 2008 na státní svátek 17. listopadu využila situace politická strana s názvem Dělnická strana, která odstartovala řadu pochodů cílených proti Romům na janovském sídlišti. V témže roce za podpory místní majoritní většiny se sešlo 800 extrémistů, kteří usilovali o proniknutí do Janova. Vstupu extrémistům zabránilo zhruba 1000 těžkooděnců Policie ČR, hasičské vozy a celá situace byla monitorována policejním vrtulníkem. Dle expertů se jednalo o velice vyhrocenou situaci za posledních deset let. Chybou Vlády ČR, že konflikt ihned neodsoudila a město Litvínov situaci nezvládalo. Příslušníci Dělnické strany chtěli suplovat místní policii, kdy měli být z řad členů DS vytvořeny ochranné sbory, které měly dohlížet na dodržování pořádku na janovském sídlišti. Vedení města tyto kroky kritizovalo, označilo stranu za populistickou a po změně vedení města, kdy se na funkci starosty vrátil Milan Šťovíček, došlo k nedovolení ze strany úřadu ke konání dalších demonstrací. Tím se Dělnická strana se svými projevy přesunula do vedlejší lokality – Mostu, a to do proslulého Chanova.

10.1.1 Přístup Vlády České republiky a dalších státních institucí k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností

Díky dotacím, o které mohla města žádat Vládu ČR, vznikla v Janově funkce asistent prevence kriminality, kde jsou zaměstnáni místní Romové znalí problematiky kriminality mezi Romy. Slouží jako mezičlánek mezi Romy, starousedlíky a Policií v případě vzniklého problému, např. rušení klidu, situaci umí řešit. Počet těchto asistentů činil v Litvínově 4. Nyní se jejich počet zvýšil o další 4 členy (4 asistenti prevence kriminality mají na starosti pouze Janov). Po roce 2008 řada známých politiků mediálně profitovala na janovském sídlišti, kdy si svou popularitu zajišťovala razantními hesly, jak situaci zlepšit v případě zvolení. Život na janovském sídlišti si osobně měla, dle jejich slov, zkusit celá řada poslanců. Zkusit zde nějakou dobu žít slíbil například poslanec pan Jaroslav Škárka, který svůj slib ovšem zcela úplně nedodržel. Vystřídali se zde všichni ministři pro lidská práva, snad jen mimo pana Chvojky, který je v úřadu nový. Město spolu s Agenturou pro sociální začleňování vypracovalo Strategický plán sociálního začleňování.

10.1.1 Přístup místního zastupitelstva obce a sdružení k řešení otázek týkající se integrace a soužití Romů s majoritní společností

Proces revitalizace Janova se neobešel předem bez uklidnění situace v Janově. V prosinci 2008 radnice vyhlásila tzv. politiku nulové tolerance. Mimo časté posílení hlídek městské policie na sídlišti, zvýšení kontrol návštěvníků místních heren a monitorování počtu obyvatelů v bytech ve spolupráci se sociálním odborem se město zaměřilo na zefektivnění práce a zlepšení kontaktu se samotnými obyvateli městské policie, kdy byla zřízena pojízdná kancelář v dodávkovém voze, která mohla pohodlně celé sídliště monitorovat. Problémy s častým výskytem černých pasažérů v MHD vyřešil nástup předními dveřmi do autobusů. Čistota na sídlišti byla docílena zvýšením počtu odpadních nádob a svozových dnů odpadu. V rámci revitalizace bylo opraveno školní hřiště. Na sídlišti došlo k otevření detašovaného pracoviště Odborů sociálních věcí a školství městského úřadu, které pomáhalo místním občanům s jejich problémy. Na sídlišti fungují terénní pracovníci, kteří pomáhají sociálně slabým občanům s vyřizováním sociálních dávek, řešením splátkových kalendářů, problémů se záškoláctvím, zajištěním zdravotnické péče, zaměstnáním a chodu domácností. Programem pomoci již prošlo několik desítek janovských rodin. Ve spolupráci s městem byla otevřena v Janově kancelář Poradny při finanční tísni, kde mohou lidé žádat o řešení svého zadlužení, popř. oddlužení. Krátce po demonstracích zde bylo vytvořeno nízkoprahové centrum s názvem Jaklík.⁸⁴ Ve schváleném Komunitním plánu⁸⁵ zastupitelstvem na rok 2016 až 2018 město chce všem obyvatelům janovského sídliště nabídnout veškeré realizované sociální služby, to znamená, aby se staly přístupné a mohly pomoci k vymanění ze špatné situace klientů a ukázat jim cestu k lepšímu životu. Strategický plán sociálního začleňování⁸⁶ nese jako v jiných dokumentech charakteristiku obce, SWOT – analýzu a navrhuje řadu řešení na zlepšení situace. Příkladem je oblast sociálního bydlení, kde by mělo být vystaveno v roce 2016 až 2018 dvacet sociálních bytů, dále z hlediska revitalizace město si dalo za cíl odkoupit tři zdevastované panelové bloky, které chce nechat zbourat. Město zajisté dosáhlo významných kroků v oblasti zlepšení statutu v sociálně vyloučené lokalitě Janov. Svými veškerými prostředky bojuje proti sociálnímu vyloučení osob, jejich izolaci.

⁸⁴ ZOUBKOVÁ, T. *Urbanismus a územní rozvoj – Sídlíště Janov – 5 let procesu revitalizace*. 2014, roč. 17, č. 2. ISSN 1212-0855.

⁸⁵ *Litvínov oficiální web města – Rozvoj města* [online]. 2016 [cit. 15. listopadu 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mulitvinov.cz/rozvoj%2Dmesta/ds-53340/p1=82149>>.

⁸⁶ *Litvínov oficiální web města – Rozvoj města* [online]. 2016 [cit. 15. listopadu 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mulitvinov.cz/rozvoj%2Dmesta/ds-53340/p1=82149>>.

Městu se podařilo stabilizovat situaci v oblasti bezpečnosti. Město díky projektu Integrovaného plánu rozvoje sídliště Janov chce změnit ráz lokality. Usiluje dlouhodobě o sundání nálepky sociálně vyloučené lokality. Jako důkaz, že se jedná o proces měnící se tváře sídliště, které s jeho problémy nelze rychle a jednoduše vyřešit, můžeme použít slova bývalého starosty města Daniela Voláka: *“Péče o Janov je běh na dlouhou trať.”*⁸⁷

---

⁸⁷ *Péče o Janov je běh na dlouhou trať* [online]. 2009 [cit. 15. listopadu 2017]. Dostupné z WWW: <http://mostecky.denik.cz/zpravy_region/starosta-litvinova-pecce-o-janov-je-beh-na-dlouhou-.html>.

11 Výzkumná část

11.1 Dotazníkové šetření

Nejčastějším a nejjednodušším způsobem zjišťování informací probíhá prostřednictvím dotazníkového šetření. Lidem tato forma nejvíce vyhovuje, a pokud se jedná o anonymní dotazování, lidé bezpochyby odpoví lépe na otázky dotazujícího, než pokud by dotazník byl jmenovitý. Na základě problematiky, především faktoru strachu, abychom se dozvěděli některé informace, dotazník byl samozřejmě anonymní, byl otázkami přizpůsoben na problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností. Byly vytvořeny 2 formy dotazníků – otevřený a uzavřený. Obě dvě verze byly dány stejnému respondentovi. Odpovědi na uzavřený dotazník klasicky byly především ano, ne a následně otevřený dotazník, jelikož člověku řekne více, rozvede myšlenku nebo názor jednotlivce měl za prvé, jak bylo řečeno rozvést myšlenku dotazovaného k problematice, kdy nestačí tudíž pouze odpověď ano, ne, ale očekává se nějaký nápad řešení či bližší specifikace, jaké vztahy a co vůbec za dobrý vztah s druhou skupinou si můžeme představovat u daného respondenta. Byl sledován i tak zvaný lžiskor z hlediska psychologie, jestli člověk odpoví stejně na otázku v druhé formě dotazníku jako v uzavřeném. Toto bylo především primárním cílem, jestli člověk si je vědom svého odpovídání – tzv. reaktibilitě, tudíž mohla být ověřena správnost odpovídání na stejné otázky. Tak bylo jediné možné poznat, pokud člověk si nevymýšlí, za svými názory si stojí. Obě formy dotazníku měly přibližně stejné zastoupení otázek – přibližně se jednalo o 12 dotazů. Již z dřívějších zkušeností vyplynulo, že dotazování lidí na ulicích je samotný problém z hlediska ochotnosti člověka vyplnit příslušný dotazník. Lidé v posledních době jsou přesyceni nějakými veřejnými míněními, kdy mají něco zhodnotit, ponejvíce především dotazníkovou formou, tudíž ta averze vyplňovat někomu dotazník je vysvětlitelná. K přihlédnutí na ono naše téma se ještě více zužil okruh respondentů, neboť i přes ujištění, že je dotazník anonymní, odmítli z důvodu strachu dotazník vyplnit. Tudíž z očekávaného velkého množství dotazovaných bylo veliké zklamání. Celkem se dotazování zúčastnilo 16 osob různého pohlaví, kdy dotazovaný z hlediska gender studies byly vyvážené, věkem šli dotazovaní rozdělit do 3 skupin – do 25 let (2), od 25-59 (12), od 60+ (2). Ohledně vzdělávání – 1 dotazovaný vystudoval pouze základní vzdělání, 8 středoškolské nebo učební obor a 6 dosáhlo vysokoškolského vzdělání.

Dotazovaní byli zaměstnání na různých úrovních – pedagogové, ale i lidé, co neměli s učitelstvím absolutně nic společného například uklízečky, ale objevila se dotazníku i jedna důchodkyně, která již nepracuje, dříve pracovala jako kantýnská a skladnice. Mezi respondenty se našel i člověk, který je hlášen na úřadu práce. Z hlediska problematiky, jak vnímají vztahy a integraci obyvatel města Litvínova a okolí, byly záměrně směřovány na obyvatele celého části města i mimo něj – tudíž varianty lokalit: Janov a Hamr (5), střed města (5), Osada a Loučná (3), Most (2), přilehlá města – Žatec (1). Šlo o to, jestli vztahy, celkový negativismus, extremistické choutky nebo vymykání se problematiky je větší u obyvatel, kteří bydlí v samotném sídlišti nebo na okraji sídliště Janov, než u ostatních obyvatel města, kteří bydlí více daleko od sociálně vyloučené lokality. Ač se jedná o velmi malý vzorek lidí v poměru na počet obyvatel Litvínova, tak i přesto malá část lidí nám může ledacos říci a je i pravděpodobně možné, že i třeba stejný názor zastávají většina nebo zbytek obyvatel města. Touto otázkou se však zabývat nebudeme. Aby bylo vyhodnocení srozumitelné, bude korespondovat s otázkami od začátku dotazníku až do poslední otázky nejdříve uzavřeného dotazníku. Jak je možné spatřit z první otázky, téměř polovina dotazovaných nezná o Romech nic. Další otázka – 12 dotazovaných má záporný vztah k Romům. 13 respondentů by nedokázalo s Romy žít pospolu, tudíž by je nechtěli za sousedy. 11 respondentů z 16 odpovědělo, že nesouhlasí s projevy extremismu. 7 respondentů to dokonce uvedlo, i přesto, že vztah k Romům označili za záporný, což můžeme říci, že by zvolili k řešení problému jinou cestu, než právě zmíněnou cestu extremismu. Jedna dotazovaná uvedla, že demonstrace není projevem extremismu, ale jde o naše právo, dát najevo nesouhlas na danou věc, což není lež. Je to naše právo, vycházející z Listiny základních práv a svobod, zákona o shromažďování, zákon o svobodném projevu atd. Je to naše právo projevit nesouhlas. V tomto směru jde o kladný účinek, kdy záležitost se zlepší. S tímto názorem se ztotožňuje i autorka Samková. Je teď otázkou, kdo bere demonstraci za právo a kdo již za projev extremismu. Dochází k určení hranic, například demonstranti hajlují, jsou ozbrojeni – to už je za hranicí. Bohužel většina lidí, i média, používají výrazy, jako, že vlna extremismu roste a používají jako důkazy zmíněné demonstrace. Opak je pravdou, situace se zklidnila, stabilizovala, projevy extremismu ubývají. Z navazující páté otázky, na základě předchozích odpovědí, se dalo dedukovat, že většina dotazovaných, odpoví, že demonstrace a pochody by situaci ještě zhoršily. Přesně takto odpovědělo 13 lidí. U otázky číslo 6 je zajímavé, že ze všech respondentů žádný nevybral variantu „Ano, dostatečně“.

9 zvolilo střední cestu. Vláda ČR řeší problematiku málo a 6, že problematiku neřeší vůbec. Dle výsledků odpovědí u této otázky je jednoznačná absence vlády čelit, nebo jakýmkoliv způsobem řešit problém, činit některá opatření ke zlepšení vztahů.

To se domnívají alespoň dotazovaní. Jiný, trochu více optimistický pohled na řešení problematiky je přístup města. Tentokrát se promítla i odpověď, že město řeší problematiku dostatečně (dokonce dvakrát), na rozdíl od přístupu vlády ČR.

11 dotazovaných si je vědomo, že město s problematikou pracuje, věnuje se jí, ale občané jsou přesvědčení, že by město, ve kterém žijí, mohlo konat více. Pouze 3 občané odpověděli, že město nekoná žádné kroky v této oblasti, zlepšování vztahů Romů s majoritou. Byla by na místě další otázka pro tyto dotazované, a to, co by podle nich mělo město dělat, aby svou odpověď přehodnotili na kladnou. Každý si může práci úřadu představovat jinak. Jeden člověk může považovat za snahu usmířit, zlepšit vztahy, tím, že alespoň starosta, nebo primátor města se sejde s občany a vyslyší jejich prosby a například zvýší počet strážníků městské policie v problémových lokalitách a ve večerních hodinách, někde i ve dne. Druhým tento krok nestačí, neboť si myslí, že dané opatření nic nezlepší. Proto odpovědělo, že se město nesnaží řešit danou situaci k lepšímu. U otázky číslo 8 s poukazem na odpovědi čtvrté a páté otázky, můžeme opět vytušit, jaká bude převládat odpověď. 13 respondentů odpovědělo, že se situace musí řešit mírumilovnou cestou. 3 respondenti uvedli, že jedinec cestou násilnou. I přesto, že nesouhlasí s projevem extremismu. Uvedli, že pochody a demonstrace problém maximálně prohlubují. Mnozí si proto neumí představit, v jakém duchu by vedli násilnou metodu, když nesouhlasí s projevy extremismu. U deváté otázky, ani jeden z dotazovaných neodpověděl, že běžný občan dělá něco pro zlepšení vztahů. Společnost se pak nemůže divit, že se vztahy nemění. Pokud budeme spoléhat na úřady, které většinou dělají minimum, nebo nic (vyplývalo z dotazníku), tak absolutně není jasné, kdo jiný, než běžný občan, který se s druhou stranou setkává den co den, by měl chtít navázat kontakt a docílit zlepšení situace. My jsme majoritní společnost, která často nadává na Romy, ale se záležitostmi nic neděláme. Je otázkou, zdali si můžeme právoplatně stěžovat, když neprojevujeme žádnou aktivitu? Na otázku na jiná etnika, jestli má občan dobrý či špatný pohled na jiné etnika, než Romy, bylo překvapující, že 11 dotazovaných odpovědělo dobrý, čtyři mají špatný pohled, zkušenosti a jeden respondent uvedl, že by záleželo, o jaké etnikum, či národnost by se jednalo. Je zde znázorněno, že Romové nám leží v žaludku, že se jedná o jedinou skupinu, která nám jako majoritě opravdu vadí. Na otázku, s kým byste raději žili v okolí, žádný respondent i přes kladné vztahy k Romům neodpověděl možností žít v okolí právě s Romem.

Raději zvolili variantu Asiat (8), Ukrajinec (4), varianta obou národnostních menšin (3). Je vidět, že ostatní etnika, či národnosti nám nevadí, a to i přesto, že každý národ či etnikum mají svá pozitiva, ale i negativa. Asiaty pracují a nepobírají sociální dávky. To, že skupují zboží v akcích v supermarketech a pak nám, Čechům, je prodávají o polovinu draž ve svých večerkách, to občanům nevadí, stejně tak, jako, že neplatí řádně daně. Dalším problémem, který by nám, jako společnosti měl vadit, je fakt, že prodávají pašované cigarety, „pančovaný“ alkohol, pěstují marihuanu atd., a tím také okrádají stát na daních a dopouštějí se trestné činnosti. To jsou věci, které ovšem jako zlo nevidíme. Vadí nám hlavně to, že Romové nechodí do práce, žijí ze sociálních dávek, které vnímáme, jako „naše“ peníze, které jim dáváme zadarmo. U Ukrajinců vládne rétorika, že jde o pracovitý národ, který k nám přišel hlavně pracovat. Neřešíme, zda jsou tu legálně zaměstnaní, zda neprovozují kriminální činnost. Například nebylo málo případů ve spojitosti s mafii, drogami, provozováním prostituce nebo obchodem s bílým masem. Společnost opět bere Ukrajince jako obětavý, pracovitý a chudý národ, který k nám jede za prací a za penězi, které pak posílají chudým rodinám domů na Ukrajinu. I prezident Zeman se v nedávné době vyslovil s názorem, v souvislosti s migrační krizí, že by radši uvítal v zemi Ukrajince, než Syřany, protože Ukrajinci by aspoň v naší zemi pracovali. Opět se potvrzuje, že neřešíme negativní situace a zapomínáme na problémy, které tu s Ukrajinci přetrvávají. Pro společnost je opět prioritou, že příslušníci tohoto národa nejsou závislí na finančních prostředcích státu, mají stále zaměstnání a jsou spořádaní, co se týče společného bydlení, či soužití. Jedna dotazovaná uvedla, že by to bylo jedno, s kým by byla v sousedství, když by se jednalo o slušného člověka, problém by nebyl. Narážíme jako u výzkumu paní Welnerové na pojem slušnost, a pokud by byl člověk neslušný, v našem případě Rom, tak jednoznačně by s ním dotazovaná určitě v sousedství nežila. Na otázku číslo 12, jestli mají na dnešní situaci vliv média, se všichni, přesněji 16 dotazovaných shodlo, že ano. Je dobré, že si toto lidé uvědomují, tudíž nejsou zcela pasivní příjemci zpráv. Nevěří tedy všemu, co vidí, či slyší v médiích. Neberou to jako neotřesitelný fakt. Mezi pasivní konzumenty těchto informací patří hlavně lidé v důchodovém věku, kteří zažili minulý režim. Naproti tomu jsou tu mladí lidé, kteří se právě díky jinému přístupu k sdíleným informacím často dostávají právě se starší generací do názorového konfliktu, protože ta věří většinou všemu, co je jim v médiích řečeno. Na poslední otázku odpověděli dotazovaní, že dotazník byl pro ně srozumitelný (15). Jeden dotazovaný uvedl, že dotazník byl nejednoznačný, že se nedalo odpovědět na některé otázky pouze jednou odpovědí.

Proto mnozí lidé dávají přednost otevřenému dotazníku, kde se mohou rozepsat a vyjádřit tak lépe svůj názor. Proto byl dán veřejnosti druhý dotazník, otevřený. Zde mohli odpovídat ve dvou rovinách a také dotazník měl potvrdit pravdivost tvrzení a odpovědi z prvního, uzavřeného dotazníku. Šlo o to, zjistit, zda dotazovaný si stojí za svým názorem, za svou odpovědí z uzavřeného dotazníku s možností odpověď rozepsat, nebo zda si za odpovědí z uzavřeného dotazníku tak pevně nestojí a zjistit důvod, proč tomu tak není. Proč změnil svůj názor, co ho k tomu vedlo. Na výsledek se podíváme v závěru, kdy se oba druhy dotazníků a odpovědi na ně budou srovnávat.

Nyní k otevřenému dotazníku. Na otázku jak byste charakterizoval/a Romy odpovědělo 7 respondentů takto – označili Romy za nepřizpůsobivé. Je zde dokázáno, že mnozí lidé za tímto pojmem vidí příslušníky z řad romské komunity. Každý toto slovo si vyloží dle sebe, mnohdy i k jeho prospěchu k získání například popularity – příkladem je paní Řápková nebo pan Čuněk. Druhou nejčastější charakteristikou bylo, že se jedná o líné lidi, pobírající sociální dávky, čímž tudíž zneužívají stát. Objevil se zde i názor, že Romové rovnají se problematictí lidé. Na otázku, co znají naši respondenti o Romech, odpověděli (11), že Romové žijí kočovným způsobem života a že přišli z Indie. Tímto tato otázka povětšinou byla uzavřena. Dotazovaní zjevně neví, tak jako většina majoritní populace nic více, než pouze tyto 2 fráze. 3 dotazovaní se o Romy nezajímají, 1 dotazovaný neví a další odpověď byla docela dost. Pokud někdo odpovídá takto, tak by se měl více rozepsat, vypadá to, dle psychologické stránky chování jedince, že skutečně nic neví. Bohužel zcela potvrdit tato domněnka nelze. Otázka ohledně vztahů Romů s majoritou byly odpovědi vesměs podobné jako u dvou předchozích otázek – nechtějí pracovat, zvykli si pobírat sociální dávky, nevím o jejich problémech. Mezi hodně odpověďmi byla zastoupena hodně jedna stejná věta, názor, že se nechtějí začlenit, že si žijí svůj život, tudíž prosazují svá pravidla. Jeden respondent odpověděl, že jde o antirasismus, tedy rasismus z druhé strany, ze strany Romů vůči majoritě. Na čtvrtou otázku, jestli občané souhlasí, nebo souhlasili s postojem Dělnické strany, odpovědělo 14 respondentů striktně ne. Jeden respondent z Mostu odpověděl ano, ale pouze v tom, že svým konáním na daný problém upozornila a dala ho do podvědomí lidí. Na otázku jak by měly orgány státní správy, samosprávy a občané města pomoci zlepšit vztahy odpovědi zněly takto: dát Romům práci, snížit sociální dávky, stejná pravidla pro všechny a striktně dbát na jejich dodržování. Objevila se zde i myšlenka dát šanci Romům žít plnohodnotně, ale bez výhod a zlepšit, zpřísnit podmínky pro jejich zaměstnávání. Na otázku, kdo je podle dotazovaného nepřizpůsobivý byla jednoznačná odpověď Rom.

Dominovala dále zde spíše charakteristika tohoto slova, že se jedná o občany, kteří nedodržují pravidla, obchází systém, nejsou ochotni se přizpůsobit, jedná se o vandaly, parazity na systému a „špinaví“ lidé. Dále byl zde i názor, že jde o hlučné lidi. U této otázky se objevil názor rozptýlit nepřizpůsobivé mezi majoritu, aby nebyli koncentrováni v problémových lokalitách – ghettech. Sociálně vyloučená lokalita byla definována jako část obce, kde žijí Romové, nepřizpůsobiví lidé, kteří nejsou schopni se zařadit do normálního života. Problémové lokality jsou v dotazníku označovány jako ghetta, někteří dotazovaní hned uvedli jako příklady Janov nebo Chanov. Pojem asimilace rozdělil názorově naše dotazované, v jednom táboře vládl názor, že se jedná o začleňování jedince či skupin do společnosti, nebo že se Romové musí přizpůsobit majoritní většině. Je zde pouze jeden problém na problematiku, který je v očích majority správný, že se musí za každou cenu Rom přizpůsobit majoritě, tím, dle odpovídajících by se samotný problém vyřešil. Druhý tábor razil názor, že asimilace není reálná. Na kroky Vlády ČR a města na řešení problémů v Janově či Chanově převládal názor, že by Romové měli dostat práci, méně sociálních dávek, dostat vyšší vzdělání. Dále by měla, podle dotazovaných, proběhnout demolice vybydlených budov na sídlištích. Jeden dotazovaný odpověděl, že by je vystěhoval, jako ve Vsetíně. Zajímalo by nás kam, a co by dotyčný tím dosáhl, přesunul by se problém pouze o kus dál. Padly tu i dvě stejné odpovědi, že Romům nastavený systém, tedy dnešní realita, vyhovuje. Poslední odpověď byla: zrušení obou sídlišť. Opět se tím ale problém neřeší, jen se přesouvá jinam. Na otázku, zda může občan něco v problematice změnit, zavládl názor, že ne, vyjma dvou, který poznamenal maximálně volbami. Druhý dotazovaný z uvedených dvou, v důchodovém věku, odpověděl, že pojmenování problému a sdíleného širokou veřejností by se vztahy mohly zlepšit. Opačně odpověděli dotazovaní na otázku, zda na vnímání situace hrají velkou roli média. 14 občanů odpovědělo ano, 1 si je jistý, že nikoliv a jeden nevěděl. Zda lze docílit bezproblémového soužití s Romy panovaly názory, že spíše ne. Poukazovalo se na odlišnou historii, mentalitu, priority. Jako důkaz se uvádělo, že se s tímto problémem společnost potýká už od sedmdesátých let a doteď nejsou zjevné žádné pozitivní výsledky. Majoritní společnost se snaží, ale Romové nejeví k zlepšení situace žádný zájem, což potvrzuje již zmíněný názor respondentů, že systém zavedený v našem státě jim vyhovuje. Dva občané jsou přesvědčeni, že problém se soužitím vyřešit jde, podmínkou je však práce a vzdělání a méně uzavřenosti Romů vůči majoritní společnosti.

Tím se opět potvrzuje mínění většiny společnosti, která na nezaměstnanost, nevzdělanost a uzavřenost romské komunity upozorňuje a je to většinový názor i autorů publikací, z kterých jsem pro tuto práci čerpal. Na otázku, zda by vedl dotazovaný dialog s druhou stranou, 12 odpovědělo, že by tuto možnost využilo, 4 z nich by se bránili s vysvětlením, že nemají důvod se do dialogu s Romy pouštět. Celková průměrná známka za otevřený dotazník je 2, tedy dotazník, až na některé poznámky, jako větší specifikace otázky, byl srozumitelný.

Celkový závěr je následující - tak jako v knize Romové a stereotypy je na Romy nahlíženo negativně ve všech oblastech života. Jediným řešením majority je, že Romové by se měli přizpůsobit většině. V tomto si ale majorita protiřečí, protože v dotazníku byla asimilace označena jako nereálná. Tedy ztráta svého dosavadního já u Romů, je jediné východisko, které bere majoritní společnost v potaz a de facto jako podmínku k řešení dané situace. Pokud bychom všichni věděli něco z historie života Romů, než to, co napsali dotazovaní, tj. odkud přišli, určitě bychom netlačili minoritu k vyššímu vzdělání, protože bychom věděli, že touto cestou se u Romů nic nezmění. Jde o to, že u Romů už z historie je patrné, že pro ně vzdělání nehraje tak velkou roli jako u majoritní společnosti. Je také další věcí pohledu, co by se stalo, kdyby Romové vyšší vzdělání měli. Opravdu by je majoritní společnost přijala mezi sebe? Nebo by stále přetrvávaly předsudky, které trvají dodnes? Zda něco dělá k zlepšení stát, město, občané, převládá opět odpověď ne. Podle dotazovaných na situaci upozorňují jen média, která ale problém zveličují a mohou vyvolat vlnu nevole mezi majoritou a Romy. To pak vede k situacím, jako byly pochody, demonstrace. Podle dotazovaných se jinak problém neřeší. Nikomu nic v dotazníku zřejmě nechybělo, neboť místo pro napsání vlastního názoru zůstalo u všech dotazníků prázdné.

Nyní k porovnání obou dotazníků, tj. prověřování lžiskoru a zkoumání odpovědí. Dotazovaný v uzavřeném dotazníku odpověděl, že o Romech něco ví, ale u otevřeného nevyplnil nic. Dotazovaní většinou psali, že Romové pocházejí z Indie, že je to kočovný národ. Jinak nic z historie nebo zvyků nevedli. Mezi společnostmi je málo informací o historii této skupiny obyvatel. V tomto směru by se měla majorita více vzdělávat již na základních školách. Mnozí dotazovaní nemají dobré zkušenosti s Romy, ale na druhou stranu odpovídají, že nesouhlasí s extremismem. Je to docela zajímavý rozpor mezi odpověďmi. Dva dotazovaní odpověděli, že souhlasí s extremismem, s politikou Dělnické strany, s pochody, ale jsou si naproti tomu dobře vědomi, že se touto cestou celá věc jen zhorší. Jde o protichůdné odpovědi, které vůbec potom nedávají smysl. Jeden respondent souhlasí s extremismem, ale ne s politikou Dělnické strany.

Je to zajímavá odpověď, protože dotazovaný neuvedl, jakým způsobem by tedy situaci řešil. Můžeme se jen domnívat, možná by volil jinou extremistickou stranu, možná jinou, snad i násilnou cestu. Dalším problémem respondentů byla schopnost navázat dialog s Romy, i přesto, že se jim situace se soužitím nelíbí. Nic by tím nevyřešili, proto jsou pasivní. Tímto způsobem reaguje plno lidí. Pokud to tak ale vidí všichni, je zajímavé, že všem situace s Romy vadí, ale aktivně se do řešení problémů k lepšímu nikdo nezapojuje. Podle některých dotazovaných se majorita snaží řešit problém se soužitím Romů s majoritní společností, ale podle nich to nemá cenu, protože romská komunita je uzavřená, nepouští mezi sebe nikoho. Podle dotazovaných by vstřícný krok měla jako první, udělat právě romská komunita, aby došlo konečně k oboustrannému dialogu, kterým by se situace pohnula z místa, na kterém dnes je.

11.2 Řízené rozhovory

Problematika integrace a soužití Romů s majoritní problematikou je vysoce rozsáhlá oblast, kterou nevyřeší pouze jediná osoba, musí dojít k součinnosti všech státních i nestátních institucí, potažmo i obyčejných občanů z obou dvou zmíněných stran. Nejvíce informací se můžeme dozvědět přímo z rozhovorů s danou osobou, kdy můžeme ji klást dodatečné otázky, pokud odpověď není dostačující, neúplná nebo snadno zaměnitelná takovou odpověď by mohla zkreslit situaci tím, že každý by si ji mohl vyložit dle svého uvážení. Dále můžeme sledovat při vedení rozhovoru, jak se člověk u toho chová – jeho mimiku, například pokud člověk znejistí nebo se k problematice nechce vyjadřovat, můžeme cokoli dedukovat. Z hlediska časové náročnosti to byl těžký úkol, zejména vůbec oslovit příslušné zodpovědné osoby, co by správně měli řešit problematiku vztahů Romů a většinové společnosti. Tato působnost – věcná a místní jim do kompetence bezesporu spadají a jsou tudíž i povinni se problematice věnovat. Že se jedná o problematiku, není bezesporu pochyb – přibývají sociálně vyloučené lokality (na Mostecku – Chanov, Obrnice, Janov, Lom), které se absolutně stávají mnohdy nekontrolovatelnými z hlediska imigrace, sociálně patologických jevů, kriminality atd. Druhým faktorem jsou extremistické pochody některých skupin občanů, které směřují d těchto lokalit a jejichž cílem je nejenom strhnout pozornost médií, ale na svou stranu dostat, co nejvíce občanů. Třetím faktorem bychom mohli uvést, že právě díky těmto 2 jevům se obě společnosti od sebe izolují a zvyšuje se negativní postoj většinové společnosti proti Romům a naopak Romové ztrácejí důvěru a nemají důvody, proč navazovat kontakty s námi.

Tudíž, jak bylo řečeno, jedná se o problematiku rozsáhlou, proto byly osloveny tyto úřady – Kancelář prezidenta České republiky, Vláda České republiky, respektive dotazy byly směřovány na předsedu vlády pana Bohuslava Sobotku, z politické strany Sociální demokracie, pana Andreje Babiše, co by ministra financí, 1. místopředsedu vlády a samotného předsedu politického hnutí ANO, otázky padly i na ministra pro lidská práva Jana Chvojku ze Sociální demokracie, nebylo zapomenuto ani na bývalé ministry pro lidská práva – pana Jiřího Dienstbiera, též senátor za sociální demokracii, pana Michaela Kocába, Džamili Stehlíkové, na samotnou Agenturu pro sociální začleňování, na Ministerstvo práce a sociálních věcí, na ombudsmanku Annu Šabatovou, Dělnickou stranu sociální spravedlnosti, která působí napříč celou Českou republikou, ohledně strany dotazy směřovaly na předsedu strany Tomáše Vandase a dříve dost často medializované jméno, bývalé předsedkyně strany Lucii Šlégrové. Na úrovni kraje byl osloven současný hejtman Ústeckého kraje pan Oldřich Bubeníček za Komunistickou stranu Čech a Moravy, minulá hejtmanka a posléze náměstkyně hejtmana Ústeckého kraje Jana Vaňhová z České strany sociální demokratické, senátor a zastupitel Ústeckého kraje pan Jaroslav Kubera za Občanskou demokratickou stranu a mezi poslední pan Jiří Šulc, co by starosta a primátor města Mostu v 90. letech, mezi lety 2000-2008 první hejtman Ústeckého kraje a bývalý poslanec Parlamentu České republiky za Občanskou demokratickou stranu a byl kontaktován samotný krajský úřad. Za místní – regionální politiku statutárního města Mostu byla kontaktována paní Alena Dernerová, zvolená senátorka již druhém období, současný primátor pan Jan Papareqa za nestraníky, zastupitelka a bývalá náměstkyně primátora Vladimíra Ilievová za politické hnutí ANO, které opustila, bývalý primátor za stranu Severočeši.cz Vlastimil Vozka, který zastupoval úřad přes 13 let do roku 2014, stal se jedno volební období krajský zastupitel a je členem Poslanecké sněmovny České republiky, jeho nejbližší kolegyní se za jeho působení v křesle primátora stala Hana Jeníčková ze stejné jmenované politické strany, první náměstek primátora, který působil ve funkci též po boku zmíněných posledních osob přes 13 let pan Lubiš Pitín, byl také ve funkci náměstka pro školství, Bronislaw Schwarz – zastupitel města Lomu, bývalý ředitel městské policie Most a bývalý zastupitel Ústeckého kraje, současný poslanec za hnutí ANO, pan Karel Novotný – dlouholetý zastupitel města Mostu za stranu ČSSD a v neposlední řadě samotný úřad.

Za město Litvínov byla kontaktována současná starostka Kamila Bláhová za politické hnutí ANO, 1. místostarosta Erika Sedláčková z Komunistické strany Čech a Moravy, 2. místostarosta Mgr. Milan Šťovíček za Starosty a nezávislí a bývalý dlouholetý starosta města, dlouholetý zastupitel města, od roku 2008 dosud zastupitel Ústeckého kraje a bývalý dlouholetý člen a ředitel městské policie pan Martin Klika z České sociální demokratické strany, jednoho času náměstek spravedlnosti České republiky, jednu dobu starosta města a nynější zastupitel Daniel Volák z politického hnutí Otevřená radnice. Ohledně oblasti kriminality a sociálně patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách byla oslovena obecní policie obou měst a to ředitelové městské policie – za Litvínov pan Zdeněk Urban, za Most Jaroslav Hrvol. K problematice kriminality byly osloveny dvě pracovnice prevence kriminality za každé město – Michaela Hejcová za Litvínov, Miluše Hegenbartová za Most. Otázky směřující na problematiku bydlení byli osloveni majitelé a pracovníci realitních kanceláří, neboť Romové bydlí v početném množství v bytech, kdy jsou právě majiteli bytů realitní kanceláře – za realitní kanceláře byli osloveni – známí herec a vlastník Mostecké realitní a bytové agentury Jiří Maria Sieber, majitel realitní kanceláře Molík – Radek Molík, majitel realitní kanceláře Štípek – Jiří Štípek, majitelka realitní kanceláře a učitelka Jana Soudková, za Bydlete s Námi jednatelka společnosti pan Mleziva a manažerka pobočky Veronika Roberová a Danuše Bradáčová za realitní kancelář Dumreality.cz. Za bytovou politiku Stavební bytové družstvo Krušnohor – dotazy směřovaly na místopředsedu bytového družstva Františka Rybu, který vedl boj na janovském sídlišti vůči nepřizpůsobivým a byl autorem petice, která směřovala do Poslanecké sněmovny České republiky a měla říci našim zákonodárcům, jaká situace na sídlišti panuje. Podepsaní žádali o nějaké pokusy řešení ze strany Vlády ČR. Byl osloven i tiskový mluvčí bytového družstva Krušnohor pan Jiří Mertlík, jelikož pan Ryba nebyl delší dobu k zastížení. Zhoršujícím stavem janovského sídliště byl založen Osadní výbor, který měl na starosti řešení soužití mezi Romy a většinovou společností v sousedských vztazích svých domovů a okolí – členové Patrik Christian Cmorej a paní Martina Vettermannová. Ohledně otázky nezaměstnanosti, která v sociálně vyloučených lokalit se pohybuje v alarmujících číslech, byla oslovena pobočka Pracovního úřadu České republiky v Mostě, pracovnice na úseku poradce pro volbu povolání Jana Riegerová a dlouholetý kamarád Filip Juriš, který pracoval na ÚP v call centru pro poskytování obecných informací k jednotlivým dávkám, současné době pracuje na oddělení zaměstnanosti v rámci projektu Podpora odborného vzdělávání zaměstnanců v Brně.

V dotazování nemohly ani chybět příspěvkové organizace zřízené městem za pomoci financování z prostředků Evropské unie - jedná se o nízkoprahová centra - na sídlišti Janov se jedná o nízkoprahové centrum Jaklík, v Mostě o nízkoprahové centrum Zimák, dále Klub národnostních menšin, který se nachází v ulici s vysokou koncentrací romského etnika. V Chanově byl osloven Dům romské kultury, občanské sdružení Dživas, které se nachází též na sídlišti Chanov. Z hlediska populismu 2 jména, která byla silně medializovaná v souvislosti s boji proti Romům – starosta Vsetína, hejtman Zlínského kraje a senátor Jiří Čuněk za stranu Křesťanskou a demokratickou unii – Československou stranu lidovou, zkráceně KDU-ČSL neboli lidovci a bývalá primátorka města Chomutova, bývalá poslankyně Ivana Řápková, která vymezila pojem nepřizpůsobivý a proti těmto lidem vedla svou kampaň. Mezi osoby, které mají každý den možnost setkat s Romy při svém zaměstnání, je bezesporu paní ředitelka místní základní školy v Chanově Monika Kynclová. Ohledně dětí byly kladeny otázky i na paní ředitelku dětského domova paní Marcelu Stütz. Byl veden rozhovor s učitelem panem Vladimírem Vodičkou, který vyučoval veřejnou správu, politologii, filosofii, základy společenských věd, gender studies, multikulturní výchovu na Střední škole diplomacie a veřejné správy v Mostě.

Jelikož se jednalo o velké množství dotazovaných, z časového hlediska by tento úkol byl pravděpodobně nesplnitelný, byla zvolena netradiční forma řízeného rozhovoru za pomoci informační technologie a to počítače prostřednictvím emailu formou dotazníku. Dotazovanému byl poslán předem pečlivě připravený otevřený dotazník, který obsahoval zhruba 10 otázek, pro vrcholné představitele naší politiky, pro politické představitele Ústeckého kraje a měst Mostu, Litvínova a Lomu byl rozhovor – otázky k němu početnější – zhruba se jednalo o 20 otázek. Touto metodou vedení rozhovoru se neshazuje celý výzkum. Některé, ač malé množství rozhovorů se vedly face to face a byly nahrávány. Na respondenty byl kladen veliký důraz, aby na otázky odpověděli pravdivě, dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Pokud se jednalo o rozsáhlejší dotazování, nemusel respondent nutně vyplňovat – odpovídat na otázky v předloze, mohl si vybrat, pokud neměl dostatek času i variantu tu, že dle otázek napsal nějaký krátký text vztahující se k problematice integrace a soužití Romů s majoritní společností. Mnozí jmenovaní odepsali, že se problematikou nechtějí zabývat nebo že nemají čas. Pokud se stalo, že v rozhovoru padly některé otázky, na které byla nejednoznačná odpověď, každý člověk si ji mohl vyložit dle svého, bylo požadováno dovysvětlení.

Každý respondent, respektive okruh respondentů měl jiné otázky, byly směřovány na působení – kompetence daného úřadu, organizace. Jak bylo řečeno, okruh dotazovaných byl vyčleněn na přední představitele státu, pro představitele kraje, pro představitele obcí – města Mostu, Litvínova, z hlediska lidských práv byla Rada vlády České republiky pro lidská práva zařazena jako samostatný okruh, z hlediska pracovních příležitostí, pobírání sociálních dávek dalším okruhem s rozdílnými otázkami bylo Ministerstvo sociálních věcí a pobočka pracovního úřadu v Mostě, další sférou tvořily otázky kladené na kancelář ochránkyně veřejných práv, v rámci bytové politiky pokračujícím obvodem byly realitní kanceláře, bytové družstvo Krušnohor, Osadní výbor působící v Janově, z hlediska kriminality a sociálně patologických jevů byly vymezeny otázky na okruh městské policie v Mostě a Litvínově, nebyla ani zapomenuta sféra vlny extremistických akcí Dělnické strany sociální spravedlnosti, nechyběla i skupina dotazovaných organizací, které se zabývají vztahy mezi majoritní společností a Romy na území Mostecka. Poslední skupinami tvořili občané z řad majoritní společnosti a z řad Romů.

Při dotazování pana prezidenta k problematice nebylo ani zapomenuto na to, že byl v letech 1998 – 2002 předsedou Vlády České republiky za Českou stranu sociálně demokratickou. Otázky směřovaly na jeho působení v těchto letech, jaké kroky již bezesporu vzniklé a rozvíjející se problematice učinil. Tak jako u všech dotazovaných byla vyzdvihnutá otázka ohledně médií, zdali televize, noviny, internet mají podíl na vztazích mezi Romy a majoritní společností. Kladen důraz byl i na to, kdo za celou situaci je zodpovědný, proč minulé vlády pro integraci a soužití skupin nic neudělali, jako důkaz můžeme použít, že byla vytvořena řada koncepcí, jak docílit soužití Romů s většinovou společností. Nechyběl ani dotaz na nynější vládu. Z počátku byla kladena vůbec otázka, jakým způsobem již od samého začátku mělo být zabráněno ze strany státu, aby se například vznik dalších nových sociálně vyloučených lokalit zabránilo. Otázkou napjatých vztahů byl přednesen dotaz, jestliže na problematice hraje roli i faktor ekonomika, vzdělání, nauka o etnikách. Ohledně měst, byly předneseny dotazy, jestli političtí představitelé měst mají nějaké pravomoci, jak bojovat nebo předcházet se sociálně vyloučenými lokalitami, projevem extremismu. K Extremismu se tázala i otázka, co si myslí naše hlava státu o pochodech proti Romům v Janově, konané v roce 2008. Mezi posledními otázkami byly, dle svého názoru, jak se situace bude vyvíjet; zdali existuje nějaká ideální koncepce integrace a soužití Romů s majoritní společností; kdo je dle prezidenta nepřizpůsobivý člověk a v poslední otázce, jaké on sám má vztahy s Romy. S nadějí, že prezident Miloš Zeman odpoví na zmíněné dotazy, byla vyčkávána odpověď.

Z Kanceláře prezidenta republiky bylo odepsáno mimo poděkování za oslovení pana prezidenta toto: „Pan prezident dostává velké množství takových žádostí a z časových důvodů – jeho program je opravdu hodně plný – nelze všem vyhovět. Proto se dotazník rozhodl nevyplnit.“ Prezident prostřednictvím svých návštěv může s představiteli obcí, neziskových organizací a samotných občanů konzultovat tyto vztahy a navrhnout efektivní řešení v rámci kompetencí obce či jak by sami měli občané mnohdy napjaté vztahy řešit. Pan Miloš Zeman uvítal v roce 2003 na Mostecko, kde se sešel s představiteli Magistrátu města Mostu, dřívějším primátorem Vlastimilem Vozkou, náměstkyní primátora Hanou Jeníčkovou atd. Jeho návštěva však se nevztahovala k naší záležitosti, hájil tam prolomení těžebních limitů, které pokud by prolomeny v těchto dobách nebyly, pro město Most a okolní obce by se stalo tragédií, neboť město Most vede dlouhodobě příčku nejvíce nezaměstnané město v České republice. Ač se na své návštěvě v Mostě nebo při našem dotazování nevyjádřil, mohli jsme na veřejně dostupném zdroji – internetu si zodpovědět alespoň na některé otázky, které byly kladeny. Kdo je to nepřizpůsobivý odpověděl Miloš Zeman takto: „*Myslím, že bychom neměli být příliš velkorysí lidem, kteří odmítnou nabízenou práci. A to je podle mého názoru přesná definice slova nepřizpůsobivý.*“⁸⁸ K Problematice zaměstnanosti se vyjádřil, pokud je na trhu práce nespočet pracovních míst, kterých neustále přibývá a práce je lidem nabízena, tak ti, co ji odmítnou, ze strany státu by vůči takovým lidem měly úřady přistupovat razantněji – snížit sociální dávky a tím motivovat lidi jít pracovat. Tak by se dle prezidenta zmírnila chudoba s ní spojené záležitosti.

Druhým osloveným vrcholným představitelem státu byl předseda Vlády České republiky Bohuslav Sobotka. Ten však, i přes své tvrzení, že nastane změna v jeho projevu, že bude člověkem otevřeným veřejnosti, odpovědi jsme se nedočkali. K problematice vztahů, extremismu můžeme jenom dodat ohledně města Mostu, kdy v roce 2010 pan Bohuslav Sobotka se vyjádřil k volební kampani ČSSD, kandidáta na primátora Karla Novotného, kdy svoji kampaň postavil proti obrácené diskriminaci, kdy není již diskriminované etnikum Romů, ale naopak – většinová společnost, která se nemá jak bránit.

---

⁸⁸ *Odmítačům práce snížíme dávky* [online]. 2015, [cit. 12. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <http://olomouc.idnes.cz/navsteva-prezidenta-milose-zemana-v-olomouckem-kraji-2015-p2o-/olomouc-zpravy.aspx?c=A150513_102925_olomouc-zpravy_stk>.

Slova na billboardech po celém Mostě zněla: „Proč by měl litovat, že je ve svém domově národnostní většinou.“ „Jeden stát, jedna pravidla.“⁸⁹ Bohuslav Sobotka se ve svém projevu vytyčil, že ČSSD tradičně bojuje za práva menšin, tudíž si uvědomoval kontroverzní podtext billboardu a vyjádřil se slovy: „Pro sociální demokracii jsou nepřipustné a zcela nepřijatelné jakékoli projevy nesnášenlivosti, rasismu či xenofobie.“⁹⁰ Požadoval, aby Karel Novotný své billboardy upravil, ten to omítl. Po několika dnech však po řadě diskusí své billboardy stáhnul a po celém Mostě byly možně k vidění nové, tentokrát se slovy – Stejná pravidla pro všechny. I když sklídl za svou volební kampaň z řad veřejnosti kritiku, jeho kampaň však si našla i své příznivce. Na post primátora se sice nedostal, ale křeslo radního a post zastupitele města v roce 2014 obhájil.

Dalším osloveným vrcholným představitelem se stal ministr financí Andrej Babiš. Otázky byly téměř shodné s otázkami na prezidenta Miloše Zemana, premiéra Bohuslava Sobotku, neboť mělo být čtenáři poukázáno, jaký názor má daný představitel své funkce a jakým způsobem se názory odlišují nebo právě v čem se shodují a pokud by bylo dokázáno, že se shodují, tak další předpovídáním by bylo na místě, proč se věci nedají do pohybu. To tedy porovnat nemůžeme, protože jsme nedostali od všech odpověď a i z doručených odpovědí se moc nedozvíme. Otázky, ač již byly stejné, tak některé otázky byly přidáné – jednalo se otázky kladné na ministra financí, tudíž dotazy byly jednoznačně kladeny – finanční stránka věci – kolik stojí peněz ze státního rozpočtu zhruba nastalá situace – fungování integrace a soužití Romů s majoritní společností – nasazení Policie ČR, zřízení funkce asistenta prevence, asistenti dětí ve školách, služby sociálního charakteru – platy těchto zaměstnanců atd. Též jestli má přehled ze své funkce, kolik stojí boj s extremismem. Pochody v letech 2008 na Janov byly dosti nákladné dny, kdy se tyto akce konané dřívější Dělnickou stranou konaly. Vezměme si, když bylo nasazeno takový den 300 těžkooděnců, policisté na koních, nasazený vrtulník a vodní dělo.

---

⁸⁹ *Proslavení se protiruskou kampaní v Mostě* [online]. 2014, [cit. 12. prosince 2016.] Dostupný z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-61705160-karel-novotky-jan-mladek-cssd-ministerstvo-prumyslu-a-obchodu-protiromske-billboardy>>.

⁹⁰ *Proslavení se protiruskou kampaní v Mostě* [online]. 2014, [cit. 12. prosince 2016.] Dostupný z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-61705160-karel-novotky-jan-mladek-cssd-ministerstvo-prumyslu-a-obchodu-protiromske-billboardy>>.

Každý příslušník policie musel být za svou práci zaplacený – náklady za pouhý takový den činí přes půl milionu korun. Nebyly vynechány ani dotazy týkající se příští kandidatury do Poslanecké sněmovny ČR, pokud by se do dolní sněmovny dostal, jestli by něco v otázce integrity a vztahů skupin dělal, jestli by hájil aktivní přístup k věci a v neposlední řadě, zdali funkce ministra financí ovlivňuje nějakým způsobem problematiku, například financováním – boje proti extremismu. Přišla následující odpověď od paní Blanky Hůlové, z Kabinetu a sekretariátu ministra financí, že s otázkou seznámila pana Babiše, že děkuje za projevení zájmu, ale z důvodu jeho zaneprázdněnosti mi nemůže odpovědět, neboť se v této době projednával státní rozpočet na příští rok a startovala tak zvaná elektronická evidence služeb.

Byl doporučen ke kontaktu pan Jan Chvojka, kterému bylo též napsáno. Odpověď bohužel byla taková, jaká přišla. Opět můžeme alespoň nalézt na dostupných zdrojích něco málo k tématu, například poslední události – Andrej Babiš chce, aby stát odkoupil vepřín v místech, kde stál pracovní a koncentračního tábora v obci Letech a byl zde vybudován památník Romů, kteří zahynuli za druhé světové války v koncentračním táboru pro Romy a při romském holocaustu. Záležitostí se zabývá i ministr kultury Daniel Herman. Ministr financí apeloval, že podobný vepřín vlastní a že ví, kolik může stát takové odkoupení podniku, a že tomu absolutně nerozumí, že přes 25 let po mnohých debatách v poslanecké sněmovně se tento krok ještě neučinil. Jde názorně vidět, jak si ceníme, přistupujeme k minoritní skupině – památníky pro občany majoritní společnosti problém postavit či opravit není problém a pro Romy ano. Nemůžeme se divit, proč Romové nás vnímají negativně, když ani po 25 letech neuctíme jejich památku obětem v holocaustu za období Protektorátu Čechy a Morava. K vytíženosti nejenom ministra financí asi jen jedno zamyšlení. Pokud se soustředují média nebo i naši představitelé na jednu činnost či sektor, v našem případě bylo odpovězeno na finance České republiky, může problém se zhoršovat, neboť problematikou se tudíž orgán, který by se měl věcí zajímat a má nejvíce pravomocí – Vláda ČR se jí nezabývá. Příkladem uvedu, když se společnost soustřeďuje pouze na jednu věc – příkladem je imigrační krize. Média nás každý den obklopují novými informacemi o uprchlících, názorech našich představitelů, neziskových organizací a obyčejných lidí, zprávy v televizi ve svém čase věnovaly i jednu dobu přes půl svého vysílání informacím o uprchlické krizi. V tuto dobu, pokud média jsou přitahována celoevropským problémem, o ničem jiném se nemluví, vytvoří se prostředí například pro tvorbu korupce, neboť média se zajímají v tu chvíli o něco jiného.

V prevence kriminality se tomu říká přesun kriminality – pokud se soustavně věnujeme pouze jednomu problému, například tím, že zaměstnáme všechny strážníky městské policie nebo příslušníky Policie ČR, aby se věnovala zvýšenou trestnou činností vloupání se do bytů v dané lokalitě, může to mít za efekt přesun této činnosti za hranice obce či přesunu do jiných částí – někde to vymítíme a někam se to přesune – vloupání do bytů je nyní chráněno lépe, než dříve – kamery, bezpečnostní dveře, tak se pachatelé přesunou na jiný objekt – osobní automobily nebo dojde k právě přetransformování, přeorientování se na jiný trestný čin – kapesní krádeže. Bylo by dobré se k otázkám integrace a soužití Romů s majoritní společností vrátit, De facto je vůbec začít řešit, neboť z předchozích vět z knih řad autorů jsme se dozvěděli, že se problém v naší společnosti neřeší a tudíž dochází k jeho zhoršení.

Od vzniku působení úřadu ministra pro lidská práva se vystřídali 4 osobnosti na tomto postu – Džamila Stehlíková, Michael Kocáb, Jiří Dienstbier mladší a pan Jan Chvojka. Všichni 3 první zmiňovaní se byli podívat v sociálně vyloučené lokalitě Janov, poslední do Mostu do tak zvaných stovek. Co bylo výsledkem práce? Veliká kritika ze strany společnosti, která byla vytykána například panu Kocábovi, že se staví na stranu Romů, panu Dienstbierovi, že se podíval v Janově pouze na to, co chtěl a do panelových domů – do jejich prostor již nešel, neaktivnost vlády řešit problém (byla pouze ze strany ministra pochválena Agentura pro sociální začleňování) a celá událost jakékoliv řešení vyústila tím, že byl odvolán ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier, nikoliv, že by svou funkci neplnil, ale jednalo se o vnitřní spory v ČSSD. Iniciátor petice František Ryba nabyl dojmu, že předseda vlády Bohuslav Sobotka nemá lidově řečeno páru o problému, neví, jak je situace vážná, a výsledkem doručené petice byly 2 opatření. Že vláda schválila novou strategii boje proti sociálnímu vyloučení pro roky 2016 – 2020 a problematiku sídliště dostal k řešení právě zmiňovaný odstoupený ministr pro lidská práva a ministryně práce a sociálních věcí Kateřina Marksová Tominová. Bohužel se nepodařilo se spojit s panem Kocábem a paní Stehlíkovou. Byl osloven pan odstupující ministr pro lidská práva, ten bohužel již nestihl na otázky reagovat i přes možné shánění ho přes jeho asistentku Rolincovou. Výstupy, které navrhnul odstupující ministr, byly řečeny v sekci o samotném Janově. Pan Dienstbier apeloval na znovu zavedení povinné veřejné služby, za jejichž absolvování by člověk pobírající sociální dávky je dostal. Cílem bylo, aby lidé si osvojili nebo neztratili pracovní návyk a nebyli tak zcela izolováni od společnosti. Tímto tématem se vláda nechtěla zabývat, neboť v roce 2012 Ústavní soud zamítl možnost vyřadit osobu z evidence úřadu práce, pokud nabídku práce odmítne.

Osoba není povinna práci přijmout, jednalo se o to, že Ústavní soud se rozhodl, že může být práce pro někoho ponižující, nikoliv významem pravého slova smyslu, ale šlo o pracovní náplň činnosti.⁹¹ Pan Diesntbier žádal vládu o 600 milionů korun, aby se zamezilo vzniku ještě více sociálně vyloučených lokalit. Jeho prosba byla vyslyšena, ministerstvo pro místní rozvoj dalo do oběhu – dotační výzvu na revitalizaci území přes 600 milionů na demolici chátrajících budov, kde se mohou města přihlásit o dotace. Ještě k petici k Janovu. Ministryně práce a sociálních věcí Marksová v souvislosti s pobíráním sociálních dávek na základě novely zákona prosadila, že lidé, kteří pobírají dávky v hmotné nouzi, po šesti měsících, kdy jim dávka je snížena z částky 3 410 korun měsíčně na existenční minimum 2 200 korun si mohou nezaměstnaní přilepšit výkonem veřejné služby. Pokud odpracují 20 hodin měsíčně, bude jim zanechaná zmiňovaná částka měsíčně, pokud někdo bude pracovat přes 30 hodin, přivydělá si k této částce o 610 korun navíc.⁹² Toto opatření má lidi motivovat k práci. Bohužel je problém, že si práci musí najít sami. K současnému ministrovi pro lidská práva panu Janu Chvojkovi – ze sekretariátu jeho kanceláře bylo odpovězeno, v době, kdy se pan Chvojka ujal úřadu – po jmenování prezidenta, že se musí ve svém úřadě nejdříve zorientovat, že pravděpodobně do zadaného datu odpovědi nestihne, že se i přesto pokusí odpovědět – do dnes odpovědi nejsou k dispozici. Je těžké se věnovat nějaké funkci, když vedle ní vykonáváte dalších 10 funkcí, tak je opravdu těžké se v dané, nové funkci orientovat. Je škoda, že se k tématu nikdo z ministrů nevyjádřil. Z rozhovoru pro Českou televizi pouze víme, že by se chtěl v tomto roce zaměřit na zaměstnávání lidí ze sociálně vyloučených lokalit a vykoupení vepřína.⁹³

Jak již bylo nastíněné v kapitole o obcích – za vznik sociálně vyloučených lokalit můžeme poděkovat kšeftováním s byty. V rámci privatizace a následném umožnění odprodeji bytů nájemcům nebo jiným lidem – realitním kancelářím ztratil Stavební bytové družstvo Krušnohor kontrolu nad svými nemovitostmi. Díky postupnému odprodeji bytů již nemohlo zarazit situaci minulých a nynějších časů.

---

⁹¹ Ústavní soud – *Aktuálně* [online]. 2012, poslední revize 1. 12. 2012 [cit. 20. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.usoud.cz/aktualne/us-zrusil-tzv-verejnou-sluzbu-a-nektera-ustanoveni-zakona-o-zdravotnich-sluzbach-pro-roz/>>.

⁹² *Bez služby to nepůjde. Nezaměstnaná si dávky budou muset odpracovat* [online]. 2017, [cit. 17. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/zkracene-davky-nezamestnanost-verejne-prospesne-prace-pit-/ekonomika.aspx?c=A170105_124606_ekonomika_lve>.

⁹³ *Ministr pro lidská práva se v roce 2017 zaměří na zaměstnávání lidí z ghett či výkup vepřína* [online]. 2017, [cit. 20. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ministr-pro-lidska-prava-chvojka-se-v-roce-2017-zameri-na-zamestnavani-lidi-z-ghett-ci-vykup-veprina>>.

Nemohlo a nemůže dále ovlivňovat to, co se děje za dveřmi řad panelových domů převážně na janovském sídlišti a v některých částech Mostu. Společnost, která se zabývá pronájmem bytů C. P. I. Group, dříve Haines pronajímá byty na severu Čech a severní Moravě. Společnost je známá svými předraženými pronájmy. Lidé, kteří bydlí v bytech od této společnosti, se raději odstěhovávají. Ministr pro lidská práva Michael Kocáb upozorňoval za svého působení vládu ČR, že se jedná o zlatý důl. Tato společnost zejména právě na severu Čech sama nabízela byty Romům, neboť její představitelé věděli, že „normální“ lidé se z bytů kvůli ceně odstěhovávají.

Romové, kteří pobírají příspěvek na bydlení – 2/3 z celkového nájemného od pracovního úřadu tuto otázku neřešili. Samo Stavební družstvo Krušnohor problematiku prostřednictvím svého člena Františka Rybu problematiku několikrát se snažilo řešit – s představiteli měst Mostu a Litvínova, s Osadním výborem v Janově, se spoluprací městskou policií a mezi poslední úkonem družstva byla podána petice vládě ČR. Již bývalá náměstkyně primátorka Hana Jeníčková na jednání na magistrátu města Mostu s představiteli SBD Krušnohor prohlásila, že bez razantní pomoci nejdůležitějšího činitele – státu v oblasti legislativních změn se situace nezlepší, ba naopak – lokalita s vysokou mírou nezaměstnaností a levnými byty táhne problémové lidi.

Za SBD Krušnohor byl osloven ředitel František Ryba, tiskový mluvčí Jiří Mertlík. Dotazy směřovaly především na zjištění, kdo za současný stav sociálně vyloučených lokalit – převážně Janova může, jestli se podílelo nějakým způsobem ke zhoršení samo družstvo – šlo tedy o to, jestli i připustí vlastní vinu – možnost odkoupení bytů jinému vlastníkovi a v neposlední řadě, jak a hlavně kde může platící, bezproblémový člověk domáhat se svého práva na klidné žití v problémových panelových domech. Žádná odpověď nepřišla.

Oproti tomu realitní kanceláře se k problematice pronajímání bytů vyjádřily.

Z 6 oslovených realitních kanceláří v Mostě a Litvínově se nám ozvala zpět s vyplněnými otázkami 3 dotazování – realitní kancelář Dumreality.cz, Mostecká realitní a bytová agentura a realitní kancelář Štípek. Na otázku soužití obou skupin bylo odpovězeno, že žádná skupina nemá, respektive integraci nechce – majoritní společnost chce klidné žití a Romové svůj způsob života nechtějí měnit. Jde tedy dle nich pouze o politickou snahu. Všichni zmíněné agentury přiznávají, ač třeba oklikou, že je výhodné již dříve z řečeného důvodu pronajímat byty Romům – proplácení nájemného státem, kteří si nelámou hlavu s výše nájemného, tudíž je pravdou, že přibývají v panelových domech Romové. Ředitel Mostecké realitní a bytové agentury, známý herec Jiří Maria Sieber se řadu let staví proti Cikánům.

V emailové korespondenci zásadně a jednoznačně odpověděl, že problémy způsobují zásadně cikáni. On sám již před několika lety se poučil ohledně pronajímání bytů Romům. Odpověděl, že raději pronajímají byty bílému, neboť ti ví, kdy platit nájem a nezdevastují byty. Jiří Sieber je i autorem knihy Šmoulové z Chanova, která popisuje bez cenzury realitu sídliště. Málo kdo ví, že na území Mostecka žije řada Rusů. Jiří Maria Sieber odpověděl, že snahou Rusů bylo dostat trvalý pobyt v EU, tento plán však se neuskutečnil a z odkoupených bytů v Janově se stalo to, že je začali pronajímat Romům. K SBD Krušnohor řekl to, co víme – že zpráva tohoto bytového družstva postupně na sídlišti v Janově ukončuje zprávu svých domů, neboť celé komplexy budov na sebe nevydělají a ke správě domů na chanovském sídlišti se vyjádřil, že tam panelové domy vlastní město, kdy samo pronajímá byty Romům. Tudíž jediným řešením opět poznamenal přístupem státu k problematice. Realitní makléřka z Dumreality Danuše Bradáčová se vyjádřila k levným bytům na janovském sídlišti slovy, ze své zkušenosti, že i přes levnou cenu prodej bytu na sídlišti trval velice dlouho, vystřídal se zde hodně zájemců bytů, vždy s negativním hodnocením, tak se sama makléřka rozhodla, že tuto oblast – sídliště Janovu se příště raději vyhne. Celá věc – prodej bytu v této lokalitě ji byla velice nepříjemná. Zmíněná uvedla, že nejlepším řešením je sdružení vlastníků jednotek – lidé, co mají byty v osobním vlastnictví, si sami hlídají a rozhodují, kdo bude bydlet s nimi – tudíž Romy zásadně odmítají. Zmíněné kanceláře na závěru rozhovoru sdělili, že je problematické spolupracovat s bytovými družstvy, že nechtějí poskytovat ani informace o bezdlužnosti bytech atd. Jiří Maria Sieber v závěru rozhovoru uvedl řešení, jak by problematiku soužití v bytových domech docílil. Tím, že by Romům nepronajímal byty v první kategorii, tedy nedostávali příspěvek na bydlení – koupit jim karavany, ať kočují – jejich způsob života nebo umožnit postavit cikánské osady, které vidíme na Slovensku. Jediné, co by cikánům obstarával – jedno teplé jídlo za den, přípojky na vodu a elektřinu.

Dalším cílem bylo zjistit přímo od členů Osadního výboru v Janově, proč vůbec organizace vznikla, čeho chce docílit, s kým spolupracuje, jaké má výbor výsledky. Na webových stránkách je napsáno, že činnost Osadního výboru je přerušena z důvodu, že se neustále na schůzích řešila stejná nevyřešitelná témata. Není to zcela pravda, je pravdou jen to, že se obměnili někteří členové výboru, ale výbor funguje dále ve spolupráci s představiteli města, kteří jsou mnohdy sami na schůzích přítomni. Osadní výbor pomohl například s projektem – řadu dílčích projektů zaměřený na revitalizaci celého janovského sídliště v hodnotě přes 200 milionů korun. Členové osadního výboru se scházejí 1 za měsíc.

Byli i kontaktováni nejvyšší představitelé politické strany, která v letech 2008 měla vysoký podíl na pekle na janovském sídlišti – Dělnická strana, nyní Dělnická strana sociální spravedlnosti. Byla oslovena dřívější místopředsedkyně strany Lucie Šlégrová. Byla ochotna se k problematice vyjádřit, po odeslání otázek a zřejmě po jejich přečtení se od jakéhokoliv zodpovězení na ně distancovala. Otázky směřovaly, jaký cíl strana chtěla dosáhnout pochody z roku 2008, tudíž jakou hlásá tato politická strana politiku, jestli cestou extremismu se problematika opravdu vyřeší a v neposlední řadě, jeli opravdu rozumné a správné, aby byly použity k řešení problémů zbraně, které se mnohdy našli u příslušníků nebo sympatizantů této strany. Před rozhovorem byl nám akorát dán kontakt na předsedu strany Tomáše Vandase, který nás pouze odkázal na web DSSS. Byla nalezena a poté rozkliknuta zmíněná webová stránka. Hned prvnímu myslícímu člověku něco řeknou titulní slova – DSSS proti migraci, proti nepřizpůsobivým – nad tímto názvem fotografie Romů s průhledným panelovým domem. Tato strana využívá ožehavých témat, která nedokáží český stát řešit, lidé na tyto slovo slyší, tudíž s nimi sympatizují. Je docela zvláštností právě zmíněný rok 2008 – pochody v Janově a v dalších lokalitách. Bylo odepsáno panu Vandasovi, jestli by mohl k roku 2008 něco sdělit, že tento zcela zásadní rok na stránkách nenalezneme. Na to mi už nebylo odepsáno nic, jako by mělo být na tento rok zapomenuto. I s vysokým procentem sympatizantů této strany se zvedla na druhé straně, nejenom u Romů boj proti extremismu v takové podobě, jako ji hlásila dříve DS (projevy jako cikáni do plynu). Každý věděl, že DS vznikla po vzoru Národně socialistické německé dělnické strany. Vlna odporu proti extremismu měla za výsledek, že ve dnech pochodů DSSS do míst, kde je vysoká koncentrace Romů se sešli aktivisté bojující proti tomuto nebezpečnému jevu a jako za další výsledek můžeme i uvést, že se strana nedostala nikam jinam, než do obecních zastupitelstev. DSSS využila a nadále využívá také nepravdivé informace, které dále medializuje k šíření své propagandy a nenávisti proti Romům. Příkladem je video DS – její představení, které vzniklo v roce 2008. Na internetu jsme mohli zhlédnout video s názvem Běžný den v Janově (video bylo smazáno) – kdy byl na začátku představen, jak je lokalita krásná – památky a následně se rozjelo pod štěpovací hudbou fotografie, jak to vypadá údajně na janovském sídlišti každý den. Tuny botelu u popelnic – záběr asi 1 minuty – běžný člověk, který tam nebydlí, tomu uvěřil, ti, co tam bydleli, věděli, že fotografie nepořádku pocházeli z doby, kdy se na celém sídlišti jednalo o to, že každý obyvatel sídliště mohl dát před popelnice nepoužitý nábytek a věci. Jednalo se o svozový den na sídlišti.

Tomu samozřejmě předcházelo týdenní vyklízení k popelnicím a tento moment využila DS jako propagaci. Na snímkách najdeme mnoho pohledů na Romy – jak sedí na schodech atd., všechna místa na videu se neslučují s místy v Janově. Celé video je zakončeno symbolem strany.

Populista a významný představitel v boji proti nepřizpůsobivým pan Jiří Čuněk, jehož úspěch byl založený na mediálním tlaku boji proti Romům se k problematice nechtěl absolutně vyjadřovat. Jako veřejná osoba, jež zastává 3 politické funkce – starosta Vsetína, zastupitele Zlínského kraje, senátora je povinná komunikovat s médii a je tu pro občany. To asi pan Čuněk nezná nebo pravděpodobněji nezvládá plnit všechny 3 funkce najednou, přičemž tvrdil, stane-li se senátorem, že opustí křeslo starosty. Nestalo se tak.

Ředitelé městské policie pan Zdeněk Urban (Litvínov) a Jaroslav Hrvol (Most) se zásadně na mnohých otázkách shodli. Nejčastější kategorií přestupků jsou přestupky proti veřejnému pořádku, přesněji tedy dle § 47 přestupkového zákona. Jedná se o přestupky – porušení nočního klidu; znečistí veřejné prostranství, veřejně přístupný objekt nebo veřejně prospěšné zařízení anebo zanedbá povinnost úklidu veřejného prostranství. Dále se často objevuje řada přestupků proti občanskému soužití. Nejvíce přestupků oba ředitelé jednoznačně se ztotožnili, že největší objem vykonaných přestupků se právě odehrává v sociálně vyloučených lokalitách – v Litvínově (sídliště Janov) a Mostě (sídliště Chanov, lokalita Stovky a Liščí Vrch). Zde probíhá častější hlídkování strážníků městské policie. Situace v Janově se změnila z hlediska přestupků – díky napjatosti situace roku 2008/2009, kterou dle pana Urbana vyvolala a emotivně umocnila Dělnická strana, se jednalo bezpochyby nejvíce o přestupky proti občanskému soužití. Ředitel městské policie z Litvínova uvedl, že opravdu nebyť zásahu Policie ČR, obecní policie a dalších složek by se uskutečnila v roce 2008 občanská válka. Dle něho samotná Dělnická strana se nechtěla střetnout s Romy, chtěla problém medializovat, upozornit částečně na něj, však mnozí demonstranti nebyly příslušníci politické strany, nýbrž se jednalo o fotbalové extremisty, příznivce extremistických skupin z ciziny atd., kteří se chtěli střetnout s Romy. Situace dnes je zcela jiná, kdy řada bytových domů je zakonzervována z důvodu rozhodnutí se vlastníků panelových domů, které byly ztrátové uzavřít. Tudíž zásadně díky migraci obyvatel ze sídliště ubyla velká část přestupků proti občanskému soužití. To nemohl říci ředitel druhé strany – Mostu, kdy naopak se zvyšuje celé číslo těchto přestupků v Mostě, neboť řada Romů odchází z janovského sídliště do Mostu.

Oba dva rozdělili obyvatele měst takto (z hlediska strážníků obecní policie a řad občanů) – na jedné straně pracující řádní občané, kteří ráno stávají do práce, musí platit pokuty a na druhé straně jejich sousedé jsou na dávkách, do rána popijejí, chodí po zábavách, utrácejí dávky v automatech, nerespektují základní návyky pro soužití.

Pan ředitel MP Hrvol popsal Romy takto z hlediska, jak je vidí strážníci a ostatní občané – vyhýbají se práci a občanským povinnostem, nedodržují zákony, pravidla a přijaté způsoby chování, nejsou schopny běžného bydlení a standardních sousedských vztahů a zneužívají sociální dávky. Spolupráce s městem je samozřejmostí, neboť velitelem městské policie je starosta a v Mostě primátor, kdy tedy dochází se souhlasem města s realizací odpovídajících bezpečnostních opatření na řadu jevů. Ostatní spolupráce s jinými úřady, organizacemi či samotným státem není. Pan Urban uvedl, že doprovázel řadu známých politiků v Janově při jejich seznamování se situací a vždy výsledek byl nulový, nikdo problematiku dále neřešil. Jediné plus je dle něho projekt Ministerstva vnitra ČR a to projekt Asistenti prevence kriminality, kteří snižují negativní jevy v sociálně vyloučené lokalitě, komunikují oběma skupinami a ty jej hodnotí pozitivně. Obdobná odpověď přišla i z Mostu, kdy již nyní si nedokážou představit situaci bez asistentů prevence kriminality. Zdeněk Urban uvedl, že za celé roky jediný krok ke zlepšení problematiky se stal právě tento projekt. Pan Hrvol ještě uvedl spolupráci s antikonfliktním týmem, který je pro řadu záležitostí s pohledem na dění v Mostě velmi důležitý. Oba ředitelé se shodli, že mezi Romy je značná kriminalita, kterou uvedli 20, až 30 % ekonomicky aktivní romské populace získává prostředky k obživě nelegálními cestami. Za minulého režimu až do roku 1989 se vedla statistika, kolik odsouzených za jednotlivé trestné činy celkově tvoří romské etnikum. Statistika byla taková – 50 % odsouzených tvořili Romové. Dnes je situace zcela jiná. Romové páchají přestupky a trestné činy dvojího typu – které nepovažují za přestupky: pohlavní zneužití (22 %), znásilnění (18 %), výtržnictví (16 %) a činy, které jsou dovoleny jen vůči gadžům: loupeže (47 %) a krádeže (20 %).⁹⁴ Ač statistika je již z faktoru rasy nebo etnika zmíněna od roku 1989 zakázána, předpokládá se dle zjištěných, že počet trestanců ve věznicích tvoří více jak polovina členů z romské komunity a to přesněji 60 % z celkových odsouzených. Z nejmenovaného portálu se můžeme dočíst, že kriminalita u Romů se pohybuje okolo 70 %, dokonce v některých oblastech dosahuje až 95 %, především v severních Čechách.

---

⁹⁴ *Eportal – Konkrétní čísla o romské kriminalitě* [online]. 2014, [cit. 12. prosince 2016].

Dostupné z WWW: <<http://eportal.parlamentnilisty.cz/Articles/6481-konecne-konkretni-cisla-o-romske-kriminalite-radeji-se-na-ne-ani-nedivejte.aspx>>.

Oba ředitelé nepřímou naznačili z rozhovorů, že problémy především dělají Romové. Jakékoliv řešení od státu chybí, ještě dle ředitele MP Litvínova zhoršila situace díky přesunutí pravomoci vyplácení sociálních dávek z odboru sociálních věcí na pracovní úřad. Přesně cituji slova pana ředitele Zdeňka Urbana: „V rámci řešení záležitostí směřující k vymáhat práva u všech bez rozdílu a v duchu tzv. Nulové tolerance, se v případě nezaplacení různých poplatků (odpady, nájmy v ubytovnách města apod.) ale i pokut se určité druhy dávek přehodnocovaly a mnohdy i krátily ve prospěch úhrad těchto pohledávek. MěP tehdy spatřovala určité zlepšení a pokuty uložené osobám této kategorie byly mnohdy i dodatečně hrazeny. Dnes, kdy dávky jsou v působnosti státu prostřednictvím ÚP, se vracíme opět na začátek. Nejen strážníci, ale hlavně veřejnost opět negativně vnímá, že opět existuje určitý okruh lidí, kteří jsou z těchto důvodů nepostižitelní a s tím vědomím mohou protiprávně jednat.“⁹⁵ Takto vidí problematiku strážníci městské policie.

Preventistka městské policie Michaela Hejcová nám odpověděla na dotazy týkající se ohledně jejího zaměstnávání ze své pozice preventistky kriminality. Paní Hejcová je zodpovědná za zařízení nízkoprahového centra Jaklík, které vzniklo v roce 2006 a nachází se uprostřed janovského sídliště. Její poslání spočívá v tom, že se snaží nejenom ona, ale i další preventisté kriminality snižovat negativní jevy v daném vymezeném území – v tomto případě v Litvínově. Práce s veřejností, jak bylo upozorněno, se nevztahuje jen na problematické sídliště Janov, ale je zaměřeno na celé město. V rámci Akčního plánu prevence kriminality města Litvínova paní Hejcová popsala, jakými aktivitami se město zabývá – například město podporuje sportovní akce, zábavné programy, pořádá příměstský tábor. Město spolupracuje s odborem sociálních věcí a školství a s místní základní školou na problematickém sídlišti. Musíme mít na paměti, že projekt Asistenti prevence kriminality byl zaměřen na sociálně vyloučené lokality, respektive na jejich obyvatele, aby došlo k jejich integraci do společnosti, tuto úlohu měli posílit právě asistenti prevence kriminality. Preventisté kriminality zvyšují bezpečí v sociálně vyloučených lokalitách a v jejich okolí, dochází díky nim i k zvýšení důvěry u občanů ČR v instituci garantující právo (obecní policie a Policie ČR) a ke snížení mnohdy zástupných důvodů pro pořádání násilných demonstrací a nepokojů a nastolení sociálního míru.

---

⁹⁵ *Rozhovor s panem Zdeňkem Urbanem, ředitelem městské policie Litvínov, ze dne 5.12. 2016.*

Paní Hejcová popsala, že hlavní náplní její činnosti jsou besedy, přednášky a osvětové činnosti pro určité cílové skupiny – mateřské, základní a střední školy, senioři, zdravotně postižené děti a dospělí, skupina rodičů či odborná veřejnost. Uvedeme si příklad, jak může preventista kriminality snížit negativní jevy v sociálně vyloučené lokalitě, ale i mnohdy za její hranicí. Jak bylo řečeno, paní Hejcová má na starosti fungování nízkoprahového centra Jaklík, které je určeno především dětem a mládeží od 6 do 15 let. Bylo vytvořeno s hlavním cílem zajistit dětem bezpečné trávení volného času a minimalizovat nežádoucí vlivy na jejich přirozený vývoj. Tudíž vytvořená organizace jednak chrání bezpečí dětí, na druhé straně prostřednictvím různých aktivit, které centrum přináší, může ovlivnit chování návštěvníka centra například tím, že místo chytnutí se nějaké party a pořádání různých činností, které překračují zákon, najde své uplatnění právě jako člen nízkoprahového centra, kde například může narazit na své skryté vložky. Nízkoprahové centrum i samotní preventisté kriminality jsou financovány z rozpočtu města a v rámci dotací Ministerstva vnitra ČR.

Lidé slyší mnohdy pouze na slovo peníze. Mezi sebou si lidé závidí a mnohým skupinám obyvatelstva mají i peníze za zlé, neboť jedni musí chodit poctivě do práce a druhý nemusí nic dělat a pobírají prostřednictvím státu peníze. Dle většinového obyvatelstva se jedná i o částky, které jednou, dvakrát nebo v ojedinělých případech převyšují i několikrát běžnou mzdu pracujícího člověka. Zdali je to pravda nám mělo pomoci Ministerstvo práce a sociálních věcí. První zpráva z uvedeného ministerstva nebyla dostatečná pro naše vyvrácení či potvrzení dohadů, neboť informace se týkaly úplně něčeho jiného a to přesněji objemům vyplacených peněz na jednotlivé podpory. Druhá zpráva již se k mířenému dotazu vztahovala. Je nutné si uvědomit, že posouzení a jednotlivé vyplácení sociálních dávek se řídí podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, a podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Jelikož cílem této bakalářské práce nejsou čerpání jednotlivých sociálních dávek, respektive jejich kritéria, kdo a za jakých požadavků může podporu čerpat. Uvedeme si pouze jmenovitě jednotlivé dávky, které nejčastěji Ministerstvo práce a sociálních věcí, pomocí svých podřízených pracovních úřadů jednotlivým lidem vyplácí. Prvním nejčastějším příspěvkem je příspěvek na bydlení, doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí a dále existuje celá řada mimořádných okamžitých pomoci, které spadají do dávek pomoci v hmotné nouzi. Všechny předešlé dávky, kromě poslední jmenované se řídí striktně dle vypočítané tabulky, tudíž žádné rozdíly zde ohledně rasy, etnika nemůžeme hledat.

Poslední zmiňovaná sociální dávka záleží na posouzení daného úředníka na pracovním úřadě.⁹⁶ Žadatelé jsou navštíveni, kdy probíhá šetření, jestli na mimořádnou pomoc mají nárok nebo ne. Tato dávka je velice individuální, je přihlédnuto na množství faktů, například zdali jsou například v rodině děti. Pokud úředník lidově řečeno přiklepne, že dotyčný má nárok na mimořádnou pomoc, vyčíslí mu k tomu, v jaké výši má nárok.

Je známá řada případů, nejenom z médií, ale například i sami pracující lidé, kteří se ocitli bez zaměstnání, žádali o jednotlivé sociální dávky a i mimořádnou pomoc, tak jim byly žádosti zamítnuty. Ti se pak rozčilují, že přijde na úřad práce romská rodina, která má mnohdy až 6 dětí žádat o mimořádnou pomoc a rodině je vyhověno. Častý výrok majoritní společnosti zní takto: „stačí být černý a dostanete vše“ Ač to samo ministerstvo zamítá jakékoliv rozdíly, mnozí občané jsou přesvědčeni z vlastní zkušenosti, kterou mohli sami zažít, tak romská rodina dle nich dostane vše, co žádá. Příkladem jedné dotazovaná paní s dítětem (členky majoritní společnosti, která je rozvedena, vychovává dítě a je hlášena na úřadě práce) šla žádat o mimořádnou pomoc na novou ledničku, která ji odcházela. Ze šetření vyplynulo, že žadatelka nemá nárok. Romská rodina, která bydlí nedaleko ní, se stejnou prosbou na novou ledničku uspěla. Jak je to možné? Mají sami úředníci strach z Romů? Musíme mít na paměti, že v dnešní době se vyplácení sociálních dávek bez přítomnosti příslušníků police nebo asistentů prevence kriminality neobejde, příkladem je pracovní úřad v Mostě, kde dochází k častým rvačkám a v minulosti zde docházelo verbálním útokům na samotné pracovníky úřadu. Tlak na zaměstnance ze strany žadatelů o sociální podporu se jednoznačně zvyšuje. Jsou zde dvě roviny výše dávek. Není pravdou u některých – nejčastějších pobíraných dávek, že by Romové pobírali některé vyšší sociální dávky. Pobírají vyšší peníze pouze v tom ohledu, že mají více dětí, než pouze 1 nebo 2, které má člen majoritní společnosti. Tudíž člen majoritní společnosti za měsíc dostane příspěvek na dítě v hodnotě 610 korun, romská rodina, která má přibližně 4-5 dětí pobírá z logického myšlení 4* stejnou částku, tudíž za 4 dítě dostane měsíčně 2 440,- Kč. Příspěvků na bydlení se zase započítává faktor, počet osob v rodině. Dle dostupné tabulky s přihlédnutím na počet obyvatelů žijící ve městě se vypočítá nárok na příspěvek na bydlení. Uvedeme si názorný příklad, kdy město Most má přibližně 70 000 obyvatel, je matka s jedním dítětem, která pobírá příspěvek na bydlení (částka dosahuje výše 8 407,- Kč.

---

⁹⁶ *Ministerstvo práce a sociálních věcí – Sociální tematika* [online]. Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/soc>>.

Pokud se jedná o romskou rodinu, kdy její příslušníci rodiny jsou početnější, tedy jsou zde více než 3-4 osoby jejich částka příspěvku na bydlení dosahuje výše až 14 482,- Kč.⁹⁷ Odpověď na otázku, proč Romové pobírají peněžní částky tkví jediné v tom, že mají více dětí. Druhá skupina vyplácení sociální podpory je již zcela jiná, respektive pravou pravdu se od samého ministerstva nedozvíme. Z reálného prostředí bylo poznamenáno, že studentka studovala střední soukromou školu, kdy její rodiče (oba dva nezaměstnaní) i ona sama tudíž byla Romkou, dostávala od státu zaplacené školné a dokonce i příspěvky na dopravu do školy. Jak bylo opět zmíněno, pravdu se člověk nikde nedozví jako v případě vyplácení mimořádné okamžité pomoci. Můžeme pouze dedukovat, proč v posledním případě stát platí školné nebo příspěvky na dopravu romským studentům. Možná kvůli zvýšení jejich vzdělávání, tudíž vymanění se z chudoby, sociálně patologických jevů od ostatních Romů a získání tak lepšího postavení v majoritní společnosti.

Další dotazy ohledně zaměstnanosti Romů, pobírání sociálních dávek směřovaly na pracovní úřad v Mostě. Lidé z majoritní společnosti jsou přesvědčeni, že uchazeči o práci zapsané na úřadech práce především tvoří Romové. Často jsou přesvědčeni již mladí lidé, že úřad práce si vede statistiky, kolik nezaměstnaných tvoří romská komunita. Paní Jana Riegerová, poradce pro volbu povolání sdělila, že ze zákona nesmí vést úřad práce žádnou takovou statistiku.⁹⁸ Úřad práce se řídí především zákonem č. 73/2011 Sb. zákon o Úřadu práce České republiky, č. 435/2004 Sb. zákonem o zaměstnanosti a nyní zákonem č. 198/2009 Sb. zákonem o rovném zacházení a o právních prostředcích před diskriminací, tak zvaný antidiskriminační zákon. Tudíž se nedozvíme nejčastěji kladenou otázkou, kolik Romů tvoří celkové procento přihlášených lidí na úřadu práce. Úřad práce ani nikdo jiný nemá oprávnění zjišťovat či sledovat u konkrétního uchazeče či zájemce o zaměstnání, jestli je příslušníkem romského či jiného etnika, striktně sdělila pracovnice úřadu. Paní Riegerová sdělila také, že ani u jednotlivé státní sociální podpory nehraje váhu, jestli jste Rom nebo člen majoritní společnosti. Je každému přístupováno stejně. Zaměstnanec pracovního úřadu Brno venkov sdělil, že je to častý fám, že Romové berou větší sociální dávky. Ujistil nás tím, co říkala pracovnice úřadu v Mostě.

---

⁹⁷ *Ministerstvo práce a sociálních věcí – Příspěvek na bydlení* [online]. 2017, poslední revize 25. 01. 2017 [27. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni>

⁹⁸ *Rozhovor s paní Janou Riegerovou, zaměstnankyní úřadu práce v Mostě*, ze dne 12. 12. 2016.

Ohledně dání přednost pracovnímu poměru bílému, než Romovi se na rozdíl od zaměstnankyně v Mostě pracující na pracovním úřadě Brno venkov Filip Juriš vyjádřil, že mnozí zaměstnavatelé nerespektují antidiskriminační zákon, že barva pleti je hlavním faktorem nepřijetí romského uchazeče, tudíž mají složitější postavení na trhu práce, než člen majoritní společnosti. S dodáním, že člověk, který bydlí v sociálně vyloučené lokalitě je již předem, aniž by projevils své dovednosti zatracen.⁹⁹

Mezi posledními ze všech oslovených se ozvala tisková mluvčí Iva Hrazdíková z Kanceláře veřejného ochránce práv. Opět jsme u toho, že média s námi manipulují, neboť většina lidí prostřednictvím právě médií se domnívá, že veřejný ochránce lidských práv neboli ombudsman, má v gesci svého působení řešení sporů, diskriminaci jako takové. Plno lidí i samotní obyvatelé Janova se spálili, když poslali hromadnou petici ombudsmance z hlediska bydlení, kdy vznikaly spory mezi majoritou a Romy.

Na to jim přišla odpověď, že panelové domy jsou v rukou soukromého majitele, a že utiskování lidí v takovém smyslu úřad neřeší.

Z paragrafu 1 zákona 349/1999 Sb. o veřejném ochránci lidských práv se dočítáme: *„Veřejný ochránce práv, dále jen ochránce působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického státu a dobré správy, jakož i před jejich činností, a tím přispívá k ochraně základních práv a svobod.“*¹⁰⁰ Paragraf 2 nám dále rozvádí působnost ombudsmana, na jaké subjekty se vztahuje. Nyní k diskriminaci. Ombudsman diskriminaci řeší, ale pouze takovou, aby právo na všechny lidi bylo apelováno stejně na základě příslušných právních norem. Tím de facto byl rozhovor ukončen. Ptali jsme se také na šetření zesnulého pana Otakara Motejla v Janově ohledně vyplácení sociální dávky – hmotné nouze, kdy město vyplácelo část dávky formou poukázek. Jako výstup ze šetření se prokázalo, že město porušilo zákon č. 111/2016Sb. o pomoci hmotné nouzi, kdy jednotlivcům úřad sám určoval, zdali dostanou věcnou nebo peněžní pomoc a pokud dostanou obě tyto formy, v jakém poměru. Například u hmotné nouze Litvínov vyplácel 70% věcnou formou a 30% formou peněžitou. Otakar Motejl celou záležitost postoupil na samotné MPSV. Město muselo sjednat nápravu a upustit od tohoto systému vyplácení dávek. Na internetu bylo nalezeno ještě vyjádření kritiky paní Šabatové proti České televizi v dobách nepokojů na Šluknovsku, kdy často redaktoři a debatující lidé označovali nepřizpůsobivé převážně občany romské národnosti.

⁹⁹ *Rozhovor s Filipem Jurišem, zaměstnancem úřadu práce Brno – venkov, ze dne 14. 12. 2016.*

¹⁰⁰ ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb. o veřejném ochránci práv. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika, 1999.

Z Kanceláře ombudsmanky zaznělo: Jsme přesvědčeni, že označení „nepřizpůsobiví“ plní roli klíčového pojmu předsudečného anticiklanistického diskursu. Česká televize a další média se tím, že pojem nekriticky převzaly, zásadním způsobem podílejí na stigmatizaci Romů a reprodukování a posilování předsudků vůči nim.“¹⁰¹

Domáhali jsme se i odpovědí vyššího územně správního celku a to Ústeckého kraje – Magistrátu města našim krajským zastupitelům, současnému, ale i minulým hejtmanům například paní Janě Vaňhové. Na dotazy z kraje nikdo z oslovených nereagoval. Důvodem neodepsání může být to, že nyní mají minulé i současní krajské politiky k řešení zcela odlišnou věc, a to ztracené miliardy z Regionálního operačního programu Severozápad z evropských fondů. Bývalé hejtmance hrozí vězení, tak jako i dalším jejím kolegům.

Situace byla zcela odlišná na úrovni obcí. Zaměstnanci obecního úřadu byli velice ochotní detailně vylíčit, jak město řeší problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností. Dokonce i za město Most se k problematice vyjádřila zastupitelka Ing. Vladimíra Ilievová.

---

¹⁰¹ Uhl a Šabatová kritizují výraz nepřizpůsobiví [online]. 2011 [cit. 12. prosince 2017]. Dostupný z WWW:<<http://denikreferendum.cz/clanek/12034-uhl-a-sabatova-kritizuji-vyraz-nepřizpůsobivi-pravnik-ceske-televize-oponuje-v-ct-pracuji-cikani>>.

11.3 Anketa

Byl proveden na dané téma samotný výzkum v ulicích města Mostu.

Na jednotlivé otázky odpovídali místní obyvatelé, jak z řad majoritní, tak i minoritní společnosti. Bylo obtížné, tak jako u dotazníkového šetření vůbec sehnat někoho, kdo by byl ochoten se vyjádřit na kameru. Po vyslovení tématu, čeho se věc týká, drtivá část lidí odmítla z důvodu svého strachu, že nechce být někde druhou stranou zmlácena. Jde vidět tedy, že panuje z majoritní společnosti veliký strach, který zřejmě nahání Romové. Není to nic překvapivého, neboť jak je známo, Romové drží na rozdíl od nás spolu a pokud jeden člen rodiny má nějaký problém, začnou ho řešit všichni. Strach se projevil i u některých tím, že dle popisu, jak vypadá sociálně vyloučená lokalita – v našem případě Chanov (rozbořené domy, nepřizpůsobivý), tak by měli strach takové to sídliště navštívit. Na otázku vztahů mezi skupinami bylo odpovězeno od členů majoritní skupiny, jak již bylo také mnohokrát nastíněno, občané rozlišují dva druhy Romů, ti, kteří pracují, dokázali se nějakým způsobem zařadit, s těmito nemají žádný problém a kladné vztahy. Opakem, ti, co dbají na svůj tradiční život – kočovný, tak k těmto Romům je postoj negativní a jak bylo též řečeno, tato skupina převažuje. Byl názor i takový, že dříve byly ty vztahy lepší, nyní díky sociálním dávkám, které jsou velice štědré, tak se ten vztah změnil – záporně. K první skupině Romům dotazovaní sdělili, že mají s takovými Romy kladný vztah, přímo vynikající. K projevům rasismu byla nadnesena myšlenka, že skutečný rasismus vkoťví v tom, že nejde nyní o Romy, ale každá společnost – národ si chrání vlastní zemi, proto když přijde k nám do země někdo jiný, s rozdílnými vlastnostmi, charakterem způsobu života, tak se proti tomu bráníme.

V této souvislosti padla i věta, že kdybychom my – člověk z majoritní společnosti odcestovali někam jinam do jiné země, taky by se na nás dívali místní zle. Za silnými projevy rasismu opět naši dotazovaní označili média, které lidem štěpují navzájem špatnost obou skupin, jednoduší lidé na to slyší a tyto události jim zůstanou uvězněny ve svojí paměti. Ač mnozí mají negativní vztah k Romům, zmínili, že nejsou rasisté. Další odpověď byla docela jednoznačná, že ač tu máme několik jiných minoritních skupin, těch si Češi nevšímají, rasismus poroste pouze vůči Romům za to, že vystrkují růžky.

Na druhé straně jsme se zeptali samotných Romů, jak vnímají sebe a nás jako většinu. Sami Romové přiznávají, že dnešní generace Romů je zcela odlišná, než jsou oni samotní. Sami se této generace bojí, neboť nerespektují žádná pravidla, jsou uživateli drog – není problémem, že dítě, které nastoupí na druhý stupeň je uživatel měkké drogy – trávy.

Tudíž jak často slýcháme z médií, tak je pravdivé alespoň tato otázka, že Romové se dělí na starousedlíky a ty, co přišli například ze Slovenska nebo již se tu v uvozovkách usadili a mají děti. Jedna Romka sdělila, že se považuje za starousedlíka, neboť bydlí od samého začátku svého života v pospolitosti s majoritní společností – přesná odpověď zněla, že žije tam, kde je ráda. Přiznala se, že nechce mít s ostatními Romy – jinou generací nic společného, proto se na ulici k nim ani nehlásí, nevšímá si jich. Starousedlíci se nám přiznali, že s někým jiným by ani v sousedství nežili, ani raději například s nějakým Asiátem. Oproti tomu komunikace s nestarousedlíkem byla těžká, de facto žádná. Jednalo se tady o skupinu tak zvaných těch Romů, kteří hodnotí majoritní společnost negativně, že se neumí do našeho života zařadit. Bylo absolutně těžké, ač přímo nemožné navázat a vést smyslu plný rozhovor. Celý rozhovor spadl na odpovídání ano nebo ne. Ač bylo vynaloženo mnohé úsilí, aby problematiku dotýčný více rozvinul, například že bylo řečeno několik slov tématu, čeho by se mohl dotazovaný chytout, situace se příliš nezměnila. Z rozhovorů – ankety můžeme říci, že oslovení Romové mají mezi býlími přáteli a že tyto vztahy jsou dobré.

Jak situaci nejenom vztahů obou skupin, ale především vnímání druhé strany hodnotí sami kantoři s nejvyšším vedením školy – paní ředitelky Moniky Kynclové a zástupkyně Oldřišky Rácové na chanovské škole. Paní ředitelka v úvodu ankety sdělila, že ji problematika Romů není cizí, ba naopak velice blízká, neboť již svého studia na střední pedagogické škole hledala zcela odlišnou školu, jinou, než normální, do které chodily děti z majoritní skupiny. Takovou školu zcela jinou našla v Chanově, kde si prošla od vychovatelky až do křesla ředitele školy. Zmínila, že dříve přístup vzdělávacího institutu u nás byl jiný ke školám, kam chodili Romové například se jednalo, že do tříd chodili méně dětí, aby se jim mohl učitel více věnovat, neboť to potřebují. To dnes již neplatí a do čistě romské školy, třídy navštěvují stejný počet žáků, tak jako u školy, třídy majoritních členů. Paní Kynclová přiznala, že jinde než na janovské škole neučila, tudíž neumí říci, jestli by svou úlohu splnila na jiné škole v Mostě. O to více ale má zkušenosti s vnímání a životem Romů. Přístup romského žáka ke vzdělání je zcela odlišný. Nemá oporu v rodině, tudíž se školními úkoly pomoc čekat nemůže, sám vyplňuje jen ty, co ho baví. Typickými předměty, vzhledem k jejich kočovnému životu, ve kterých Romové vynikají, je zpěv, tělovýchova, výtvarná výchova. Vzdělání není pro ně prioritou. Problém místních dětí je, že si své problémy z domova přinášejí do školy. K odlišnosti bylo řečeno, že život Roma se odlišuje zásadně ve všem – výchovou, životem - nechtějí to, co je tady na sídlišti – vše je špatně – klasická vyloučená lokalita. Potřebují kolem sebe přírodu, nízké domy.

Byl zde naznačen americký způsob vychovávání dětí – o děti se nikdo nestará, vyrůstají, jak chtějí, tudíž z takové výchovy plynou právě ony negativní vlivy, že pro ně vzdělání nic neznamena, problémy řeší jako jejich rodiče, tudíž je tu i určitá ztráta autority. Opět byla ale nastíněna situace, když už nějaký Rom je úspěšný, vystuduje střední školu nebo se vyučí, má problém po škole naleznout práci. Paní ředitelka nám uvedla na příkladu jednu romskou studentku, která se vyučila kuchařkou, a nikde jí nevzali. Důvod nemusí být ani udáván, všem čtenářům je asi jasný, proč zmíněná holčina práci nikde nedostala. Ke své profesi, zdali si místní žáci váží učitelům, se vyjádřila paní ředitelka, že to je problém i majoritní společnosti, že dříve si žáci svých učitelů více vážili a že příčina problému je v demokracii, kdy zřejmě si nejenom jednotliví žáci toto slovo si vyloží dle sebe – můžeme vše. Největším problémem v závěru rozhovoru paní Kynclová uvádí chybu v rodině, kdy například ona, jako člen majoritní společnosti, jako matka by na své dítě i řvala, aby chodil do školy, aby dosáhl nějakého vzdělání. U romské rodiny toto není, pokud dítě nechce chodit do školy, tak nemusí, tudíž se na jinou mentalitu, než jsou založený jejich rodiče, nedostane. Škola ač by chtěla mnohé žáky posunout dále, nemá prostředky k motivování. Paní Kynclová jednoznačně odsoudila sídliště z důvodu toho, že není dobré se izolovávat od jiných lidí. Je jednoznačně názoru Romy začleňovat. V rámci projektu Partnerství jednotlivých škol v Mostě je dána možnost, pokud s tím rodiče dítěte souhlasí, žák z janovského sídliště má možnost studovat jinde, než na zdejší základní škole a to se členy majoritní společnosti. Bohužel tuto možnost zamítnou rodiče dětí, neboť nemají zájem se začleňovat nebo jejich děti do společnosti. Opět chybu nalezneme v rodině, kdyby byla dána možnost dětem se učit s majoritou, poznali by jiný přístup jejich rodin a změnili by třeba i své chování, vzory.

Paní zástupkyně školy ve svém povídání shrnula myšlenky, názory, postřehy, které byly velmi totožné s paní ředitelkou. Na rozdíl od paní ředitelky paní Rácová učila dříve na jiné základní škole, kde chodili pouze žáci z majoritní společnosti, tudíž srovnávala rozdíly mezi takovými dětmi – Romové si méně ubližují, nezávidějí si tolik, mají ztížené podmínky pro vzdělávání například tím, že nemají přístup k internetu, což pro druhou skupinu je samozřejmost mít počítač s internetem. Žáci tudíž mnohdy se setkávají s počítačem a samotným internetem poprvé ve škole. Paní zástupkyně se svěřila, že mnohdy sami žáci se neumí poprat, smířit s tím, v jaké rodině žijí. Přáli by si lepší rodinu, ve které například teče horká voda. Segregaci Romů způsobem dnešního sídliště Chanov nebylo dobré řešení, sdělila paní Rácová.

Ostatní pedagogové hodnotí ze své funkce poznání romského člena, jeho chování, mentality, kde zásadní ovlivnění dalšího vývoje dítěte hraje rodina, která absolutně nemotivuje své potomky jít v životě dál, dosáhnout třeba vyššího vzdělávání. Z této odpovědi pramení i souvislá závislost na svých rodičích. Rom po dosažení základního vzdělávání, kdy by měl jít svou vlastní cestou, pokud nenastoupí dále do školy, nechce se odstěhovat od rodičů, je na nich závislé – vliv rodiny hraje významnou roli, v romské komunitě jednoznačně asi tu největší. Paní učitelka Davidová v souvislosti s odlišným způsobem života, chování sdělila, že Romové mají špatné hygienické návyky a že děti ze sociálně vyloučených lokalit postrádají lásku. Mimo kameru nám paní Davidová sdělila, že problémy dětí plynou z jejich rodiny, respektive rodičů. Mnohdy dochází k pohlavní souloži mezi příbuznými Romy, tak zvanému incestu, tudíž ta mentalita dítěte je taková, jaká je. Zhodnotila situaci přístupu státu ke vzdělávání Romů, jelikož učila i v podobné škole v Teplicích před revolucí. Uvedla, že více stát dbal o to, aby Romové navštěvovali školská zařízení. Ze své pozice uvedla, že i ona sama ze svého postavení se měla v některých směrech lépe, například dnes nezjistitelná ani by tato informace člověka nenapadla, že dříve dostávali pedagogové speciální příplatky za každého vyučovaného Roma.

11.4 Komparace přístupu řešení Vlády ČR a jiných státních úřadů, místního zastupitelstva, sdružení a samotných občanů problémů mezi městem Most a Litvínov

Z hlediska komparace dvou zmíněných lokalit obce Mostu a Litvínova v rámci integrace a soužití Romů s majoritní společností musíme konstatovat, že chanovské sídliště se liší tím, že téměř od samotného začátku sídliště žijí zde Romové příkladem je výzkum společnosti GAC spol, kdy se jedná čistě o typickou romskou sociálně vyloučenou lokalitu. Na janovském sídlišti je to zcela jiné, i přes jednu dobu převažujícího zastoupení romského etnika na sídlišti v Janově, žije stále celá řada lidí z majoritní společnosti, která má v sousedství Roma. Liší se ještě tím, že panelové domy v Chanově vlastní město a v Janově soukromí vlastníci, město domy zprivatizovalo. Jinak se obě sídliště v ničem zvláště neliší. Jsou na okraji měst, promítají se v nich stejné problémy - nízká vzdělanostní struktura obyvatel, plynoucí z tohoto faktu vysoká nezaměstnanost, vyšší kriminalita atd. Cílem představitelů města je zajisté za celé roky společnost integrovat v jeden celek, využívají k tomu všechny dostupné mechanismy. V obou dvou případech na sídlištích po revoluci ubyla sociální a občanská vybavenost, která se dnes postupně do sídlišť vrací. Obě sídliště prošla a dále procházejí rozsáhlou rekultivací, zastupitelé města Mostu též konají, co mohou. Příkladem je zastupitelka JUDr. Hana Jeníčková, která je doslova alergická na slovo ghetto a osobně za celé město se snaží vztahy obou skupin mezi sebou zlepšit. Jako dalším příkladem na závěr k obci Most můžeme uvést bývalou náměstkyni primátora, dnešní zastupitelku Ing. Vladimíru Ilievovou, která při svém rozhovoru sdělila, že i přes nespokojenost obyvatel města Mostu napříč celou společností, kterou vnímá, tvrdí, že vztahy mezi Romy a majoritou se dají vždy zlepšit, ale musí se komunikovat, musí být vůle všech.¹⁰² Dále si zastupitelka města Mostu myslí, že řada lokalit si nezaslouží nálepkou sociálně vyloučená lokalita, neboť tuto nálepkou někdo lokalitám dává prostřednictvím svých vyhodnocení, které nemusí být až tak alarmující. Sama se tedy divila, že osobně žije v sociálně vyloučené lokalitě, Sedmistovky. K Chanovu se vyjádřila takto, že jezdí do Chanova, nikoliv jako zastupitelka, ale jako ředitelka střední školy, kdy pro samotné sídliště studenti pořádají různé projekty a aktivity.

---

¹⁰² *Rozhovor s paní Ing. Vladimírou Ilievovou, zastupitelkou města Mostu a ředitelkou Střední školy diplomacie a veřejné správy, ze dne 7. 12. 2016.*

Potvrdilo se tedy, že se město zabývá dané lokalitě na maximum, integrace a soužití dvou zmíněných skupin, mnoho místních politických představitelů sdělilo, že problematika musí být dlouhodobě koncepčně uchopena a musí se řešit především na vládní úrovni.

12 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo potvrzení nebo naopak vyvrácení několika hypotéz. První hypotézou bylo, zda situace je opravdu taková, jakou nám předkládají média. Autoři ve zmíněných publikacích, Klára Samková, Renata Weinerová, Laura Fónadová, představitelé obcí, městské policie a drtivá většina dotazovaných, odpověděla souhlasně, to znamená, že média v naší republice problematiku zbytečně zveličují. Zabývají se hlavně událostmi, které popisují střety mezi majoritou a minoritou. Tyto informace kolikrát zkreslují za účelem zvýšení své sledovanosti. Svým přístupem k událostem se pak může lehce stát, že těmito zprávami mohou vyvolat velké napětí mezi oběma zmiňovanými skupinami. Situace se vyhrotila v roce 2008. Od této doby se ale situace zlepšila. Důkazem je Závěrečná zpráva Ministerstva vnitra ČR za rok 2015, kde se popisuje situace dnešní s porovnáním let minulých.

Ke zjištění opravdových vztahů minoritní a majoritní společnosti posloužila praktická část práce. Ze strany majoritní společnosti, podle výsledků, je přístup k Romům dvojího typu. První skupina má vztah velice negativní, zatímco druhá žádný. Lidé z většinové společnosti žijí raději v sousedství bez přítomnosti Romů. Nejsou zastánci asimilace, naopak segregace je pro ně přijatelnější. V případě, že se do okolí majoritní společnosti přestěhovávají Romové, jsou příslušníci majority schopni se odstěhovat, a to i starousedlíci. Zářným příkladem je odstěhování se lidí z, dnes už, sociálně vyloučené lokality Janov v letech 2001 až 2008. Počet odstěhovaných činil v této době 900 lidí. Romové se mezi sebou na názoru nesjednocují. Starousedlíci si s majoritou rozumí a nejsou schopni si svůj život představit jiný. Mezi Romy starousedlíky a mezi Romy, kteří do jejich okolí přišli jako noví, například ze Slovenska, nebo z jiných koutů republiky, nejsou schopni se ztotožnit a nerozumí si s nimi. Stejně tak nejsou schopni pochopit svou mladou generaci. Vadí jim, že mladí Romové jsou většinou problémoví, mají na mysli drogovou závislost, kriminalitu mezi touto skupinou a nechutí k práci. Starší generace Romů je totiž zvyklá pracovat od dob před rokem 1989.

Z hlediska přístupu Vlády ČR k celé problematice z výzkumu vyplynulo, že se dotazovaní shodli na názoru, že vláda se k problematice nestaví tak razantně, jak by měla. Startovacím mechanismem, který řešení situace rozpohyboval, byl rok 2008, kdy došlo k nepokojům mezi majoritou a minoritou na Litvínosvsku a Mostecku, po té se přidala oblast Šluknovska a v neposlední řadě došlo také na Ostravsko a Ústecko.

Na celou situaci poukázala Dělnická strana a svým přístupem zalarmovala majoritní společnost, která vyšla do ulic s tím, že „celou záležitost vezmou do vlastních rukou.“ Vláda začala tuto problematiku řešit nejdříve uklidněním situace (navýšením policejních hlídek, pojízdými patrolami atd.), po té přišly na řadu koncepce pro řešení romské problematiky a soužití s majoritou. Došlo k rozpuštění Dělnické strany, vznikla Agentura pro sociální začleňování. Koncepce, které jsou, vládou zpracovávány, nejsou ve finále dotaženy do konce, tak jak jsou nadefinovány. Stále se opakují, stále se probírají stejné, přetrvávající problémy, ale koncepcemi se situace neřeší. Jde jen o slova na papírech, která se nestanou. Jako jeden z faktorů, který toho může být příčinou, je fakt, že se může v resortu vyměnit jeden nebo více lidí, a po té se vymýšlí opět zcela nová koncepce. Řešení situace tak zůstává hlavně na obecních úrovních.

V obcích je situace zcela odlišná. Od roku 2008 svými soustavnými dílčími kroky se pokouší obce problematiku integrace a soužití Romů s majoritní společností posunout k lepšímu. Příkladem jsou jednoznačně vybraná města. Bohužel bez pomoci ze strany státu, prostřednictvím Vlády ČR, mohou města podnikat jen dílčí kroky. Ty města realizují, ale bohužel se tyto kroky nikdy nedotknou celé skupiny v obcích a na republikové úrovni už vůbec.

Jak jsme mohli v některých rozhovorech slyšet, kdo by navrhnul nějaké ideální bezproblémové soužití obou skupin, měl by dostat Nobelovu cenu. To se ještě nestalo. Opět se opakuje, že vláda je k problematice neaktivní, soužití obou skupin se řeší hlavně na obecních úrovních v rámci možností a schopností úředníků obcí. Vláda by měla plnit a ověřovat plnění svých cílů, které si stanovuje ve svých koncepcích. Výsledky by neměly ověřovat instituce pověřené vládou, ale sami občané v dotčených lokalitách, ale i občané mimo ně, tedy celá veřejnost. Hlavně by se k celé situaci měla postavit aktivně veřejnost. Je tím míněna majoritní i minoritní společnost. Měla by aktivně probíhat komunikace a poznávání se mezi sebou, svými zvyky, dobrými i špatnými stránkami obou skupin. Učit se být k sobě lepšími, než jsme doposud. Hlavně v tomto bodě by měla pomoci škola, která vychovává další generaci lidí. Jde o to, aby tato nebo i jiné instituce se snažily smazat rozdíly, předsudky mezi oběma skupinami. Je zapotřebí děti seznámit s dějinami romského etnika, její kulturou a zvyky. Romové by se na oplátku měli majoritní společnosti dobrovolně otevřít, nebýt tedy stále uzavřeni jak je tomu doposud. Měli by také ctít předpisy a zákony, které platí pro všechny občany republiky a měli by být aktivnější k hledání práce, dodržování pořádku, svých povinností a hlavně rozvíjet snahu v odvětví vzdělání a finanční gramotnosti.

Pokud se jeden k druhému budeme chovat nedůstojně, jak se v dnešní době, bohužel většinou děje, nemůžeme se nikdy stát rovnocennými partnery.

To co dělá člověka člověkem, je lidskost. Měla by být promítnuta do všech oblastí života a nikdy by neměla být zapomenuta, jen proto, že někdo má jinou barvu pleti, chová se jinak, než jsme zvyklí. Nelze tedy docílit toho, aby se Romové zbavili své kultury a zcela se asimilovali. Musíme toto mít na paměti a nenutit je k tomu, k čemu už v minulosti byli několikrát nuceni. Připomeňme si slova Nicholase Wintona: „Všechno se dá uskutečnit, když to není výslovně nemožné, když na to člověk zaměří svou mysl a je rozhodnutý, že to udělá.“

13 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BRUBAKER, G. *Návrat asimilace?* Praha: Advent Orion. 2004. 278 s.
2. DANICS, Š. *Extremismus*. Praha: TRITON, s. r. o., 2003. 62 s. ISBN 80-72-54-454-3.
3. FÓNÁDOVÁ, L. *Nenechali se vyloučit: Sociální vzestupy Romů v české společnosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. 131 s. ISBN 978-80-210-6574-1.
4. GINTER, E. *Poznámky k délce života – Postavenie Českej republiky*. In *Vesmír 90*, 2011. s. 460. ISSN 1214-4029.
5. CHMELÍK, J. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex a Travis, 2000. 113 s. ISBN 80-7254-454-3.
6. JAKOUBEK, M., BUDILOVÁ, L. *Cikánská rodina a příbuzenství*. Ústí nad Labem: Vlasty Králové. 2007. 207 s. ISBN 978-80-87025-11-6.
7. JAKOUBEK, M., BUDILOVÁ, L. *Cikánské skupiny a jejich sociální organizace*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 2009. 259 s. ISBN 978-80-7325-178-9.
8. JURAJ, J. *Teoretické a metodologické aspekty antropologického výzkumu stereotypov*. 2013. 202 s.
9. MANN, B. *Romský dějepis*. Praha: Fortuna, 2001. 48 s. ISBN 80-7168-762-6.
10. NAVRÁTIL, P. et al. *Romové v České společnosti*. Praha: Portál, s. r. o., 2003. 223 s. ISBN 80-7178-741-8.
11. POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A. *Prevence sociálně patologických jevů: Manuál praxe*. Brno, Ústav psychologického poradenství a diagnostiky r. s. 2003. 186 s.
12. ŘÍČAN, P. *S Romy žít budeme – jde o to jak*. Praha: Portál, s. r. o., 2000. 149 s. ISBN 80-7178-410-9.
13. SAMKOVÁ, K. *Romská otázka – psychologické příčiny sociálního vyloučení Romů*. Praha: Blinkr, s. r. o., 2012. 95 s. ISBN 978-80-87579-03-9.
14. STEWART, M. *Čas Cikánů*. Brno: Barrister Principal, 2005. 275 s. ISBN 80-7364-017-1.
15. ŠOLOTOVÁ, E. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s. r. o., 2001. 84 s. ISBN 80-247-0277-0.
16. UHLÍKOVÁ, L. *Kulturní stereotypy v etnologii a dalších společenských vědách*. Praha: Moba, 2005. 180 s.

17. VEGRICHTOVÁ, B. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 319 s. ISBN 978-80-7380-427-5.
18. VÍŠEK, P. *Program integrace – řešení problematiky romských obyvatel v období 1970 až 1989*. Praha: Socioklub. 1999. 78 s.
19. WEBER, M. *Co je to etnická skupina?* Praha: Československý spisovatel, 1990. 110 s.
20. WEINEROVÁ, R. *Romové a stereotypy – Výzkum stereotypizace Romů v Ústeckém kraji*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. 90 s. ISBN 978-80-246-2632-1.
21. ZOUBKOVÁ, T. *Urbanismus a územní rozvoj – Sídliště Janov – 5 let procesu revitalizace*. 2014, roč. 17, č. 2. ISSN 1212-0855.

Elektronické zdroje

1. *Agentura pro sociální začleňování – Vize a poslání* [online]. 2008, poslední revize 8. 03. 2017 [cit. 21. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/>>.
2. *Agentura pro sociální začleňování – Aktuality* [online]. 2012 [18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/videomedailony-z-agentury-1-dil-most-vyuziti-podminky-10-procent>>.
3. *Agentura pro sociální začleňování – Most* [online]. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.socialni-zaclenovani.cz/rozvoj-dobreho-sousedstvi-i-souziti-v-mosteckych-stovkach-nabidne-akcni-plan>>.
4. *Bez služby to nepůjde. Nezaměstnaná si dávky budou muset odpracovat* [online]. 2017, [cit. 17. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <http://ekonomika.idnes.cz/zkracene-davky-nezamestnanost-verejne-prospesne-prace-pit-ekonomika.aspx?c=A170105_124606_ekonomika_lve>.
5. *Cikáni na severu Čech – Reportáž ze střepin*. In Youtube [online]. 2011 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=5-E4dEfFmQo>>. Kanál uživatele housecze.
6. *Český Helsinský výbor - O nás* [online]. 2012, poslední revize 20. 04. 2016 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.helcom.cz/cs/o-nas/predsednictvo/>>.
7. *Český statistický úřad – Národnostní struktura obyvatel 2011* [online]. 2014, poslední revize 30. 07. 2014 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-struktura-obyvatel-2011-aqkd3cosup>>.

8. *Český statistický úřad – Nezaměstnanost v Ústeckém kraji k roku 2010* [online]. 2010, poslední revize 18. 1. 2011 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-k-31-3-2015>>.
9. *Český statistický úřad – Národnostní struktura obyvatel 2011* [online]. 2014, poslední revize 30. 07. 2014 [cit. 2. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/narodnostni-struktura-obyvatel-2011-aqkd3cosup>>.
10. *Český statistický úřad – Nezaměstnanost v ústeckém kraji* [online]. 2015 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/xu/nezamestnanost-v-usteckem-kraji-k-31-3-2015>>.
11. *Český statistický úřad – Ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením* [online]. 2015, poslední revize 12. 12. 2015 [cit. 18. února 2017]. Dostupné z: WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ohrozeni-chudobou-nebo-socialnim-vyloucenim-eu-28-2015>>.
12. *Eportal – Konkrétní čísla o romské kriminalitě* [online]. 2014, [cit. 12. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://eportal.parlamentnilisty.cz/Articles/6481-konecne-konkretni-cisla-o-romske-kriminalite-radeji-se-na-ne-ani-vedivejte.aspx>>.
13. *Dělnická strana sociální spravedlnosti – Volební výsledky* [online]. 2004, poslední revize 13. 10. 2012 [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.dsss.cz/dsss-ziskala-sest-mandatu_-vyrazny-uspech-v-ducovce-a-vevetrni>.
14. *Euroskop.cz – Rada EU* [online]. 2006, poslední revize 25. 05. 2008 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.euroskop.cz/98/sekce/rada-eu/>>.
15. *Historie Litvínovska a okolí – Historie Janova* [online]. 2011, poslední revize 7. 01. 2012 [cit. 14. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <<http://litvinov.sator.eu/kategorie/litvinov/v-castech-obce/janov/historie-janova?page=0,1>>.
16. *Christnet.cz - Zvláštnosti psychiky Romů* [online]. 2002, poslední revize 26. 04. 2002 [cit. 14. srpna 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.christnet.eu/index.php/clanky/index?dleAutoru=173&Clanky_page=2>.
17. *Litvínov oficiální web města – Historie města* [online]. 2008, poslední revize 2. 5. 2009 [cit. 14. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.mulitvinov.cz/historie-mesta/d-420325>>.
18. *Litvínov oficiální web města – Rozvoj města* [online]. 2016 [cit. 15. listopadu 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mulitvinov.cz/rozvoj%2Dmesta/ds-53340/p1=82149>>.

19. *Ministerstvo práce a sociálních věcí – Příspěvek na bydlení* [online]. 2017, poslední revize 25. 01. 2017 [27. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni>.
20. *Ministerstvo vnitra České republiky – Extremismus* [online]. 2002, poslední revize 26. 9. 2013 [cit. 12. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocnizpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>>.
21. *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR – Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* [online]. 2006, poslední revize 15. 05. 2015 [cit. 20. února 2017]. Dostupné z WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/21186>>.
22. *Ministr pro lidská práva se v roce 2017 zaměří na zaměstnávání lidí z ghett či výkup veprína* [online]. 2017, [cit. 20. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/ministr-pro-lidska-prava-chvojka-se-v-roce-2017-zameri-na-zamestnavani-lidi-z-ghett-ci-vykup-veprina>>.
23. *Monitoring všeho možného – Teorie nepřizpůsobivosti* [online]. 2014, poslední revize 25. 05. 2014 [cit. 14. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://sm3monitoring.webnode.cz/news/teorie-neprizpusobivosti/>>.
24. *Odmítačům práce snížíme dávky* [online]. 2015, [cit. 12. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <http://olomouc.idnes.cz/navsteva-prezidenta-milose-zemana-v-olomouckem-kraji-2015-p2o-olomouc-zpravy.aspx?c=A150513_102925_olomouc-zpravy_stk>.
25. *Omiotkový démon a jeho odhalení*. In Youtube [online]. 2011 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=Aev662LXeXc>>. Kanál uživatele Joyco 88
26. *Péče o Janov je běh na dlouhou trať* [online]. 2009 [cit. 15. listopadu 2017]. Dostupné z WWW: <http://mostecky.denik.cz/zpravy_region/starosta-litvinova-pecce-o-janov-je-beh-na-dlouhou-.html>.
27. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky – O organizaci* [online]. 2002, poslední revize 14. 03. 2004 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=6315>>.
28. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky – O výboru* [online]. 2002, poslední revize 14. 03. 2004 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupný z WWW: <<https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=3909>>.
29. *Pravda o Chanovu*. In Youtube [online]. 2007 [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=oZ8OQ6tomh4>>. Kanál uživatele Carlosotono.

30. *Proslavení se protiruskou kampaní v Mostě* [online]. 2014, [cit. 12. prosince 2016.] Dostupný z WWW: <<http://domaci.ihned.cz/c1-61705160-karel-novotky-jan-mladek-cssd-ministerstvo-prumyslu-a-obchodu-protiromske-billboardy>>.
31. *Romea.cz - Zákon o sociálním bydlení: O byt bude možné žádat zhruba za rok* [online]. 2017 [cit. 10. února 2017]. Dostupné z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/zakon-o-socialnim-bydleni-o-byt-bude-mozne-zadat-zhruba-za-rok>>.
32. *Romea.cz – Zprávy – Okamura opět vyvolává nenávist proti Romům, tentokrát používá vymyšlené statistiky* [online]. 2015, poslední revize 11. 06. 2015 [cit. 16. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/okamura-opet-vyvolava-nenavist-proti-romum-tentokrat-pouziva-vymyslene-statistiky>>.
33. *Romská otázka – příčiny, řešení a názory – Michaela Jilková, Máte slovo*. In Youtube [online]. 2009 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupný z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=9rD1H-xIw7Y>>. Kanál uživatele Václav Malěj.
34. *Sdružení Mostečané Mostu – Luboš Pitín* [online]. 2016, poslední revize 27. 9. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.mostecane.cz/17-volby/kraj2016/347-lubos-pitin-slusni-a-zodpovedni-lide-nemohou-bydlet-spolecne-s-neslusnymi-a-neprizpusobivymi>>.
35. *Superia.cz – Populista* [online]. 2006, poslední revize 14. března 2007 [cit. 14. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<http://kdojeto.superia.cz/politika/populista.php>>.
36. *Tukabel Timbelan One Republic Apologize Remix*. [online]. 2015 [cit. 10. ledna 2017]. Dostupné z WWW: <<https://www.youtube.com/watch?v=5LDTlafyhNk>>. Kanál uživatele Eli TV.
37. *Uhl a Šabatová kritizují výraz nepřizpusobiví* [online]. 2011 [cit. 12. prosince 2017]. Dostupný z WWW: <<http://denikreferendum.cz/clanek/12034-uhl-a-sabatova-kritizuji-vyraz-neprijizpusobivi-pravnik-ceske-televize-oponuje-v-ct-pracuji-cikani>>.
38. *Ústavní soud – Aktuálně* [online]. 2012, poslední revize 1. 12. 2012 [cit. 20. listopadu 2016]. Dostupný z WWW: <<http://www.usoud.cz/aktualne/us-zrusil-tzv-verejnou-sluzbu-a-nektera-ustanoveni-zakona-o-zdravotnich-sluzbach-pro-roz/>>.
39. *V Chanově začala demolice vybydlených domů* [online]. 2016 [cit. 18. prosince 2016]. Dostupný z WWW: <<https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/na-sidlisti-chanov-zacina-demolice-vybydlenych-panelaku-4605>>.
40. *V Chanově našli pod okny vybydleného paneláku pořezaného policistu* [online]. 2012 [cit. 10. ledna 2017].

Dostupný z WWW: <http://usti.idnes.cz/clanek.aspx?c=A120320_065737_usti-zpravy_js>.

41. *Vláda České republiky – Dekáda romské inkluze 2005 – 2015* [online].

[cit. 18. prosince 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/dekada-romske-inkluze/dekada-romske-inkluze-74018/>>.

42. *Vláda ČR – Archiv Vláda* [online]. 2016, poslední revize 17. 02. 2016 [cit. 10. února 2017]. Dostupné z WWW:<<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-boje-proti-socialnimu-vyloucení-na-období-2016-az-2020-140311/>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky.

In: *Sbírka zákonů*, Česká republika.

2. ČESKO. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky 2/1993 Sb.

In: *Sbírka Zákonů*, Česká republika.

3. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 84/1990 Sb. O právu shromažďovacím.

In: *Sbírka zákonu*, Česká republika.

4. ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. O obcích. In: *Sbírka zákonů*, Česká republika.

5. ČESKO. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon).

In: *Sbírka zákonů*, Česká republika.

6. ČESKO. Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin.

In: *Sbírka zákonů*, Česká republika.

7. ČESKO. Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv.

In: *Sbírka zákonů*, Česká republika.

Ostatní zdroje

1. *Rozhovor s panem Zdeňkem Urbanem*, ředitelem městské police Litvínov, ze dne 5.12. 2016.

2. *Rozhovor s paní Janou Riegerovou*, zaměstnankyní úřadu práce v Mostě, ze dne 12. 12. 2016.

3. *Rozhovor s Filipem Jurišem*, zaměstnancem úřadu práce Brno – venkov, ze dne 14. 12. 2016.

4. *Rozhovor s paní Ing. Vladimírou Ilievovou*, zastupitelkou města Mostu a ředitelkou Střední školy diplomacie a veřejné správy, ze dne 7. 12. 2016.
5. *Rozhovor s paní Bc. Danuší Bradáčovou*, realitní makléřkou, ze dne 2. 1. 2017.
6. *Rozhovor s paní Michaelou Hejcovou*, preventistkou městské policie Litvínov, ze dne 22. 12. 2016.
7. *Rozhovor s paní Mgr. Naděždou Krupczovou*, vedoucí odboru sociálních věcí Most, ze dne 12. 12. 2016.
8. *Rozhovor s paní Veronikou Knoblochovou*, vedoucí odboru sociálních věcí a školství, ze dne 12. 12. 2016.
9. *Rozhovor s panem Mgr. Davidem Pospíšilem*, ředitelem odboru sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení, ze dne 9. 1. 2017.
10. *Rozhovor s panem Jiřím Mariá Sieberem*, ředitelem Mostecké realitní a bytové kanceláře, ze dne 30. 11. 2016.
11. *Rozhovor s Mgr. Ivou Hrazdílkovou*, tiskovou mluvčí Kanceláře veřejného ochránce práv, ze dne 29. 11. 2016.
12. *Rozhovor s panem Václavem Hříbalem*, tiskovým mluvčím městské policie Most, ze dne 29. 11. 2016.
13. *Výzkum společnosti GAC spol. s.r.o. z roku 2014 v rámci zakázky Ministerstva Práce a sociálních věcí ČR.*

14 Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

DS – Dělnická strana

DSSS – Dělnická strana sociální spravedlnosti

LZPS – Listina základních práv a svobod

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ODS – Občanská demokratická strana

OSN – Organizace spojených národů

SBD Krušnohor – Stavební bytové družstvo Krušnohor

15 Přílohy

Příloha I. Sídliště Janov (vlastní dokumentace)

Příloha II. Město Most (vlastní dokumentace)

Příloha III. Uzavřené a otevřené dotazníky pro občany

Příloha I. Sídliště Janov

Panelový dům F1v Janově

Panelový dům na janovském sídlišti v ulici Hamerská

Část bezproblémového janovského sídliště tzv. Áčka

Místní základní škola v Janově

Příloha II. město Most

Třída budovatelů Most - pohled od bloku 100, v pozadí ubytovna Domino

Příloha III. Uzavřené a otevřené dotazníky pro občany

Uzavřený dotazník na téma:

Romské etnikum v České republice s podrobným pohledem a výzkumem na soužití a integraci s majoritní společností v mosteckém regionu

Informace a instrukce o dotazníku na uvedené téma [úroveň kraje a obce, občané]:

Jmenuji se Michal Andörfer, jsem studentem 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami, studuji obor bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě a jako téma mé výstupní práce – bakalářské jsem si vybral toto téma, neboť osobně si myslím, že mám v této oblasti bohaté zkušenosti, které jsem nashromáždil přes různé projekty, které byly financovány i z rozpočtů EU a dále žil jsem dlouhá léta v lokalitě – sídliště Janov, kde jsem mohl každý den spatřovat vztahy mezi zmíněnými skupinami, působení veřejné správy, neziskových organizací atd. Primárním cílem BP by měla být jakási koncepce integrace Romů s majoritní společností pro představitele státu, obcí, která by měla nastínit, jaký model by byl ten nejlepší, a také v neposlední záležitosti by dotazník měl říci, do jaké míry sami sebe navzájem známe, jaké máme mezi sebou vztahy a kam tyto vztahy budou dále směřovat. Předem Vám děkuji za zodpovězení dotazníku. **Dotazník je anonymní! Prosím správnou odpověď kroužkujte.**

Prosím na začátku dotazníku uveďte:

Váš věk:

Lokalita, ve které žijete (obec + část obce):

Pohlaví:

Zaměstnání:

1. Znáte něco o etnikum Romů (historie, zvyky, tradice)?

ANO

NE

2. Jaký vztah máte s Romy?

Kladný   Záporný

3. Dokázal byste s Romy žít pospolu např., kdyby byli Vaši sousedé?

Ano   Ne

4. Jaký je Váš názor na projevy extremismu (např. pochody, demonstrace) mezi majoritní společností a Romy?

Souhlasím s projevy extremismu

Nesouhlasím s projevy extremismu

5. Pokud souhlasíte s projevy extremismu zmíněných skupin mezi sebou, jakou změnu může extremismus vyvolat (demonstrace, pochody)?

Kladný, záležitost se změní k lepšímu   Záporný, ještě se záležitost zhorší

6. Řeší dle Vás Vláda ČR vztahy mezi zmíněnými skupinami?

Ano, dostatečně   Ano, ale málo   Nikoliv

7. Řeší město, kde žijete dle Vás vztahy mezi zmíněnými skupinami?

Ano, dostatečně   Ano, ale málo   Nikoliv

8. Kdybys měl/a možnost změnit situaci – vztahy, komunikaci mezi majoritní a minoritní společností jakou formou by to bylo?

Mírumilovnou   Násilnou

9. Dělá sama společnost – občané něco proto, aby situace byla lepší?

Ano   Ne

10. Jaký máte pohled na jiná etnika nebo národy v ČR (např. Vietnamci)?

Dobry Špatny

11. S kým byste raději žili v okolí?

Rom Asiati (např. Vietnamci) Ukrajinci

12. Mají na dnešní situaci dle Vás podíl i média?

ANO NE

13. Byl pro Vás dotazník srozumitelný?

ANO NE

Otevřený dotazník na téma:
Romské etnikum v České republice s podrobným pohledem
a výzkumem na soužití a integraci s majoritní společností v mosteckém
regionu

Informace a instrukce o dotazníku na uvedené téma [úroveň kraje a obce, občané]:
Jmenuji se Michal Andörfer, jsem studentem 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami, studuji obor bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě a jako téma mé výstupní práce – bakalářské jsem si vybral toto téma, neboť osobně si myslím, že mám v této oblasti bohaté zkušenosti, které jsem nashromáždil přes různé projekty, které byly financovány i z rozpočtů EU a dále žil jsem dlouhá léta v lokalitě – sídliště Janov, kde jsem mohl každý den spatřovat vztahy mezi zmíněnými skupinami, působení veřejné správy, neziskových organizací atd. Primárním cílem BP by měla být jakási koncepce integrace Romů s majoritní společností pro představitele státu, obcí, která by měla nastínit, jaký model by byl ten nejlepší, a také v neposlední záležitosti by dotazník měl říci, do jaké míry sami sebe navzájem známe, jaké máme mezi sebou vztahy a kam tyto vztahy budou dále směřovat. Předem Vám děkuji za zodpovězení dotazníku. **Dotazník je anonymní!**

Prosím na začátku dotazníku uveďte:

Váš věk:

Lokalita, ve které žijete (obec + část obce):

Pohlaví:

Zaměstnání:

- 1. Jak byste charakterizoval/a Romy?**
- 2. Co znáte o Romech (například historie – odkud přišli, přes co putovali, kde se vzal jejich název, něco o jejich tradicích, způsob života atd.)?**
- 3. Jaký problém mají Romové z hlediska vztahů (komunikace) s majoritní společností a naopak?**

4. Souhlasíte s postoji Dělnické strany sociální spravedlnosti (s jejich politikou, která obsahuje i mimo jiné pochody na Romy)?

5. Jak by měla pomoci vláda, zastupitelstvo obce a sami občané města ke zlepšení vzájemného soužití a snižování sporů mezi skupinami?

6. Vysvětlíte, co podle Vás znamenají tyto pojmy:

Nepřízpůsobivý –

Sociálně vyloučená lokalita –

Asimilace –

7. Dle Vás, jaké kroky by měly vést z Vlády ČR a z města ke zlepšení situace na sídlišti Janov, Chanov atd.?

8. Má běžný občan jako Vy možnost něco v této problematice změnit, pokud ano, jakými mechanismy?

9. Hrají jednu z hlavních či vedlejších rolí v této problematice při vnímání druhé skupiny naše média? Mohou i sama média vyvolávat násilí proti zmíněným skupinám (majoritní skupina proti Romům a naopak)?

10. Lze dle Vás docílit bezproblémového soužití mezi Romy a majoritní společností? Pokud ne odůvodněte Váš názor, pokud ano, nastiňte model, jak by se takové nejideálnější soužití dalo docílit.

11. Bránil byste se k vzájemnému dialogu s druhou stranou ke zlepšení situace mezi sebou?

12. Byl pro Vás dotazník srozumitelný? Ohodnoťte jej prosím jako ve škole známkou od 1 do 5. Chybělo Vám v dotazníku něco? Pokud ano, můžete cokoliv v tomto bloku napsat.

Uzavřený dotazník na téma:
Romské etnikum v České republice s podrobným pohledem
a výzkumem na soužití a integraci s majoritní společností v mosteckém
regionu

Informace a instrukce o dotazníku na uvedené téma [úroveň kraje a obce, občané]:

Jmenuji se Michal Andörfer, jsem studentem 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami, studuji obor bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě a jako téma mé výstupní práce – bakalářské jsem si vybral toto téma, neboť osobně si myslím, že mám v této oblasti bohaté zkušenosti, které jsem nashromáždil přes různé projekty, které byly financovány i z rozpočtů EU a dále žil jsem dlouhá léta v lokalitě – sídliště Janov, kde jsem mohl každý den spatřovat vztahy mezi zmíněnými skupinami, působení veřejné správy, neziskových organizací atd. Primárním cílem BP by měla být jakási koncepce integrace Romů s majoritní společností pro představitele státu, obcí, která by měla nastínit, jaký model by byl ten nejlepší, a také v neposlední záležitosti by dotazník měl říci, do jaké míry sami sebe navzájem známe, jaké máme mezi sebou vztahy a kam tyto vztahy budou dále směřovat. Předem Vám děkuji za zodpovězení dotazníku. **Dotazník je anonymní! Prosím správnou odpověď kroužkujte.**

Prosím na začátku dotazníku uveďte:

Váš věk:

Lokalita, ve které žijete (obec + část obce):

Pohlaví:

Zaměstnání:

1. Jaký vztah máte s majoritní společností?

Kladný   Záporný

2. Dokázal byste s většinou společností žít pospolu např., kdyby byli Vaši sousedé?

Ano   Ne

3. Jaký je Váš názor na projevy extremismu (např. pochody, demonstrace) mezi majoritní společností a Romy?

Souhlasím s projevy extremismu

Nesouhlasím s projevy extremismu

4. Pokud souhlasíte s projevy extremismu zmíněných skupin mezi sebou, jakou změnu může extremismus vyvolat (demonstrace, pochody)?

Kladný, záležitost se změní k lepšímu   Záporný, ještě se záležitost zhorší

5. Řeší dle Vás Vláda ČR vztahy mezi zmíněnými skupinami?

Ano, dostatečně   Ano, ale málo   Nikoliv

6. Řeší město, kde žijete dle Vás vztahy mezi zmíněnými skupinami?

Ano, dostatečně   Ano, ale málo   Nikoliv

7. Kdybys měl/a možnost změnit situaci – vztahy, komunikaci mezi majoritní a minoritní společností jakou formou by to bylo?

Mírumilovnou   Násilnou

8. Dělá sama společnost – občané něco proto, aby situace byla lepší?

Ano   Ne

9. Jaký máte pohled na jiná etnika nebo národy v ČR (např. Vietnamci)?

Dobrý   Špatný

10. S kým byste raději žili v okolí?

Majoritní společnost   Asiati (např. Vietnamci)   Ukrajinci

11. Mají na dnešní situaci dle Vás podíl i média?

ANO   NE

12. Byl pro Vás dotazník srozumitelný?

ANO   NE

Otevřený dotazník na téma:
Romské etnikum v České republice s podrobným pohledem
a výzkumem na soužití a integraci s majoritní společností v mosteckém
regionu

Informace a instrukce o dotazníku na uvedené téma [úroveň kraje a obce, občané]:

Jmenuji se Michal Andörfer, jsem studentem 3. ročníku Vysoké školy evropských a regionálních studií v Příbrami, studuji obor bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě a jako téma mé výstupní práce – bakalářské jsem si vybral toto téma, neboť osobně si myslím, že mám v této oblasti bohaté zkušenosti, které jsem nashromáždil přes různé projekty, které byly financovány i z rozpočtů EU a dále žil jsem dlouhá léta v lokalitě – sídliště Janov, kde jsem mohl každý den spatřovat vztahy mezi zmíněnými skupinami, působení veřejné správy, neziskových organizací atd. Primárním cílem BP by měla být jakási koncepce integrace Romů s majoritní společností pro představitele státu, obcí, která by měla nastínit, jaký model by byl ten nejlepší, a také v neposlední záležitosti by dotazník měl říci, do jaké míry sami sebe navzájem známe, jaké máme mezi sebou vztahy a kam tyto vztahy budou dále směřovat. Předem Vám děkuji za zodpovězení dotazníku. **Dotazník je anonymní!**

Prosím na začátku dotazníku uveďte:

Váš věk:

Lokalita, ve které žijete (obec + část obce):

Pohlaví:

Zaměstnání:

1. Jaký vztah máte s majoritní společností?

2. Narodil/a jste se v České republice nebo jste se sem přestěhoval/a, pokud ano, odkud a proč?

3. Hlásíte se k romské národnosti, pokud ne, tak proč?

4. Jsou mladí Romové stejní jako jejich starší generace? Pokud se liší, tak v čem?

- 5. Jak se od sebe liší 2 skupiny – Romové a majoritní společnost? Popište zmíněné skupiny (například způsob života atd.).**
- 6. Myslíte si, že mají sami média na vztazích příčinu? Pokud ano, vysvětlete, jak ovlivňují posluchače.**
- 7. Co dle Vás značí pojem nepřizpůsobivý a sociálně vyloučená lokalita?**
- 8. Jak lze docílit bezproblémového soužití mezi skupinami?**
- 9. Dělá něco pro to Vláda ČR nebo město, ve kterém žijete?**
- 10. Chtějí vůbec Romové nebo majoritní společnost spolu dobře vycházet?**
- 11. S kým byste nejraději žili – pospolu s majoritní společností nebo naopak, daleko od ní, svůj názor odůvodněte?**
- 12. Byl pro Vás dotazník srozumitelný? Ohodnoťte jej prosím jako ve škole známkou od 1 do 5. Chybělo Vám v dotazníku něco? Pokud ano, můžete cokoliv v tomto bloku napsat.**